

Harîrîzâde Kemâleddin Efendi'nin

VİRD-İ YAHYÂ ŞERHİ

Sâdeleştirilmiş Metin

Hazırlayan

Muzaffer Ergür

Takdim

Allah Tealâ'ya sayısız hamd eder. Sebebi necatımız, günahkarların şefaatsı Habib-i Kibriya Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimize ve cemi enbiya ile âline, ashabına salat, selam ve tazimlerimi arz ederim.

Tarik-i Halvetiyye'de Pîr-i Sanî Hazret-i Pîr Seyyid Yahya Şirvani Kuddise Sırruhu'l Âli'den itibaren Halvetiyye'nin bütün kollarında sabah namazından sonra okunmaktadır. Bu Vird-i Şerif, alemi manada bizzat Sultan-ı Enbiya Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz tarafından talim edilerek sabah namazlarından sonra okunması emir ve tenbih buyurulmuştur.

Bu Vird-i Şerif'e bir çok şerhler yapılmış bunlardan biri de (1850-1882) yıllarında yaşayan Harîrîzâde Kemâleddin Efendi Kuddise Sırruh tarafından yapılandır. Günümüzde daha kolay okunup anlaşılması için bu güzide eseri Latin harflerine çevirdim. Eserin aslında, Kuran'da gelir ve Hadis'de gelir denilerek, ayet ve hadisler dorğrudan orijinal halleri ile yazılmıştır. Bu noktalarda ilaveler yaparak ayetlerin yerleri gösterilmiş, hadislerin mealleri tarafımdan ilave edilmiştir.

Ancak çok edebî bir üslupla yazılmış bu eserde gerçekten pek çok Arapça ve Farsça kelimeler kullanılmıştır. Okuyanlara kolaylık olması bakımından esas metinden ilham alarak Vird-i Settâr Şerhi'ni bu günün Türkçesi ile sadeleştirmeğe çalıştım. Sadeleştirme ile edebî sanatların yok olduğunu, sadece yavan bir metin haline geldiğini sizde çok açık olarak göreceksiniz. Bütün bunlara rağmen okuyanların bilgilerini tazeleme fırsatını bulacaklarını ümit ederim.

Vird-i Şerif'in asıl metnine ait kelime ve cümleler parantez içinde büyük harflerle ve kalın puntolarla yazılmıştır.

Tamamen hayırlı bir hizmet ümidi ve amacı ile yazılan bu eserde ki Arapça ve Farsça ibarelerin tercümesinde yardımını esirgemeyen Emekli Müftülerimizden Merhum Mehmet Şirin Hoca Efendi Hazretlerine, kitabın hazırlanmasında emeği geçen Sakarya Üniversitesi Edebiyat Fakültesinden Emekli Doçent Dr. Mehmet Emin Ağar'a, Başbakanlık Arşiv Dairesinde Uzman Ümmühan Önemlioğlu ile sevgili ve hayırlı oğullarım Nureddin Ergür ve Şükrü Ergür'e en iyi dileklerle teşekkür ederim.

Bilhassa göreceğiniz hatalarımın affını rica eder ve hayır dualarınızı ümit ederim.

Muzaffer ERGÜR

Pîr-i Sanî es-Seyyid eş-Şeyh Yahyâ-i Şîrvânî Hazretlerinin Menâkıb-ı Âlîleri

Halvetî tarîkatının feyz kaynağı olan eş-Şeyh es-Seyyid Yahyâ-i Şîrvânî Kuddise Sırruhu'l-Münir Hazretlerinin feyzi İslâm dünyasının her tarafına yayılmıştır. Halvetiye tarikatında ikinci pîr olarak kabul edilmiştir.

Bu zât Şîrvan vilayetinin Şemmahi (Şamâhi) nahiyesinde doğmuştur. Hazret-i Şeyh Seyyid Yahyâ-i Şîrvânî Kuddise Sırruhu'l-Münir sağlıklı bir neseble İmam Musa Kazım Radiyallahu Anh Hazretlerinin torunlarındandır. Dedeleri hep nakibler sülalesindedir. Babası Hazret-i Bahaüddin Şîrvan Şahlar devletinin Sultanı Halil Beyin Nakibü'l-Eşrafıdır. Seyyid Pirzade Muhammed Ebu'l-Uşşak Hazretlerinin duasına mazhar olduğu söylenir. Doğum tarihi kaynaklarda verilmemektedir. Hicri 870 miladi 1466 tarihinde vefat ettiğinde yetmiş yaşını geçtiği tahmin edilmektedir. Buna göre 14. Asrın son on yılı içinde dünyaya geldiği anlaşılmaktadır. Çocukluk ve gençlik yılları Şamahi'de geçmiştir. Devrin en kıymetli alimlerinden Arabça, Farsça, Hadis, Tefsir, kelim, fıkıh ilimlerini tahsil etmiştir.

Bir gece rüyasında Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz kendisine nasihatta bulunup Şeyh Sadreddini göstererek bu senin manevî babandır, buyurmuşlardır. Sabahleyin Pirzade Hazretlerine bir şey söylemeden birlikte Şeyh Sadreddin Hazretlerinin huzuruna çıktılar. Konuşma sırasında Şeyh Sadreddin Hazretleri Seyyid'e, manevî babandır diye tenbih ettikleri kişiye benziyormuyuz diye sorunca Seyyid ağlayarak Şeyhin ellerini öpüp kendisine biat eyledi. Uzun yıllar mücadele ve riyazatla meşgul olduktan sonra sülükünü tamamladı. Bakû'ya göç etmiş ve hayatının sonuna kadar irşad vazifesine burada devam etmiştir. Seyyid Yahya Kuddise Sırruh Hazretleri (870 H./1465-1466M.) tarihinde âlem-i bâkîye göçmüştür. Türbe-i Şerifleri Bakû'da Hisar içindedir. Halen ziyaret edilmektedir.

Zahirî ve şer'î ilimlerde yüksek derecede bir âlim olduğundan pek çok eserleri bulunmaktadır. Halvetiye şubelerinde okunan Vird-i Settar manevî emirle tertip ettiği virddir. Bu yüzden (Vird-i Yahyâ) da denir.

Esrarü't-Talibîn, Şifâü'l-Esrar, Esrarü'l-Vahy, Keşfü'l- Kulûb, Meratib-i Esrar-ı Kalb, Esrarü'l-Vudu, Rumuzu'l-İşaret , Menazilü'l-Arifîn , Şerh-i Esmâ-i Semaniyye, Şerh-i Sualât-ı Gülşen-i Raz, Etvar-ı Kalb ve İlm-i Ledün adındaki eserleri Osmanlı Müellifleri'nde kayıtlıdır.

Kendi tedris ve irşad halkasında yetişen halifelerinden büyüklerinin isimleri şunlardır :

Eş-Şeyh Dede Ömer Ruşenî, Eş-Şeyh Ali Alaâddin (Dede Ömer Ruşenî'nin büyük biraderidir), Eş-Şeyh Pîr Şükrullah el-Ensârî, Eş-Şeyh Habîb Karamanî, Eş-Şeyh Muhammed Bahâüddîn el-Erzincanî Hazretleridir. Daha fazla bilgi için Lemezât adlı esere ve Sadık Vicdânî'nin Tomar-ı Turûk-i Aliyye'sine müracaat edilebilir.

Mehmed Kemâleddin Harîrîzâde
(1850-1882)

İstanbul'da doğdu. Rifâî şeyhlerinden Seyyid Abdurrahman el-Harîrî Hazretlerinin oğludur. Soyu Rifâîyye tarikatının Pîri Hazret-i Seyyid Ahmed er-Rifâî Kuddise Sırruh'un torunlarından ve tarikatın Harîriye kolunun kurucusu Ebu'l-Hasan Ali el-Harîrî'ye (ö.645/1248)ulaşır. Hayatı hakkında bilinenler, tasavvuf ve tarikatlar tarihine dair şimdiye kadar yazılmış en geniş eser olma özelliğini taşıyan Tibyanü Vesâilî'l-Hakâik adlı eserinde verdiği bilgilere dayanmaktadır.

İlk öğreniminden sonra rüşdiyeye devam eden Harîrîzade özel olarak Arapça, mantık ve belâgat dersleri aldı. On yedi yaşında babası vefat edince bir süre ticaretle meşgul oldu. Ancak daha sonra ilme yönelerek Allâme Şakir Efendi Hazretlerinin Sahih-i Buhârî derslerine devam etti. 1869 yılında akrabalarını ziyaret için gittiği Halep'te dört ay kaldıktan sonra Şeyh Abdüllatif Buhari Hazretleri ile birlikte İstanbul'a döndü ve onu evinde misafir ederek kendisinden Hanefî fıkına dair bazı metinleri okudu, hadis dersleri aldı; ayrıca Şeyh Kasım el-Mağribî'nin hadis derslerine devam etmiştir.

Harîrîzade 1872 yılında İstanbul'a gelen son dönem Melâmîliğinin Pîri Muhammed Nurü'l-Arabî'yi Boyacı köyündeki evinde misafir ederek kendisine intisab etti. Ondan Hazret-i Muhyiddin İbnü'l-Arabî'nin Fusûsü'l-Hikem ve Risaletü'l-Ahadiyye'sini, İbnü'l-Fâriz'ın et-Tahiyetü'l-Kübrâsı'nı okudu ve hilafetnâme aldı. 1873'te müşidini ziyaret etmek için gittiği Üsküp'den dönerken Selânik'e uğrayarak Şeyh Ali Rıza Efendi ve Şeyh Edip Lütfî Efendilerle görüştü. Ali Rıza Efendi'den Ramazâniyye, Edip Lütfî Efendi'den de Sinâniye hilafetnâmesi aldı.Ertesi yıl Mısır'a giderek bir süre orada kaldı. 1875 yılında Edirne'ye gidip döndükten sonra bir daha İstanbul'dan ayrılmadı. Fatih Kütüphanesi'nde kısa bir dönem hafız-ı kütüblük görevi dışında resmî bir görevi bulunmayan Harîrîzade Hazretleri Hırka-i Şerif semtindeki evinde eser telifi ve irşadla meşgul oldu. Meşhur eseri Tibyanü Vesâilî'l-Hakâik'i tamamladıktan üç yıl sonra 2 Zilkade 1299 (15 Eylül 1882) tarihinde vefat etti. Eyüp'deki Şeyh Hasib Efendi Rifâî Dergahı hazîresine sırlandı.

Tasavvufun yaşandığı bir ortamda büyüyen ve on beş yaşında babasından Rifâiyye'nin Harîriye ve Halvetiyye'nin Bekriye kolu ile Hanefiyye, Şeyh Abdüllatif Buhârî'den Kadiriye, Şeyh Şerâfeddin Edirnevî'den Sezaîye icazetlerini alan Harîrîzade bazılarına rivayet yoluyla, bazılarına ise bizzat intisap ederek 200'e yakın icâzet aldığı söylenmektedir. Ancak onun asıl tasavvufî şahsiyetini belirleyen kişi, Melâmî piri olması yanı sıra Bektaşî'liğe de ruhen nispeti bulunan Muhammed Nûrü'l-Arabî'dir. Osmanlı Müellifleri eserinin yazarı Bursalı Mehmet Tâhir Efendi Harîrîzade'nin en tanınmış mürididir.

Harîrîzade tasavvufa dair Arapça ve Türkçe kırka yakın eser telif etmiştir. Fakîrin Latin harflerine çevirip ve daha muhtasar olarak sadeleştirerek sunmağa çalıştığım eseri Şerh-i Viridi's-Settâr'dır. Diğer eserleri için TDV İslâm Ansiklopedisi'den bilgi alınabilir.

Bu kısım hemen hemen aynen TDV İslâm Ansiklopedisi'nden alınmıştır.

VİRD-İ SETTÂR'IN AÇIKLAMASI

Alemlerin Rabbi Celâl ve Cemal sahibi Hazret-i Allah'a sonsuz hamd ve şükür ederim. Özellikle Hazret-i Allah'ı bize tanıtan ve onun emirlerini bize bildiren Habib-i Kibriyâ, Sultan-ı Enbiya Hazret-i Muhammed Mustafa Efendimiz'e Âli'ne Ehl-i Beyt'ine ve çok şerefli ashabına sayısız salâvât ve selamlarımın kabulünü rica ve ümit ederim.

Bu Vird-i Şerif'in açıklamasını yapanlardan Hazret-i Abdullah eş-Şerkâvî Kuddise Sırruh'un ile çok kıymetli, muhterem bazı şeyhlerin bildirdiğine göre Velilerin Şahı Seyyid Yahya-i Şîrvânî Hazretleri'nin aleyhinde yanlış yoldadır, dinden çıkmıştır gibi dedikodular yapılmış. Hazret-i Pîr Seyyid Yahya-i Şîrvânî Kuddise Sırruh'un kulağına kadar gelen bu iftira ve çirkin sözlerden üzülop müteessir olduğu günlerde Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hazretleri mânâ aleminde kendisini huzuruna kabul ederek bu Vird-i Şerif'i bizzat talim etmiş ve sabah namazının edasından sonra okunmasını emir buyurmuşlardır. Hazret-i Pîr'in bu güzel Vird-i Şerif'i okuması üzerine aleyhte konuşanların mahcup olup utandıkları rivayet edilmektedir.

Bu Vird-i Şerif üç bölüm halinde tertip olunmuştur. Birincisi Hazret-i Allah'a hamd ve senâ, münacat ile Vahdaniyet-i Barî'i tasdik ve izahıdır. İkincisi Sultan-ı Enbiya Efendimizin sıfatlarını beyan ile salât ve selamların arz edilmesidir. Üçüncü bölümde Eshab-ı Kirâm'ın güzelliklerini belirterek hürmet ve tazimlerin sunulmasıdır.

Sabah namazından sonra kıraat edilmesinin bir hikmeti: *“ Bir kimse sabah namazını cemaatle kılsa ve sonra güneş doğuncaya (işrak vaktine) kadar Allâh'ın zikri ile meşgul olarak otursa, sonra iki rekat namaz kılsa, tam tam tam bir hac ve bir umre sevabı alır.”* Meâlindeki Hadis-i Şerif'in sırrına mazhar olmaktır. Ayrıca tasavvuf erbabı arasında “Virdi olmayanın varidâtı olmaz” sözü meşhurdur. Sabah namazından sonra güneş doğup bir miktar yükselinceğe kadar dünya kelamı mekruh olduğundan namazdan sonra Vird-i Şerif ve Sure-i Yaşîn okunması adet olmuştur. Sünnet-i Resul'ü tatbik etmekle Hazreti Peygamber Efendimiz'in şefaata nail olmak ve siz beni zikr edin bende sizi anayım mealindeki (Sure-i Bakara-152) ayet-i kerîmesinin muhatabı olunması gayet açıktır.

“Kim Esmâ-i Hüsnâyî okumaya devam ederse cennete girer.” Mealindeki Hadis-i Şerif bereketiyle bu Vird-i Şerif'i kıraat cennete girme sebebi olup, kalpleri diriltir, gönülleri aydınlatır, dilleri kötü söz ve düşüncelerden korumuş olur. Zira bana dua edin size icabet edeyim; mealindeki Ayet'in (Sure-i Mü'min-60) sırrına erer.

Burada önemli olan hatasız, doğru bir şekilde ve bilhassa ehlienden izin alarak okunmasıdır.

Bazı halvetiyye şeyhleri kaddesallahü esrârahüm hazretlerinin kendilerine varid olan ilâhi füyuzât, işaretler ve emr-i manevî ile bu Vird-i Şerif'e ilaveler yapmışlardır. En meşhurlarından Sünbül Sinan Kuddise Sırruhü'l Mennan ve Şemseddîn-i Sivâsi Kuddise Sırruh Hazretlerinin bazı yerlerde ziyadeleri olduğu gibi başka zevatın dahi ziyadeleri olmuştur.

Ancak Kutb-i İns-ü Cin Hazreti Pîr Şaban-ı Velî Kuddise Sırruhu'l-Mennan yolunda okunanda zerrece ziyade ve noksan olmamıştır.

Vird-i Settâr diye isimlendirilmesi başlangıçtaki settâr kelimesinin tekrarıdır.

Vird-i Şerif'de istiâze ve besmeleden sonra (**ALLAHÜMME**) denir. Aslı Ya Allah'dır. Bir kimse Allahümme dese bütün Esmâ-i Hüsnâ ile dua etmiş olur denildiği gibi Allahümme kelimesinin ism-i azam olduğunu söyleyen zevat vardır. İsm-i azam hakkında onunla dua edenin duası kabul olur.

Onunla istediği vakit Hazret-i Allah ihsan eder; buyurulmuştur. Zira hasta kişi Ya Allah dese muradı Ya Şâfî'dir. Eğer günahkâr Ya Allah dese muradı Ya Tevvab'dır. Allah ismi Cenab-ı Hakk'ın bütün esmâ ve sıfatlarını topluca belirten özel ismidir.

(YA SETTÂRU YA SETTÂR) Bir nushada Ya Rabbi Ya Settâru Ya Settâr okunur. Ya Settâr kelimesinin tekrarı istekte ve duada ısrarlı olmak gerektiğindedir.Çünkü bir Hadis-i Şerîf'de mealen buyrulur: *"İsrarla duâ edeni muhakkak Hazret-i Allâh sever."* Cenab-ı Hakk bize bizden yakın olduğu halde uzakta olan için ya nida harfinin kullanılması, kişinin nefsinin hakir ve kusurlu bilip uzaklığın kendisi ile ilgili olduğunu belirtir. İsm-i Şerîf-i Settâr, Gaffar manasındadır. Dünya ve ahiret varlıklarından hiç birinin haberi olmadığı halde sonsuz rahmet ve lutfu ile kulunun günahını gizleyip, ayıbını örtmesidir. Bu İsm-i Şerîf'in manasında bulunan bir inceliğe ve nükteye işaret ederek Hazreti Şeyh Mustafa Bekrî Kuddise Sırruh mü'min kulun hatasını Allah Celle Celâluhu dünyada setr etti ise ahirette de af ve merhamet eder, buyurmuştur. Nitekim bu manayı teyyid eden şu Hadis-i Şerîf'de mealen buyrulur: *"Muhakkak Cenab-ı Hakk mü'minin omuzuna elini koyar ve onun günahlarını insanlardan gizleyerek sorar, şu şu kabahatleri işledin biliyormusun? diye buyurduğunda kul ikrar ederek evet Ey Rabbim der. Bu şekilde kul günahlarını ikrar ettikçe kendisinin helâk olduğunu görürken ve zannederken Cenab-ı Hakk ey kulum muhakkak ben o günahlarını dünyada örtüm ve bu günde o kabahatlerini bağışladım ve seni affettim buyurur."* Habib-i Kibriya efendimizin *"Cenab-ı Hakk'ın ahlakı ile ahlaklanınız."* Emri gereğince kulların da bu sıfatla ahlaklanması gerekmektedir. Mü'minler her işi Hakk'dan ve her oluşu Hazret-i Allah'dan bilip, müslüman kardeşinin ayıbını gördükte hemen saklamalı ve gizlemelidir. Başkalarının kusurlarını örten ve saklayanların kabahatleri de kıyamet gününde Cenab-ı Hakk tarafından örtülür müjdesinin muhatabı olurlar. *"Bir kimse bir mü'minin ayıbını örterse, ölmüş birini diriltmiş gibi olur."* Mealindeki Hadis-i Şerîf'in gereğini yapabilenlerin ne kadar büyük sevap kazanacakları gayet açıktır. Daha önemlisi kendi günahlarımızı ve kabahatlerimizi de gizlemek güzel ahlakdandır.

(İLAHİ USTUR UYUBENÂ) Buyrulur. Ya Rabbî ayıplarımızı ört demektir. Cenab-ı Hakk tarafından kabahatlerin örtülmesinde ki incelikler yukarıda açıklanmıştır.

(YA AZİZÜ) Her halde her an galip, hiç mağlup olmayan, dilediğini yükselten ve dilediğini alçaltan odur. Ona hiçbir güç ne fayda ne de bir zarar verebilir. Bizler de izzeti, şerefi yalnız ve yalnız Aziz olan Allah Celle Celaluhu'dan talep etmemiz gerekmektedir. Mutlak manada Aziz olan odur. Muiz de odur. Bu nedenle Hazret-i Allah'ın emirlerini yapmakta büyük gayret göstermeliyiz. Zira başka güç yoktur. Nitekim Kuran-ı Kerim Alî İmran Suresi 26. Ayetinin bir bölümünde mealen *"Allahım sen dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltırsın."* Buyrulmaktadır. İzzet, şeref ve ikbal Cenab-ı Hakk'ın lutfu ile olduğu gibi kişinin rezil, rüsva olup aşağıların aşağısına düşmesi de onun elindedir. Nitekim bir Hadis-i Şerîf'de: *"Kim nefsinin bildi Rabbini bildi."* Buyrulduğundan veliler her kim nefsinin zelil ve hakir bilse Rabb'isini aziz ve kadir bilir. nefsinin aciz, zavallı, güçsüz ve kuvvetsiz olduğunu bilmezse, Rabb'inin azizliğini tanımış ve bilmiş olmaz. Hakk yolunun yolcusu nefsinin zilletini bilmez. Ancak nefsinin, kendisini köpeklerden ve domuzlardan daha aşağı görmeye bilir. Bir dinsizin ömrünün sonunda iman edip saadete ereceği gibi, ibadetli bir müslüman hayatının sonlarına doğru kafir olup sonu hüsrana ulaşabilir. Allah Celle Celaluhu muhafaza buyursun. Onun için Hadis-i Şerîf'de mealen buyrulur: *"Muhakkak ameller neticesine göredir."* Maalesef kişi kavlen ve fiilen enaniyet ve benlik davasında bulunarak kendisini mukarrabinden zan eder. Buna çok dikkat edip kalpten kibir dikenini söküp atmak gerekir.

(**YA GAFFARU**) Setr manasına gelen gufurdan alınmıştır. Kullarına af ve mağfireti çok olan demektir. Sure-i Zümer-53. Ayette melalen buyrulur: *“Muhakkak Hakk Sübhane ve Tealâ bütün günahları af eder.”* Kişi nasıl kendi günah ve çirkin işlerini saklıyorsa, mü’min kardeşinden gördüğü hataları da gizlemelidir.

(**YA CELİLÜ**) Yüce ve yüksek sıfatların sahibi en büyük ve en ulu demektir. Aynı zamanda heybetinden kalpleri titreten ve azemetinden akılları gideren manasına da gelir.Kulların bu ism-i şerifden nasibi nefsinin her türlü noksanlıktan arındırıp, güzel ahlak ve fazilet sahibi olmaktır.

(**YA CEBBÂRU**) Hazret-i Allah, icbâr yoluyla her şeyde hükmünü yürütür. Hiçbir varlık emrine muhalefete kadir değildir. Hiçbir kimse O’nun kudret elinden kurtulamaz.

Kulun bu İsm-i Şerîf’den nasibi nefsinin zahir ve batınında olan eksikliklerini gidermek için kendini ibadet ve taatta zorlamalıdır. Hakk’dan gayriden uzaklaşıp nefsinin arzularına tabi olmamalıdır. Böylece başkasına uyma derecesinden, kendisine uyulma derecesine yükselmelidir.

(**YA MUKALLİBE EL- KULÛBİ VE’L-EBSARİ**) Kulup kalbin çoğuludur. Kalp ikidir. Birisi göğsümüzün sol tarafında bulunan çam kozalağı şeklinde ki et parçasıdır. Ruhun madeni ve kaynağı orasıdır. Buna mecazi kalp de denir. Bu kalp ruhu hayvanının esasıdır. İkincisi gözle görülmeyen ruhanî bir varlık olmasıdır ki ruhanî kalbin cismanî bir varlık olan mecazi kalp ile alakası vardır. İşte insanın hakikati bu kalb-i ruhanîdir. İnsanda anlayan, alîm va ârif olan bu kalpdır. Nitekim Hadis-i Kudüs’de buyrulur: *“Arz ve semâya sığmam, ancak mü’min kulumun kalbine sığarım.”* Ruh hakikiyi tecelli-i zat için ayna gibi parlatanlar hakkındadır. Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem buyurur:

“ Cesedin içinde bir parça et vardır ki o salih oldukça bütün ceset sâlih olur. O bozulduğunda cesedin tamamı bozulur. Dikkat et ki o et parçası kalpdır.”

İnsan kalbinin ıslahı cümleden daha mühim ve lüzumludur. Zira kalb, Hakk Sübhane ve Teala’nın kudretinin eserlerinde ki hikmetleri, incelikleri düşünüp,tefekkür etmesi ve bilhassa Cenab-ı Hakk’ın cemalini müşahade için yaratılmıştır. Yaratıldığı gayenin gayrına meyl etmek büyük zulümdür.

Bazı muhakkikler kalbin yedi tabakası olduğunu belirtmişlerdir. Evvelki islâm ve vesvese mahalli olan sadırdır. İkincisi imân yeri olan kalpdır. Üçüncüsü, bütün yaratılanlara sevgi ve muhabbet makamı olmasından dolayı şefâf denir. Dördüncü tabakaya fuad denir ki Hakk’ı müşahede makamıdır. Beşincisi Allah sevgisinin makamı olan kalpdeki bu noktaya habbetü’l-kalb denir. Altıncısı süveyda diye adlandırılan dinî ilimlerin mahalli olarak bilinen kalpdeki noktadır. Yedincisi ilahi sıfatların tecellîgâhı olup mühcetü’l-kalb diye isimlendirilmiştir.

Esas gaye kalbin ıslahıdır. Çirkin ve kötü huylardan arınıp, güzel sıfatlarla kalplerimizi süslemek gerekmektedir. Zira Habib-i Hüda Efendimiz güzel ahlakı tamamlamak için gönderildiğini bildirmiştir. İnsan oğlu iki cihan saadetine ancak güzel ahlakla nail olur.

“Muhakkak kalb demirin pas tuttuğu gibi pas tutar. Dikkat edin ki kalblerin cilası zikrullahdır.”

Mealindeki Hadis-i Şerîf’in gereğini yapmağa çalışılmalıdır. Zira kalb ve nefis ıslahının en büyük cihad olduğu bildirilmiştir.

“Mü’minin kalbi Allâhın parmaklarından iki parmak arasındadır. Cenâb-ı Hakk onu dilediği gibi çevirir.” Hadis-i Şerîf’in ışığı altında Memba-i Feyz ve Fazl-ı Hâdi Hazret-i Şeyh Ömer el-Fuadî Kuddise

Sırruh'un Levâyıhu'l-Envâr isimli şerhlerinde bu nida ile kul Hakk'a niyaz edip, Ya Rab kalbim ve basarım senin yed-i kudretinde olup eğer kalbim ağyara meyl ve basarım başkasına nazar ederse kemâl-i kereminden ve lutfundan kendi hallerine koymayıp teveccühümü Cenâb-ı İzzetine mahsus kıl ricasında bulunmasıdır; demektir.

(VE YA MÜDEBBİRA'L-LEYLİ VE' N-NEHARİ) Ey bir birini takip eden gece ile gündüzü yaratan ve bütün işlerin ve her şeyin onun kudret elinde olan Hâlık-i Âlem demektir. Gerçekten gece ile gündüz tek yaratıcının isbatında iki büyük ayettir. Onun için Sure-i Âl-i İmrân-190. Ayet-i Kerîmesi ile akıllı kişilere, kainâtın yaratılmasını ve gece ile gündüzün birbirini takip etmesini tefekkür etmesi emr edilmiştir. *"Bir saat tefekkür bir sene ibâdetden hayırlıdır."* Hadis-i Şerîf'i gereğince tefekkür ederek Ya Müdebbire'l-Leyli ve'n-Nehâr dese, Hüdâ Tealâ'ya bir yıl ibadet etmiş gibi olur. Bu Vird-i Şerîf'de gecenin gündüz kelimesinden önce gelmesi, gecenin Hazret-i Allah katında gündüzden daha kıymetli ve faziletli olmasıdır. Gecelerde ayıplar gizlenir, uyku sebebi ile isyanlar dahi az olur. Aynı zamanda Kadir ve Mirâç gibi kandiller gecenin önemini göstermektedir. Evliyanın yakınlığıda gecelerde vuku bulmuştur. Gece ibadetinde iki ecir vardır. Biri gaflet sebebi olan uykuyu terk diğeri ibadetin sevabıdır.

(HALLİSNÂ MİN AZÂBİ'L-KABRİ VE'N-NÂR) Yani nefsen ve ruhan zahiren ve batınan kabir ve cehennem azâbına sebep olan haller ile çirkin işlerden bizleri kurtar demektir. Bizler zayıf ve güçsüzüz sen ise herşeye kâdirsin ve her husus senin kudret elinin altındadır. Onun için bizler ancak senin lutfunla ve kereminle kötülüklerden halas olabiliriz. Bize imdad eyle Ya Rabbî demektir. Kişinin kabrini imar etmesi pek güzeldir. Kabrini mamur etmek kendini kabre hazırlamakla olur. Onun için tefekkürü çoğaltmalıdır. Kabir ve ahiret hayatını düşünmek insanı gafletten uzaklaştırmalı ve daha çok ibadet ile zikre sebep olmalıdır. Kabir kelimesinin önce gelmesi ahiret menziline evveli olduğundandır. Kabir azâbından kurtulan cehennem azâbından da halâs olur. Üstelik kabir azâbı daha şiddetli olduğundandır. Nitekim Hazret-i Osman Radiyallahu Anhü'r-Rahmân Hazretlerinin huzurlarında kıyamet ve cehennemden konuşulurken ağlamadığı halde kabir hayatından söz edilince ağlamağa başlanmış. Bu husus kendilerine soruldukte Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin buyurduğu şu Hadis-i Şerîf'i hatırlatır idi. *"Muhakkak, kabir ahiret menzillerinden ilk konaktır. Kim ki ondan geçerse ondan sonrası daha kolaydır. Eğer kurtulamazsa sonrası daha şiddetlidir."* Yine Hazret-i Osman Radiyallahu Anh kıyamette ve eğer narda olsam insanlarla beraberim. Ancak kabirde benimle birlikte kimse olmaz buyurmuşlardır. Onun için kişi kendine kabir değil kendini kabre hazırlamalıdır. Bunun için kabir azabına sebep olan fiilleri bilmek ve onları işlemekten kaçınmak çok önemlidir. Gıybet, dedikodu, fesadlık yaparak çeşitli gühanlarla iç içe yaşayıp Hazret-i Allah'ın emirlerine ve Peygamber Efendimiz'in sünnetine uymayanlar için kabir azabı çok şiddetlidir. Hemen bu kötü işlerine tövbe ederek cümle günahlardan uzaklaşıp kabir azabından kurtulmaya çalışılmalıdır.

(İLAHİ USTUR UYUBENÂ) Bu yalvarışla, Ya Settar senin rahmet perdenle bizim günahlarımızı dünyada ve ahirette gizle demiş oldu. Uyubena bizim kusurlarımız ve günahlarımız demektir. Ayıp ve günahı ârifler Hazret-i Allah'dan gayriye bir an olsun meyl etmeği gönülden geçirmek yahut Allah'ın velilerine karşı edebe riayet etmemektir diye tarif ederler.

(VAĞFİR ZÜNUBENÂ) Ey Hüdâ-i Aziz ve Gaffar cümle günahlarımı af eyle, demektir. Cenab-ı Hakk günahı kul üzerine niçin takdir etmiştir? Evliya Hazaratı kullar ucub hastalığına düşar olmasınlar içindir, diye cevaplamışlardır. Zira kibir ve gurur bütün günahlardan daha büyüktür. En fena kalb hastalıklarındandır. Ayrıca kulların Hazret-i Allah'ın mağfiretini, lutuf ve kahr sıfatları ile Resulullah

Efedimizin şefaatinı bilmeleri içindir. Nitekim Hadis-i Şerîf’de mealen buyrulur: *“Benim şefaetim ümmetinden büyük günahlar işleyenler içindir.”* Şefaet ise Hakk’ın rahmetidir. Bu sebeble Habib-i Kibriya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz: *“Ben hediye edilmiş bir rahmetim.”* Buyurmuşlardır. Diğer sahih bir Hadis-i Şerîf’de mealen şöyle buyrulur: *“Eğer siz günah işlememiş olsaydınız , Allah Celle Celalühü günah işleyip tövbe eden bir kavmi getirip, günahlarını bağışlardı.”*

(VE TAHHİR KULÛBENÂ) Yukarıda geçen Ya Celîlü, Ya Cebbâr esmaları ile alakalıdır. Ey Yüce Rabb’im gönlümüzü her türlü haramlardan, günahlardan ve bilhassa ucub, kibir, dünya sevgisi ile şeytanın vesvesesinden kurtarıp kalplerimizi tertemiz eyle, demektir. Bunun için kişinin ihlası, muhabbeti ve ibadeti yeterli değildir. Ancak Hazret-i Allah’ın lutfu ve keremi ile mümkündür. *“Temizlik imanın cüzüdür.”* Hadis-i Şerîf gereğince, kötü huylardan nefsimizi temizlemek kamil imanın şartıdır. Temizliği geniş manada düşünmeliyiz. Hem maddi hem de manevî temizliği dikkate almamız gerekir. Mü’minlerin kalplerinin şirk, küfür, şek ve şübhelerden arınması, takva ehli zevâtın dünya sevgisinden, alimlerin cehalet ihanetinden, ariflerin varidatlarında hatadan ve geçimini temin için uğraşan kişilerin lisanları kötü sözden pak olmalıdır. Kişi kalbini tathir etmek isterse evvela dünya sevgisi ve vesveselerinden kurtulması gerekir. *“Dünya sevgisi her hatanın başıdır.”* Hadis-i Şerîf’i meşhurdur. Talebe, üzerinde kuşlar olan bir ağacın altında ders çalışamaz. Çünkü o kuşlar onun dikkatini dağıtır. Çaresi o kuşları bir şekilde kovmaktır. Allah’dan seni meşgul eden dünyadır. Sözü meşhurdur. Her uzvun bir tahareti vardır. Amma en önemlisi kalbin temizliğidir. *“Töhmüt altında kalacağınız yerlerden korkunuz.”* Denilmiştir. Onun için iyi insanlarla beraber olmak ve bilhassa alimlerin, müridlerin meclisleri kalb hastalıklarının ilacıdır. Hazret-i İmam-ı Ali İbn-i Ebî Talip Radiyallahu Anhü’l-Galip buyurur: *“Kalbin ilacı kazaya razı olmaktır.”* İnsan kalbinin hastalığı kötü huylardır. Süre-i Şuara’nın 89. Ayet-i Kerîmesinde kalb-i selimin ehemmiyeti gayet açık bir şekilde bildirilmiştir. Kazaya rıza, azîm olan Allah’ın kapısıdır. Sahabe-i Kirâm buyururlar ki *“kalbin kasaveti ve katılaşması tokluklandır.”* Aynı zamanda Allâh katında mertebesi en büyük olanınız açlık ve tefekkür babında en ileri gideninizdir; tenbihatını unutmamak gerekir. *“Her gün Allâh’ın en çok buğz ettiği çok yiyen ve çok içeninizdir.”* Sözü neticesinden korkmalıdır. Dürretü’l Vaizin adlı eserinde geçer. Bir gün Hazret-i Ömer’in mahdumu Hazret-i Abdullah Radiyallahu Anhüma hastalanmış tabibin verdiği ilaç ile Cenab-ı Hakk şifa ihsan etmiş. Haret-i Ömer Radiyallahu Anh efendimiz doktora hastalığını sordukta çok yemekden olan tuhme marazı cevabını almıştır. Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh buyurur: *“Vallahi, şayet böyle olduğumu bilseydim, hasta ziyaretine gitmez ve hatta ölseydi cenazesine katılmazdım”*

(VE NEVVİR KUBÛRENA) Ya Rabbi rahmetinin nuru ile kabirlerimizi aydınlat demektir.

(VEŞRAH SUDÛRENA) Ey Hüda-i Teala sadrlarımızı şerh edip şeytanın vesveselerinden bizleri halas eyle demektir. Kur’an-ı Kerim’de geçen sadr kelimesi kalb olarak tefsir edilmiştir. Şerh-i sadr, kalbin güçlendirilmesi ve kuvvetlendirilmesi olup enbiya ile evliya hazaratı üzerine ilahi nimet ve lutuflardandır. Böyle bir kalb dünyaya rağbet etmeyip, korkulardan emin olur. Şerh-i sadr surî ve manevî olmak üzere ikidir. Birincisi yani surî olanı Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden başkasında vuku bulmamış ve hatta üç defa yapılmıştır. İbn-i Abbas Radiyallahu Anh Hazretlerinin bildirdiğine göre ilki beş altı yaşlarında süt annesi Halime Radiyallahu Anha’nın karyesinde süt kardeşi ile beraber oynarken beyaz elbiseler giyinmiş iki kişi bir rivayette iki kuş gelir. Olardan biri Resul’un göğsünü yarıp içi hikmet dolu bir leğende yıkayıp kalbinin dahi içini açarak içinden uyşuk ve siyah kanı atmışlardır. Bu iki kişinin birini Cebrail diğerinin Mikail olduğu söylenir. İkincisi kırk yaşlarında olup nübüvet sırlarını taşıyabilmesi içindir. Üçüncüsü ise Miraç gecesinde vaki olmuştur.

Amma manevi şerh-i sadr ümmeti Muhammed'in kamillerinde meydana gelir. Cenab-ı Mevla cümlemize müyesser eyleye.

(VE KEFFİR ANNÂ SEYYİATINA) Keffir, ört ve yok et manasına olup bizim günahlarımızı af et demektir.

(VE TEVEFFENA MEA'L-EBRAR) Bizi iyilerle beraber haşr eyle manasıdır. Cenab-ı Hakk'ın dilerse seyyiatı hasenata çevireceği müjdesinden ümit var olmaktır. Bu yalvarış ve yakarışların sayısız faydeleri vardır. Yeterki hulusi kalp ve hatta ihvan ile beraber can-ı gönülden zikir edip dua edilirse kabul olunur. *"Zikr ederek oturan hiç bir kavim yoktur ki gökten bir münâdi onlara nidâ ederek, kalkınız, gerçekten bütün günahlarınızı iyiliklere tebdil ettim ve hepiniz başışlandınız, diye hitab olunmasın."* Mealindeki Hadis-i Şerîf'de verilen müjde ve Kur'an-ı Kerîm Bakara Suresi 186. Ayetin mealinde: *"Kullarım sana, beni sorduğu vakit de ki, ben herhalde yakınım. Dua edenin duasını bana dua ettiği anda işitir, ona karşılık veririm."* Bu Ayet bize Hakk Subhâne ve Teâlâ Hazretlerine her ne rica olunur ise lutf ve keremiyle icabet buyurduğunu bildirmektedir. Onun için halis bir niyet ve kalpten his ederek ne istediğimizi bilerek dua etmeliyiz. *"Muhakkak Allahu Teâlâ gafil olan kalbden duayı kabul etmez."* Mealindeki Hadis-i Şerîf'i akıldan çıkarmamak lazımdır. *"Hazret-i Allah duanın tekrarına devam edenleri sever."* Ve *"Amelsiz dua eden yaysız ok atan gibidir."* Hadis-i Şerîfleri de unutmamak gerekir.

(SUBHÂNEKE MA ABEDNÂKE HAKKA İBADETİKE YA MABUD) Subhane lafzı tesbih manasına masdar durumunda bir isimdir. Bu ve ileride gelecek olan üç tesbihler mukarrabîn meleklerin tesbihleri olduğu bildirilmektedir. Manası: Her türlü noksanlıklardan seni tesbih ve takdis eder, gece ve gündüzde farz ve nafil ne kadar ibadet edebildiysek hiçbir Hazret-i Allah'ın Yüce Zatı'na layık değildir. Bu hususu teyyid eden bir Hadis-i Şerîf'de buyrulur: *"Ben senin medhü senânı sayamıyacağım. Sen kendi kendine senâ ettiğin gibisin."* Netice itibari ile Melik-i Kuddus'e layık ibadete aczimizi ve liyakatımızın olmadığını itiraf etmeliyiz. Kişinin aczini bilmesi ibadetlerinin kabulüne dair işaretlerdendir. Kişi ibadet ve tesihat yaparken bütün azaları huşu içinde olup manasını kalbi ile tefekkür etmelidir. Zira kalp lisanın ne söylediğini bilmezse Hakk'a layık saygı ve korkuyu yapamaz, denilmiştir. İbadet yalnız ve yalnız Hakk Teâlâ'nın rızası için yapılır. İnsanın şerefi Rabb Teâlâ'ya olan ibadetleri ve kulluğu iledir. Şeyh Ataullah Kuddise Sırruh buyurur: *"Kur'an'ın tamamı iki hususu bildirir. Biri ibadet usullerini diğeri Hazret-i Allah'a tazimdir. Cümlesi Fatiha Suresinde topluca bulunduğu için bu sureye Ümmü'l-Kur'an/ Kur'an'ın anası diye isimlendirilmiştir. İbadetin aslı üç temel üzerinedir. Biri gözün muhafazası, ikincisi lisanın yalan ve yanlıştan korunması, üçüncüsü de kalbin tefekkürüdür. Hakikat ehli kulluğu ahidlerine vefa, ilahi hududları muhafaza, mevcuda rıza ve belalara sabırdır, diye tarif etmektedir. Hazret-i Zunnun-i Mısırî Kuddise Sırruh Hakk Teâlâ her halde senin Rabb'indir. Sen dahi her an onun kulu olman gerekir; buyurmuştur. "Dünya için, para için, yiyecek için ibadet eden helâk olsun."* Mealindeki Hadis-i Şerîf'den korkarak Hazret-i Allah'dan gayriye iltifat etmeyeler. Kişinin kulluğu sahih olursa cümle masivadan hürriyete kavuşur. Hür olmak için gerçek bir kul olmak gerekir ve kulluk en yüce makamdır. Cenab-ı Hakk Kur'an-ı Kerîm'de *"Subhanellezi esrâ biabdihî leylen"* (Sure-i İsrâ-1) ve *"Fe evhâ ilâ abdihi mâ evhâ."* (Sure-i Necm-10) buyurarak Nebi-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizi en şerefli sıfat olan abdiyetle vasıflandırılmıştır.

"Ve mâ halaktü'l-cinne ve'l-inse illâ liyabudûn" (Sure-i Zariyat-56) Ayet-i Kerîmesi ile gerçek, tek ve emsalsiz olan zatın mabud olduğunu bilmek ne kadar gerekse, zatı ile kaim ve sabit olan rububiyet sıfatı icabı Allah'a ibadet etmek de o kadar gerektir. Bu ayetin tefsirinde Hazret-i İsmail Hakkı Kuddise Sırruh Ruhü'l-Beyan fî Tefsîri'l-Kur'an isimli kitabında ibadet kulluktan çok daha açık ve belîğdir, görüşündedir. Zira kulluk muhtaciyet ve aczin açıklanmasıdır. İbadet ise en ileri derecede aczin ifadesidir. Onun için

ibadete ancak ve ancak Hakk Teâlâ müstehak olur. Kullukta olan zillet ve acizlik insanın topraktan yaratılmasının iktizasıdır. Toprak hakirdir. Bunun gereğinde Hakk'a boyun eymek ve tevazudur. Yukarıda geçen Ayet-i Kerîme'de Hazret-i Allah ibadet için halk etti demesinin manası: Mahlukatına ibadet için tam ve mükemmel bir kabiliyet ihvan ettiği içindir. İbadetin mahlukatdan talep olunması hususunda bazı müfessirîn rahimehüm hazaratı "*Liyabudûn*" Kavlı-şerîf'inde olan lam bir illet ve sebeb içindir. Cenab-ı Hakk'ın fiilleri ise bir garaza bağlı olamaz. Bu ise Hakk Subhane Hazretlerinde noksanlığa işarettir. Allah-ı Teâlâ'nın hiçbir şeye ihtiyacı yoktur ve her türlü menfaatten müstağnidir. Burada ki "*liyabudûn*" Kavlı-şerîf'i "*Ben gizli bir hazine idim, bilinmemi sevdim ve bilinmem için mahlukatı yarattım.*" Hadis-i Kutsî sırrı ile "*Liyarifûn*" ile tefsir etmişlerdir. Böylece mana ibadet için değil Hakk'ı tanımak için olur. Muteber ve makbul olan bilgi ve marifet ibadetle hasıl olduğuna işareten *liyabudûn/ ibadet için tabiri varid olmuştur.* Bazıları cinlerin ve insanların Hakk indinde şeref ve kerâmete nail olması için halk edilmiştir, Hazret-i Allah'ın onların ibadetine ihtiyacı yoktur; dediler. Menba-i Feyz ve Fazl-ı Hâdî Hazret-i Şeyh Ömerü'l-Fuâdî Kudûse Sırruhü'l-Hâdî Levayihü'l-Envâr isimli Vird-i Settâr şerhinde nübüvvetin iki nevi olup birisinin nübüvvet-i ta'rifîye diğerinin nübüvvet-i teşriyye olduğunu bildirmiştir. Yani nübüvvetin iki nuru vardır. Biri velayet nuru diğerinin de nübüvvet nurudur; demektir. Kâmil ve sâdik velîler nübüvvetin velayet nuruna vasil olurlar. Ancak hiçbir velî nübüvvet nuruna vasil olamaz. Onun için akaid kitaplarında velî hiçbir şekilde nübüvvet makamına ulaşamaz dedikleri bu nübüvvet nurudur. Velayet nuruna da ancak ibadet, taat, istikamet ve Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin yolunda ve izinde olmakla erişilebilir. Neticede ne kadar yüce makamlara ulaşsada ibadeti terk etmez ve edemez. Kâmil arifler şekilden, biçimden ve renkten halas olup gerçek ve mükemmel bir ağırbaşlılık halinde bulunan Allah'ın velileri enbiya sıfat olup şeriatın, tarîkatın, marifetin ve hakikatin her birini en iyi bir şekilde bilip makamına, haline ve mahalline göre mümkün olduğu kadar kulluk ederek şeriatın ve tarîkatın gereğini yerine getirmelidir. Hicr Suresinin 99. Ayetinde yakın hasıl oluncaya kadar ibadet ediniz; mealinde geçen yakın kelimesini yanlış anlamamak lazımdır. Maalesef yanlış anlayanlar bana yakın hasıl oldu diye ibadeti terk etmektedir. Müfessirlere göre bu ayetteki yakın kelimesinin manası ölümdür. Bu hususta hiç şübhe yoktur. Bütün peygamberler ve meşhur velilerden hiç biri ölünceye kadar ibadeti terk etmemiştir. Mülhid ve zındıklar ise "*Ölmeden önce ölünüz.*" Mealindeki Hadis-i Şerîf'i kendi batıl itikatlarına delil göstererek biz öldük, bizden teklif kalkmıştır, diye dalâlet ve küfür yoluna giderler. Gerçek bu hal ancak ve ancak ilahi esrarlarda gark olup ihtiyarı elinden giden meczublar için olabilir.

(SUBHÂNEKE MÂ ARAFNAKE HAKKA MARİFETİK YA MARUF) Manası: Seni bütün noksanlıklardan tenzih ederiz ve biz acizliğimizden dolayı senin zatını sana layık bir şekilde bilemedik; demektir.

Her akıl sahibi Cenab-ı Hakk'ın varlığını kendi gücü nisbetinde bilmesi farzdır. Bu marifetin nasıl hasıl olabileceği hususunda farklı görüşler vardır. Marifetin yolu filozoflara göre ilhamdır. Tasavvuf ehli, insan riyazet ve mücadele sayesinde temiz bir kalbe malik olursa marifetullah nimetine nail olabileceği görüşündedirler. Sünnet ehli kelâm âlimleri ise doğru düşünce ile elde edileceğini bildirmişlerdir. İşte asıl ve umumi marifet yolu budur. Kainattaki varlıkların halini, ahenk ve intizamını tefekkür ederse, elbetde bunların kudret ve azamet sahibi bir yaratıcıya muhtac olduklarını idrak ederek marifetullaha nail olur.

Biz dünyada aklımızla, hislerimizle hakikati ilahiyeyi idrak edemeyiz. Bu husus mahlukatın takatının haricindedir. İnsanlar kendi mahiyetlerini, kendi ruhlarını bile hakkıyla anlayamadıkları halde ilahi hakikati nasıl olur da idrak ve ihata edebilirler? Zatı bâri hiçbir şeye benzemez, o halde onu bir şeye kıyas ve teşbih ile tayin ve tahmin etmek de mümkün olamaz. Akıllı kişiler Cenab-ı Hakk'ın varlığını, ilahi sıfatlarını bilir ve idrâk ederler. Zatının aslını idrâk edemezler.

Öz olarak marifet, Hazret-i Allahın vahdaniyetini kalb ile tasdik ve dil ile ikrardır. Hakk Teâlâ'nın vahdaniyetine inanarak her şeyin evveli o olup her şey onunla kaim ve rızıkların onun üzerine olduğu dönüşün ona olacağını bilmek marifettir. Cüneyd-i Bağdadî Kuddise Sırruh sünneti seniyeeye uygun ihlaslı amele bağlı ilmi marifet olarak tarif etmiştir.

Marifetin anahtarı nefsini bilmektir. Kimki nefsini bildi Rabbi'ni bildi sözü meşhurdur.

Rubâî'-i Şems-i Sivasi

Bilmeyen kendi hadîsîn ne bilür muhdisini
Hâlıkın kande bile, kendüyü bilmez mahlûk
Kaldılar seyl-i cehâlatde Pes, erbâb-ı sanem
Aceb olmaya has-ü hare yapışa mağrûk

Şu hususda gizli kalmamalıdır ki Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hakk'ın Zatının künhünü, aslını marifetten aciz değildir. Ancak Hakk Teâlâ'nın zat-ı aliyesinin pek ziyade yüce olduğu kasdına binaen buyurmuşlardır. Nitekim Hazret-i Dâvut Aleyhi ve Sellem " *Noksan sıfatlardan münezze olan Allâh, kendisine şükür etmeğe âciz olduğunu i'tiraf edenin i'tirafını şükür olarak kabul etmiştir. Bunun gibi Allâh'ı tanımakda aciz olduğunu i'tiraf etmesinide tanımak olarak kabul etmiştir.*" Buyurdularında muratları Cenab-ı Hakk'ın şanına tazimde acizini belirtmek içindir. Ayrıca Siddîk-ı Ekber Radiyallahu Anhü'l-Ekber Efendimiz " *İdrâki derk etmekten aciz olmak idrâkdir.*" Buyurmuştur.

(SUBHÂNEKE MÂ ZEKERNÂKE HAKKA ZİKRİKE YÂ MEZKÛR) Manası: Ey daima zikir edilen Hazret-i Allah senin izzet ve şanına layık gece ve gündüz bir zikir eda edemedik demektir. " *Allah'a en yakın yol zikirdir.*" Hadis-i Şerîf mealince zikir bizim tarikamızda en önemli vazifedir. Hiçbir kimse Hakk'a vasıl olmaz ancak zikre devamlı olur. Sure-i Ahzab 41 ve 42 ayet-i kerîmeleri ile kula zikir emredilmiştir.

" *Ey insan oğlu beni hatırladığın zaman bana şükür etmiş olursun. Beni unuttuğun zaman bana küfrân-ı ni'met etmiş olursun.*" Hadîs-i Kudsî'si sırrıyla terk-i zikirden hazer gerektir. Zîrâ zikri terk etmek küfrü mü'cibdir. Ve dahi diğer bir Hadis-i Şerîf'de " *Her bir şeyin cilâsı vardır. Kalbin cilâsıda zikrullahdır.*" Buyurulduğundan zikir kalb aynasının cilâsıdır. Zikir fikirden efdaldır. Zatullahı tefekkür yasaktır. Lakin zatullahı zikir kullara mahsusdur.

" *Zikrin en faziletlisi la ilahe illallah*" mealindeki Hadis-i Şerîf tevhide daha çok önem vermemizi belirtmiştir. Sure-i Rad'ın 28. Ayeti kalplerin ancak ve ancak zikrullah ile mutmain olacağını bildirmektedir.

" *Allâhı zikir müstesnâ, dünya mel'ûndur ve içindekilerde mel'ûndur.*" Hadîs-i Şerîf'ince zikir dünya ve ukbâda mü'min için bakî ve devamlıdır. Gizli ve sesli zikrin hangisi daha faziletli olduğu hususunda farklı görüşler bulunmakla beraber tarikat ehli arasında başlangıçta cehrî zikre devam etmenin gerekli olduğu kanaati yaygındır. Zira Sure-i Yusuf -53- Ayet-i Kerimesinde nefsi emmare daima kötülüğü emir ettiği cihetle yüksek sesle zikir ederek, tevhid sedasıyla masıvayı kalbinden gidermeye çalışır. Daha sonra gizli zikre devam edebilir.

Zikrin faidesine nail olmak için yirmi şartı vardır. Bunlardan beşi zikre başlamadan önce, onikisi zikir sırasında ve üçü zikirden sonradır. Zikirden önce tövbe ve istiğfar etmeli, temiz ve abdesli olup, sukut ederek gözünü kapayıp kalbi tevhid ile meşgul olarak şeyhinin himmeti Resul Aleyhi's-Selâm'dan yardım talep etmesi olduğuna inanarak halis bir niyetle başlamalıdır. Zikir esnasında ise diz üstü oturmak, yalnız ise kibleye dönmek eğer cemiyet halinde ise halka teşkil edip öd veya buhur ile güzel bir koku yayılmasını

sağlamak, helâl elbise, yarı karanlık bir mekanda halini kimsenin bilmemesi ve Hakk'ı zikre liyakatı olmadığını düşünerek zikrin ve tevhidin manasını kalbinde his ederek zikir halinde kalbinden masivayı çıkarmağa çalışmaktır. Zikirden sonra ise hemen su içmeyip, nefsini kötüleyerek tevazu ile sukut ederek tefekkür etmelidir. En önemlisi zikrin mürşid izni ile olmasıdır. Kişinin kendi arzusu ile yapılan zikirden futuhat hasıl olmaz.

(SUBHÂNEKE MÂ ŞEKERNÂKE HAKKA ŞÜKRÜKE YA MEŞKÛR)Manası: Ey noksan sıfatlardan münezze ve gerçek şükür sahibi olan fazl ve kereminle ihsan ettiğin çeşit çeşit maddî ve manevî nimetlerine karşılık senin şanına layık gece ve gündüzde bir kere hakkıyla şükür edemedik, demektir. Sırrı's-Sekâtî Kuddise Sırruh Hazretleri kulun şükürden aciz olduğunu ikrârî şükürdür, buyurmuşlardır. Ebu Osman Mağribî Kuddise Sırruh buyurur ki: Avamın şükürü yiyecek ve içecek üzerinedir, havasın şükürü kalplerine varid olan rabbanî manalar üzerinedir. İbadet, marifet ve zikir Hazret-i Allah tarafından verilen en büyük nimet olması hasebiyle Allah'a ibadet ancak ona şükür etmekle tamamlanmış olur. Müfessirler Sure-i Nahl-114-Ayetin buna işaret ettiğini bildirmişlerdir.

Bu makamda Şeyh Muhammed et-Tervî Kuddise Sırruh şerhinde "Subhaneke ma sabarnake hakka sabrike yâ masbûr" ilavesi vardır.

(FADLEN MİN ALLAHİ VE RAHMETEN) Fazl ve rahmetinden taksiratımızın affını rica ederiz, demektir.

(ŞÜKREN MİN ALLAHİ VE NİMETEN) Cenab-ı Hakk'ın lütfettiği dünyevî ve uhrevî nimetlerine karşılık rızasına uygun şükürü yapmağa muvaffak eylemesi ricası manasınadır. Nimet kula önceden verilmiş ve sayısızdır. Eğer saymağa kalkarsanız, Allah'ın nimetlerini sayamazsınız. Nimetler iki kısımdır. Biri gördüğümüz ve bildiğimiz bizim için faydalı olanlardır. İkincisi ise bizden uzaklaştırılan afetler ve belâlardır ki onları bilemeyiz. Her nimetin akabinde yapılan şükürün nimetleri çoğaltacağı ve ziyade edeceği Sure-i İbrahim-7- Ayet ile sabittir. Onun için bütün nimetler şükürle devam eder, denilmiştir. Hakkıyla şükür etmekten aciz olduğumuzu itiraf etmek gerçek şükürdür. Lutuf ve ihsanlar önceden verilmiştir. Zira nimetlerin başlangıcı var olmaktır. Daha sonra beşeriyet, akıl, islâm, hürriyet ve azaların tam olması hatta âlim ve ârif olmak nimetlerini sayabiliriz. Ayrıca yokluğunda bile nimetlere şükür ve belâlara sabır imanın kuvvetindedir. Sure-i Lokman-20-Ayet-i Kerimede bildirildiği üzere hakkımız olmadığı halde verilen sayısız nimetlere şükür etmek kulluk icabıdır. Müslümanlar hidayeti, güzel işler yapmayı, ibadet ve taata muvaffakiyet ile bunların kabulunu Cenab-ı Hakk'ın rahmetinden bilirler. " *Nimetlerin ve tevfiğin kabulün devamı şükürledir.*"Mealinde ki Hadis-i Şerif gereğince feyz ve lutfun devamı için şükür vacibdir. Şükürden aczini itiraf dahi şükürdür. Nimete sahip oldukça şükür edip, yokluğunda terk etmek insan oğluna yakışmaz; belki hayvani bir sıfattır. Hakk'a ârif olanlar uhrevî azaba bedel olduğu için belânın bile nimet olduğunu bildirmişlerdir. Belâ ve musibetler yakınlığa delildir. Onun için en şiddetli belâlar ilk önce peygamberlere sonra evliyaya sonra diğer insanlara isabet eder. Onun için sâlik nimete şükür ettiği gibi belâyada sabr etmelidir.

Her uzvun şükürü vardır. Lisanın şükürü zikir ve senâ, ruhun şükürü havf ve reca, kalbin şükürü doğruluk ve vefa, nefsin şükürü güçlük ve meşakkatte gayret, cesedin şükürü teslim ve rıza, aklın şükürü fikrinin yüksek olmasıdır. Şükür eden kul lisanı ile söylediğini kalbi ile tasdik ederek huşu ve hudu ve hulus ile tefekkür ederse mümkün olduğu kadar şükürü edaya yaklaşmış olur.

(LİLLAHİ ELHAMDÜ VE'L-MİNNETÜ) Bütün mahlukatın yapmış olduğu hamd ve şükürler yalnız ve yalnız Cenab-ı Hakk'a aittir. Sure-i Nahl-53- Ayetin mealinde size gelen her nimet Allah'dandır. Sonra bir sıkıntıya uğradığınızda yalnız ona sığınırınız, buyurulmaktadır. Onun için hamd ve şükürü hakkıyla ifa etmek gerekir.

Hal lisanı söz dilinden daha doğru söyler vecizesi dikkate alınırsa hal dili ile şükür esastır. Bunun için Hazret-i Allah'ın emirlerini yerine getirmek gerekir.

(ELHAMDÜ LİLLAHİ ALÂ'T-TAATİ VE'T-TEVFİKİ) Bana taatı ve yardımını ihsan eden O Zatı Akdese hamd olsun demektir. Taat ile tevfiik ebedî saadete sebebidir. Her nekadard yardım Mevlamız'dan isede ancak taat ve ibadet eden kullara ihsan olunur. Sure-i Muhammed-7-Ayeti Kerîmesi buna delildir. Daimi ve ebedî sadete vesile olduğundan taatın en büyük nimet olduğu gayet açıktır. Kulun günahı azap sebebi olduğu gibi ibadet ve taatda Allah'ın yardımına sebebidir. Çirkin işlerin uğursuzluğu nimet ve rahmete mani olduğu Sure-i Enfal-25- Ayeti ile kesin olarak bildirilmiştir. Sure-i Rad-11- Ayet mealinde sabit olduğu üzere Hakk Subhane ve Tealâ bir milletin özlerinde bulunan güzel ahlak ve huylarını kendileri değiştirip bozmadıkca Hazret-i Allah onların durumunu bozmaz. Nitekim Ebu Süleyman Dârânî bir kimse cemaatla namazı terk etmez ancak işlediği bir günah yüzünden terk eder, buyurmuştur. Hazret-i Yahya Bin Muaz Kuddise Sırruh kulların Hakk Tealâ'nın yardımından mahrum kalmalarının altı sebebi olduğunu bildirmiştir. Bunlar sırasıyla ilim öğrenip onunla amel etmemek, ikincisi sahip olduğu nimetlere şükür etmemek, üçüncüsü salihlerle beraber arkadaşlık edip onlara uymamak, dördüncüsü günah işlediği halde tövbe etmemesi, beşincisi ölümlerini gömüp onlara itibar etmemek ve altıncısı malı tarttığında ziyade etmemektir.

Bilhassa beşeriyet icabı bir kişi günah işlerse hemen tövbe etmelidir. Zira Hadis-i Şerîf'de mealen tövbe eden günah işlememiş kimse gibidir; buyrulmuştur.

(VE NESTAĞFİRÜ ALLAHE'L-AZİME) İstiğfar, kulun kendi günahını görüp avf ve mağfiretini yüce Allah'dan talep ile o kabahatten uzaklaşmasıdır.

(MİN KÜLLİ ZENBİN AMDİN VE SEHVİN VE HATAİN VE NİSYANİN VE NOKSANİN VE TAKSİRİN) Allahü Azîmi'ş-Şan'dan küçük, büyük, bilinen ve bilinmeyen bütün günahların avf ve mağfiretini talep ederiz demektir. Amdin yani bilebile kasden yapılan, sehvin gafletle işlenen, hataın kusur ile, nisyanin unutarak ve noksan ile taksîr ise ibadet ve taatda lazım olan âdâbdan birinin eksikliği ve terkidir. Bu âdâbdan biri huzuru kalbdır. Namaz kılan kişinin Hakk'ın nazargahı olan kalbinin ağyara meyl ve iltifatı edebe aykırıdır. *"Huzuru kalb olmayan namazda kul için sevab yoktur."* mealindeki Hadis-i Şerîf'i hiç hatırdan çıkarmamak gerekir. Nitekim bazıları huşu namazın erkanındandır dediler. Ancak pek mümkün olmuyor. Belki ârif-i billah bir zatın eli ile mücadele ve riyazatla dünya denilen çirkin ve kötü ağacı kesmekle olabilir. Hakikat ehli vefiler namazdan sonra istiğfar vacibdir, dediler. Farz namazlardan sonra üç defa tövbe ve istiğfar edilmesi tarikat mensublarının âdâbındandır. Tövbeye muvaffakiyet Cenab-ı Hakk'ın büyük bir nimeti olduğundan onun üzerine hemen hamd etmek gerekir.

(ALLAHÜMME LEKE'L-HAMDÜ HAMDEN YÜVAFÎ NİAMEKE VE YÜKAFÎ MEZÎDEKE) Ya Rabbi hamd edenlerin hamdleri her şeyin sahibi ve ihsan edicisi olup nimetlerini bol bol lutf eden senin zatına aittir. Her çeşit nimetlerine, lutuflarına ve keremine mukabil olan hamd ile hamd eyledik demektir. Nimetlerden murat vucud, hayat vesair olduğu gibi devamlı ve bakî olan ahiret saadetidir. Bu ebedi mutluluk için hiçbir göz görmedi hiçbir kulak işitmedi ve hiç kimse hayal dahi edemedi, buyurulmuştur. Burada her çeşit hamd ve senâ ile hamd ve şükür etmeğe olan büyük bir istekden dolayı şöyle buyurur:

(BİCEMÎİ NAHMEDÜKE MEHÂMİDİKE) Ya Rabb seni hayırla zikir ve medhine vesile olarak kullanılan ne kadar imkan, söz ve yol varsa bunların tümü ile sana hamd ederiz, demektir. Her ne kadar enbiya-i kirâm hazaratı dahi böyle bir hamd için aciz olduklarını itiraf etmelerine rağmen mü'minin niyeti amelinden daha hayırlı olduğundan aşk ve şevkle dua, münâcât ve hamde devam etmişlerdir. Bu hususda Fahr-i

Kainat Aleyhi Ekmeli't-Tahiyyat Efendimizin senin medh-i senâni sayamam, sen kendi kendine senâ ettiğin gibisin mealindeki Hadis-i Şerîf'i meşhurdur. Bu dua ve münâcaatlar ile esrâr-ı ilahiyenin Mahbub-i Cenab-ı Kibriya Aleyhi't-Tahiyye efendimizi istilasında **“Allâh ile öyle zamanlarım oluyor ki o vakitte benimle beraber ne Allâha yakın bir melek nede mürsel bir peygamber bulunmaz.”** Buyurdıkları hadis kitaplarında kayıtlıdır. Bunun gibi peygamberlerin varisleri olan velilerden Şeyh Ebu Yezîd Bestâmî Kuddise Sırruhü's-Samî istiğrak halinde **“Leyse fî cübbeti sivallah”** ve Kutbu'r-Rabbânî Hazret-i Abdü'l-Kâdiri'l-Geylânî murakabe halinde iken **“kademî hazâ alâ rukbet-i küll-i veliyyallâh”** buyurdular.

“ Kulum devamlı nâfilelerle bana o kadar yaklaşır ta ki ben onu severim. Ben onu sevdiğim zaman onun işiten kulağı, gören gözü, tutan eli, yürüyen ayağı ve konuşan dili olurum.” Hadis-i Kudsi'si sırrı ile kâmil ârifler ne derlerse Hakk'ın Lisanı ile söyledikleri şühesizdir. Velîler dua ve münacaat sırasında aşk ve şevk ile yalvarmağa devam ederken **(MÂ ALİMNÂ MİNHA VE MA LEM NA'LEM)** derler. Cümle hamdlerden bildiklerimiz ve bilmediklerimizimiz tamamı ile hamd ederiz, demektir.

(VE NEŞKÜRÜKE ALÂ CEMÎ NİAMİKE MA ALİMNÂ MİNHA VE MA LEM NA'LEM) Manâsı: Zahir, batın, dünyevî ve uhrevî bütün nimetler üzerine malumumuz olan ve olamayan yol ve usullerin cümlesiyle şükür ederiz, demektir. Bazı nushalarda NİAMİKE 'den sonra KÜLLEHA lafzı ilavesi vardır.

(VE ALÂ KÜLLİ HÂLİN) Şükürümüz yalnız bildiğimiz ve bilmediğimiz nimetler için olmayıp, her halde Allah tarafından gelen gerek nimet ve gerekse nikmet her ne olur ise hepsi içindir, demektir.

Kıyamet günü ilk cennete çağırılanlar, darda ve genişlikde hamd edenlerdir.

Müjdesi gereğince nimetlere şükür ettiği gibi sevgiliden geldiği için zarara dahi şükür gerekir. Çünkü sevgilinin kendisi de güzeldir, fiilleri de güzeldir. Esasen musîbete uğradığında sabır ederek şükre devamda büyük ecir olduğundan o belâ bile nimettir.

Kötü ve çirkin huylardan kurtulup güzel hallere dönmek arzu ve ricasını ifade eden şu dua ile devam eder.

(YA MUHAVVİLE EL- HALİ HAVVİL HÂLENÂ İLÂ AHSENİ'L-HÂLİ) Dünyaya ve her türlü menfaate düşkün olan cehalet karanlıklarındaki asi kullarını zulmetten nura çıkararak ve çeşit çeşit nimetlerini istenmeden kendiliğinden ve kereminden ihsan eden Allah'ım bizim halimizi değiştirip en güzel olmasını lütf eyle demektir. Güzel haller bilindiği üzere ibadetlere devam ederek, kalbinden dünya sevgisini çıkarıp, masivayı terk ile doğru yolda sabit kadem olmaktır. Bunun için kamil bir mürşide ihtiyaç bulunduğuna velilerin ittifakı olup, Sure-i Maide-35- ayeti bu hususa delil kabul edilmiştir. Ebu Aliyyü'd-Dekkak Kuddise Sırruh Hazretleri kendiliğinden yetişen ağacın meyvası yenmez. Ancak o ağaç aş yapılarak terbiye edilirse meyvası lezzetli olur, buyurmuşlardır. Aynı şekilde av için yetiştirilen köpeğin öldürdüğü helal isede av köpeği değilse yakaladığının haram olduğu fıkıh kitaplarında kayıtlıdır. Davud-i Taî Kuddise Sırruh Hazret-i İmam-ı Azam Efendimizin en iyi talebelerinden olarak ilim tahsil etmişken ihlas yoluna girmek için Habib-i Acemi Kuddise Sırruhu'l-Münir'in eteğine sarılmıştır.

Hazret-i Şeyh Abdü'l Ehadi'n-Nurî Kuddise Sırruh divân-ı belâgat unvanlarında buyurur:

NAZM

Sana bir mürşid-i kâmil gerek ehvâlini muslih,
Selîm itmek için ola evvel bâlini muslih
Bilüp ahkâm-ı rü'yâyı ve fetevâyı ve takvâyı
Ola efsâfını akvâlini a'mâlini muslih
Huzur-i Hakk'da her bir gizli sırrın olmadan zâhir
Sera perde-i zemâyimde ola eşgâlini muslih
Hisâb olmazdan evvel bildirip nefsin hesâbını
Sana her dem ola müşkil olan eşkâlini muslih
Tabîb kalb-i ruhunu idüp (Nurî) kavlin mevlâ
Olup kalbindeki emrâzını imânını muslih

Ruhanî tabibler olan mürşid-i kâmillerin kıyamete kadar adetleri çok olsun ki şerrî ve ledunî ilimleri onlardan tahsil ve talep edelim.

Şeyh-i Küllü Takî Hazret-i İsmâil Hakkı Kuddise Sırruhü'n-Nakî Şerh-i Usul-i Aşere nâm risalesinde buyurur.

NAZM

Gel beri gel mâsivâdan uzlet it
Ba'de mevlâ ile var sohbet it
Basmak istersen bisât-ı kurbiyete
Nefsini bas iş bu yolda gayret it
Sırr-ı Hakk'ı mes ise âhir murâd
Bâtını tathîre evvel himmet it
Ger yedullah sırrına tâlib isen
Mürşid-i kâmil elin tut bi'at it
Âb-ı feyz-i Hakk'la pâk olmağa
Pâklar ile gice gündüz ülfet it
Mâsivâ-ı efkârını dilden gider
(Hakkıya) Hakk ile üns it râhat it

Her kim Sultan-ı Enbiya Efendimiz'in tavsiyeleri üzere aşyagıdaki on kelimeyi gerektiği şekilde zikr ederse felaha erer.

(A'DEDTÜ) Bu on kelimeyi nefsimizi maddî ve manevî felaketlerden korumak için saydım ve açıkladım,demektir.

(Lİ KÜLLİ HEVLİN LA İLAHE İLLALLÂH) Korku ve dehşet hallerinde olduğu gibi kalbe gelen kötü ve çirkin düşüncelere karşı kelime-i tevhidi söylemek gerekir. Hevl bir şeyden korkmaktır. Korkunun giderilmesi için tevhid kelimesinin söylenmesi tavsiye edildiğine göre, bu korkunun her vakit olabilecek küfür ile şekk ve şübheye düşme tehlikesidir. Kişi her zaman sözleri ve fiilleri ile iman dairesinden dışarı çıkabilir ki esas korkulacak olan da budur. Hatta gönlüne ve aklına itikat esaslarına ters düşen fikirler gelirse hemen **la ilahe illallah** kelimesini kalben tasdik ederek söylemelidir.

Cennetin bedeli nedir diye Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden sorulduktaki cevaben “ *la ilahe illallah cennetin bedelidir.*” buyurmuşlardır.

Yine Senin şefâatine mazhar olan en mutlu insan kimdir? Sualine cevaben “Hulus-i kalb ile tevhidi söyleyendir.” Buyurmuşlardır.

“La ilâhe illallâh benim kalemdir. Kim benim kaleme dahil oldu, azâbımdan emîn oldu.” Hadis-i Kudsî'nin sırrı ile öğreniyoruz ki kelime-i tevhid çok sağlam bir kaledir. Ahiret azabından kurtuluşa sebep olduğu gibi dünya hayatı için de mutluluk kaynağıdır. Kalenin dört duvarı gibi tevhidin de dört rüknü vardır. Bunlara riâyet etmek lâzımdır.

“İslam dini beş temel üzerine kurulmuştur. Şehâdet, namazın kılınması, zekâtın verilmesi, ramazan ayında oruc tutulması ve gücü yetenin hac etmesidir.”

Hadîs-i Şerîf’de bildirildiği üzere savm ve salât ile hacc ve zekât islâmın dört ana direğidir. Bundan anlaşılıyor ki emniyette olmak ve kalenin içinde bulunmak için muhakkak ve muhakkak namazı kılmak, orucu tutmak, zenginse servetinin zekâtını vermek ve hacc vazifesini yapmak gerekir. Büyük velîler kelime-i tevhidin her türlü batınî hastalıklara şifa olup, kalbden masıvayı def ettiği gibi insanı keder ve üzüntülerden kurtardığını bildirmişlerdir. Aynı zamanda lafzatullah yani Allah ism-i şerîfinin ruhlara, kelime-i tevhidin kalblere ve Hu isminin ise sırlara kuvvet olduğunu buyurmuşlardır. Kelime-i tevhid yedi esmâdan ilkidir. Nefs-i emmare ve seyr-i ilallah makamıdır. Mahalli sadr ve nuru mavidir. Tevhidi sessiz içinden değil cehren yaparak kulağından diğer sesleri uzaklaştırıp tevhid sadâsının kalbinde, gönlünde ve bütün cisminde tecelli etmesine çalışır.

Sure-i İbrâhim-27- ayette mealen “Allah, iman edenleri dünya hayatında da ahirette de değişmeyen sözle sağlam yolda yürütür. Buna mukabil zalimleri saptırır. Allah dilediğini yapar.” Buyurulmuştur. Bu ve benzeri ayetlere çok dikkat edip tefekkür etmelidir. Aynı zaman da bir Hadis-i Şerîf’de buyrulur.

“Yaşadığınız gibi öleceksiniz, öldüğünüz gibi haşr olunacaksınız.”

Hazret-i Aziz Mahmud Hüdâî Kuddise Sırruh ve Ümmime Birrehu ilâhiyatında buyurur:

NAZİM

Gönülden pasını silmek dilersen

Bilmediklerini bilmek dilersen

Eğer Hakk’ı sende bulmak dilersen

Hakk’a tevhîd ile irmiş irenler.

Hazret-i Sünbül Sinan Kuddise Sırruhü'l Mennan nushalarında ve sâirlerinde (Li külli bedei bismillah) vâkidir.

(VE LİKÜLLİ Nİ’METİN ELHAMDÜ LİLLAHI) Manası: Her zaman ve her halde elhamdü lillah derim, demektir. Kullara Cenâb-ı Hakk’ın nimetleri hiçbir an kesilmez. Mahlukatın Hakk’ın nimetlerine gark olduğu aşîkârdır.

“Cenab-ı Hakk kuluna bir ni’met verdiği zaman kul elhamdü lillâh derse, Allâhü Teâlâ benim şu kuluma bakınız ki ben ona az bir şey verdim o bana hadsiz verdi.”

Hadis-i Şerîf-i Kudsî'nin sırrınca hamd nimetin tamamındandır ve nimetin çoğalmasının sebebidir. Allâh ne ihtiyar ederse o hayırdır. Çünkü Fail-i Muhtar’ın her muradı hayırdır. Bizim şerr olarak

gördüğümüz belâ ve musîbetler dahi nimetler gibi hayırdır. “ *Belânın en şiddetlisi peygamberler üzerinedir, ondan sonra velîler ve sonra onlara benziyenlere ve sonra benzerlerinedir.*” Mealinde ki Hadîs-i Şerîf elemeler ve belâlar nefsin hoşuna gitmediği ve ebedî saadete sebep olması itibari ile nimetlerden daha güzel olduğuna delilir.

(VE Lİ KÜLLİ RAHÂİN EŞ ŞÜKRÜ LİLLÂH) Yaşantımızda ve geçimimizde olan bolluk, rahatlık ve her türlü güzellikler için Hazret-i Allah’a şükür ederim demektir. İmâm-ı Şa’rânî Kuddise Sırruhü’l-Samedânî Tenbîhi’l- Muğterîn nâm kitabında salih kulların özelliklerinden birinin nimet ve rahatlık yerine şiddet ve belâyı tercih ettiklerini belirtmiştir. Çünkü belâ ve dertlere uğrayanların Hakk’a yalvarması candan ve daim olur. Es-Seyyid Eş-Şeyh El-Hafız El-Hacc Muzaffer Ozak Kuddise Sırruh hazretlerinden dinlediğim bir kıssayı hatırlatmak isterim. Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem zamanında ümmetinden biri Hazret-i Allah’ı evinde ağırlamak istediğini ve Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem’den Tura gittiğinde davetini bildirmesini rica ettiğinde böyle bir şey olmaz Allah Celle Celalühü noksan sıfatlardan münezzehtir, buyurmuştur. Ancak Tura gittiğinde Cenâb-ı Hakk kulumun bir isteği vardı onu niçin söylemiyorsun dedikte Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem yarabbi cahil bir kişinin münasebetsiz bir talebi olduğu aşikârdır. Buna rağmen Cenâb-ı Hakk o kuluma haber ver filan gün akşam üzeri geleceğim buyurur. O kişi hazırlık yapmağa ve kuş südü bile eksik olamayan bir ziyafet sofrası tamamladığı ve akşam vakti yaklaştığında çok şiddetli bir diş ağrısı ile Allah Allah diye kıvrınmağa başlar ki bu hal seher vaktine kadar devam eder. Seher vakti geldiğinde diş ağrısı birden bire geçerir. Koşarak Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem’e giderek bekledim ama gelmediğini bildirir. Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem Hazret-i Allah’a danıştığına Cenâb-ı Hakk geldim sabaha dek Allah Allah derken o kuluma beraberdim, buyurmuştur. Ahiret nimetlerinin tam olması için veliler bu dünyada riyazat ve halvete ehemmiyet verirler.

(VE Lİ KÜLLÜ U’CÜBETİN SUBHÂNE ALLAH) Hayrete düşüp, şaş kalma hallerinde Subhân Allah kelimesini zikir ederim demektir. Ucube tabiri görmeden önce tasavvur edilemeyen her şey için kullanılır. Mahlukun idrakinden aciz kalacağı nice fevkaladelikler yaratmağa muktedir olduğuna inanarak Hüdâ Teâlâ’nın sonsuz kudretini tesbih ve takdis gayesi ile Subhân Allah demelidir. Hakk Subhâne ve teâlâ arş-ı azamı yarattığı zaman taşıması gereken meleklerle tutun emri verildiğinde melekler aciz kaldıkları anda Hakk Azze ve Celle, Subhân Allah demelerini tenbih eyledi. Melekler dahi bu tesbihi yaptıklarında işlerinin kolaylaştığını Habib-i Kibriya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz haber vermişlerdir. Onun için taaccüb anında Subhân Allah demek gerekir.

(VE Lİ KÜLLİ ZENBİN ESTAĞFİRULLAH) Her günah için Hakk’dan af ve mağfiret dilerim demektir. Sure-i Nuh-10- Ayetinde tövbenin mağfirete ve nimetlerin artmasına sebep olduğu işaret edilmektedir. Tövbe her derde deva ve her yaraya merhemdir. Sure-i Nur -31- Ayetin son kısmında mealen: “*Ey mü’minler! Hep birden Allah’a tevbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz.*” Emr-i ilahisi ve “*Her hastalık için deva vardır. Zünûbun devası istiğfardır.*” Hadis-i Şerîf mefhumunca istiğfar şekksiz, şübhesiz vacibdir. Günahların devasıdır. Kâmil mü’minlerin dil ile tövbe sırasında kalbleri de günaha meyl etmemeli ve bir daha yapmamak üzere azimli olmalıdır. İsrarla küçük günahlara devam edilirse küçük olarak kalmaz belki büyük günah olur. Büyük günahda istiğfar ile af olur. Ancak kabahatleri iftiharla açıklamamak gerekir. Gizli olan günahın saklı kalmasına gayret etmek mağfur olmağa sebebidir.

“ *İnsan oğlunun iki sahifesi vardır. Bir sahifesine gündüz işledikleri yazılır. Diğer sahifesine gece yaptıkları kaydedilir ve toplanır. Eğer tek bir günah için bile istiğfar varsa o iki sayfalar nurla parlalar. Eğer içlerin de tövbe yoksa o sayfalar kapkara olarak toplanır.*” Gece ve gündüzde yapılan istiğfar ile

amel defteri sayfalarının nuru parlar. *“Her gün iki defa Allâha istiğfâr etmeyen muhakkak nefesine zulüm etmiştir.”* Mealinde ki Hadîs-i Şerîf’lerce sabah akşam en az bir kere olsun istiğfar etmek lazımdır. İstiğfarın çok faydaları vardır. Kişi tevbeye devam ederse her türlü gam, keder ve sıkıntılardan kurtulduğu gibi Hakk Teâlâ haddiz, hesabsız rızık ihsan eder. Avamın tövbesi günahının af edilmesi talebidir. Amma kâmiller ve sulûk ehli kendi vucudları ile sair eşyanın varlığını görmekten kurtulmak için istiğfar ederler. Hazret-i Allah’dan başka varlık görmek istemezler. Saîd Bin El-Müseyyib *“Varlığın öyle bir günahdır ki başka hiç bir günah onunla mukayese edilmez.”* Buyumuştur. Sure-i İsrâ-25- Ayetde mealen: *“Rabbimiz, sizin kalplerinizdekini çok iyi bilir. Eğer siz iyi olursanız, şunu bilin ki Allah kötülükten yüz çevirerek tövbeye yönelenleri son derece bağışlayıcıdır.”* Buyrulmaktadır. Tekrar tekrar günah işlemesine rağmen her defasında hemen tövbe eden kişi evbâbandır. Böyle her çürümüne hemen af dilemenin mü’min ahlakı olduğunu Hasan-i Basrî Kuddise Sırruh bildirmiştir. Kâfir için tövbe ve pişmanlığın faydası yoktur.

“Günahına tevbe eden günah işlememiş gibidir.” Hadis-i Şerîf’i meşhurdur. Ancak burada en önemli husus samimimî ve dürüst olmaktır. Yoksa mücerret lisan ile tövbe edip yine bildiği gibi fiske ve fesada devam edenler yalancılardan sayılırlar. Günahların çeşitleri olduğu gibi mü’minlerinde dereceleri vardır. Genel olarak avamın ve havasın tevbesi diye iki bölümde mutealâ edilebilir. Avamın tevbesinin dahi üç mertebesi vardır. Birincisi salih mü’minlerin hataen, unutarak veya gafletle yaptıkları küçük günahlar için tövbe etmesidir. Sure-i Nisâ-17- Ayeti buna delîl ve işaretdir. İkincisi fasık mü’minlerin tövbesidir. Burada bazı şartları yerine getirmek gerekir. Her şeyden önce evvelce yapmış olduğu günaha tevbe edip, pişmanlık duymak ve bir daha o hataları yapmamak hususunda kararlı olmaktır. Şayet başkasına maddî veya manevî bir zarar vermiş ise telafi etmeli ve helallik almalıdır. Geçmiş farzları kaza etmesi gerekir. Hatta Hazret-i Allah’ın emirlerini zamanında yerine getirmediği için pişmanlığını dile getirip gözyaşı dökmelidir. Üçüncüsü ise müslüman olmayanların tevbesi ancak ve ancak îman etmeleridir.

Havasın dahi iki derecesi vardır. Birincisi, kalbleri zikrullahdan gayri ile meşgul oldukça hemen tövbe edenlerdir. Bu makam peygamberlere ve ricalullahı mahsusdur. İkincisi, Allah’ın velîlerinin ve ehlullahın makamı olup kendilerini dünyevî meseleler meşgul ettiğinde yaptıkları istiğfardır.

Bu konuda iki husus çok önemlidir. Biri gayr-i müslim hakkı diğeri de hayvan haklarıdır. Dünyada iken helallik alınmayan kâfir hakkı ile hayvan haklarının ahiretteki hesabı gerçekten çok zordur.

NAZM

Ey gâfil insan aç gözün	Gel tövbeye gel tövbeye
Dergah-ı Hakk’a tut yüzün	Gel tövbeye gel tövbeye
Gel mescide meyhâneden	Gelmez hayır mestâneden
Tehîr itmek yâ neden	Gel tövbeye gel tövbeye
Doldu ecel peymanesi	Ömrün nesi kaldı nesi
Ey dünyanın divanesi	Gel tövbeye gel tövbeye
Bin bin günah ittin yeter.	Ruyun siyah ittin beter.
İsyân-ı Hakk’dan ne biter	Gel tövbeye gel tövbeye
Akil olan halkı nider	Hak yoluna doğru gider
Hakkî seni da’vet ider	Gel tövbeye gel tövbeye

(**VE LİKÜLLİ MUSİBETİN İNNÂ LİLLÂHİ**) Kur'an-ı Kerîm'de belirtildiği üzere bir musîbet zuhurunda innâ lillâhi ve innâ ileyhi raciûn demek lazım isede yalnız **innâ lillâhi** demesi kafiye riayet içindir. Hakk Teâlâ'dan bize isabet eden her belâyâ razı ve her hususda O'na teslim olup biz Allah için varız ve biz sonunda O'na döneceğiz demektir. Bizler Allah'ın kullarıyız O'nun mülkünde ve O'nun nimetleri ile yaşadığımız gibi ahirette de O'na sığınacağız manasına da gelir. Mü'mine az veya çok hastalık, korku, açlık gibi bir zarar isabet ettiğinde hemen istirca etmeli yani innâ lillâhi ve innâ ileyhi raciûn demelidir.

“ Kim bir musibetden sonra Allâh'a istirca' ederse, Cenab-ı Hakk tıbkı o musibetin isabet ettiği gün gibi, ecrini yeniler.” Hadîs-i Şerîf'i hatırdan çıkarmamak gerekir. *“ Mü'mine ne bir hastalık, ne bir eziyet ve ne bir belâ ve keder ve nede onun için çok mühim olan üzüntü isâbet etmez. Ancak Allâhu Teâlâ o musibetleri ve üzüntüleri hatalarına kefarete kılar.”* Meâlinde ki Hadîs-i Şerîf bizler için büyük bir müjdedir.

(**VE LİKÜLLİ DÎKİN HASBİYA ALLÂH**) Dinî, dünyevî ve uhrevî işlerimizde ki zorluklara Allahü Teâlâ kâfidir, manasına gelir. Her sıkıntıdan kurtaran, her türlü üzüntüden çıkarıp kuluna neşe ve ferahlık veren ancak va ancak Hakk Teâlâ'dır. Sure-i Talak-2- Ayet-i Kerimesi ferah ve huzurlu olmanın takva ile mümkün olacağını bildirmektedir. Rivayet olunur ki Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz bu Ayeti okuyup *“kişi takvası sebebi ile dünyevî şüphelerden, ölümün ve kıyamet gününün şiddetinden halas olur.”* Buyurmuşlardır.

(**VE LİKÜLLİ KADÂİN VE KADERİN TEVEKKELTÜ ALALLÂHİ**) Her türlü kaza ve kader için Allah'a tevekkül ettim demektir. Gerek iyilik gerekse fenâlık olsun Hazret-i Allah'dan gelen her şeye razı olup, işlerin neticesini O'na bırakmak tevekküldür. Sure-i Maide-23- Ayeti bizlere tevekkülü emr etmektedir. Arifler, tevekkül kulluk vazifelerini ve bedenî ibadetlerini güzelce yapmak, dünyaya kıymet vermemek, masivâdan ilgisini keserek gönlünün devamlı Allah ile olmasıdır. Yani eli kârda gönlü yarda olmaktır, dediler. Günlük işlerimizde karşımıza çıkan olumsuzluklardan üzüntü duymayıp kalben tam manası ile Halık Teâlâ Hazretlerine itimat etmektir. Şayet üzüntü duyarsa tevekkülü tam değildir, dediler. Cüneyd Radiyallahu Anh Hazretleri tevekkül, Cenâb-ı Hakk'ın verdiği sözlere ve müjdelere itimat ederek kalbini ferah tutmaktır. Yoksa çalışmak veya çalışmayı terk etmek değildir. Buyurmuştur. Rızıkı, Hakîkî Rezzak'dan bilmek ve tevekkül etmek her müslime farzdır. Ancak ihtiyaçlarımızın temini için sebeplerle meşgul olmak sünnettir. Müsliman her işinde ve her zaman tevekkül halinde olmak zorundadır. Zirâ bütün ihtiyaçlarımızı ihsan eden Rezzâk-ı Teâlâ'dır. Çalışırken bu hususu düşünmemek şirkdir, dediler. Allah rızasını gözeterek ailesinin ihtiyacını karşılamak için çalışmak sevabdır. Fazla kazanırsa fukaraya yardım etmeğe niyet edilmelidir. *“ Çalışan Allah'ın sevgili kuldür.”* Mealinde ki Hadis-i Şerîf çok meşhurdur.

(**VE LİKÜLLİ TÂATİN VE MA'SİYETİN LA HAVLE VE LA KUVVETE İLLA BİLLAHİ**) İbadet ve taat için kuvvetim olmadığı gibi işlediğim hatadan da ancak Allah'ın yardımı ile gönüp, kurtulabilirim demektir. Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem şu Hadîs-i Şerîf'i ile havkalenin manasını açıklamışlardır.

“Ya Muâz havkalenin tefsîrini bilirmisin? Günahdan dönüş yoktur ancak Allâh'ın kuvveti iledir. Ve Allâh'a ibâdet ve tâat için kuvvette yoktur ancak Allâh'ın yardımı iledir. Cibril-i Emîn Rabb-i İzzet'den bu şekilde bildirdi.” Diğer bir Hadîs-i Şerîf'de *“Kim la havle ve la kuvvete illa billahî'l-alyî'l-azîm derse, onun doksandokuz derdine deva olur.”* Buyurulmuştur. Havkaleden murat yardım talebi ve aczini itiraf olduğundan kulluğun hakikatidir. Hazret-i Pîr Mustafa el Bekrî Kuddise Sırruh havkalenin manasını bilerek ve yaşayarak zikir etse gizli şirk belâsından kurtulduğu gibi zor işleride kolaylaştır; buyurmuştur.

“ La havle ve la kuvvete illa billahi, cennet hazinelerinden bir hazinedir. Kim onu söylerse Allâh ona iltifat nazarı ile nazar eder ve dünya ve ahiret hayrını verir.” Haberi kitaplarda kayıtlıdır.

“Ümmetine söyle sabahleyin ondefa akşam vakti on defa ve uyku zamanı on defa la havle ve la kuvvete illa billahi derler ise Allâh onlardan sabah vakti kötü gadabını, akşamleyin şeytanın hilesini ve uyku sırasında dünya belâsını def’ eder.” Kudsî Hadîs’in gereğini ihmal etmemek lâzımdır.

(VE Lİ KÜLLİ HEMMİN VE GAMMİN MÂ ŞÂE ALLAHU) Her hüzn ve keder için **mâşâallah** derim, demektir. Hüzn, keder ve her şey Cenâb-ı Hakk’ın kudret elinde olduğu şübhesizdir.

“Ameller sonuna göre değerlendirilir.” Mealinde ki Hadis-i Şerîf’in tefsîrinde Hakk Teâlâ dilerse ömrünün sonunda inatçı bir kafiri imanla ve islamlarla şereflendirdiği gibi ibadetli ve tâatlı bir müslümanı imandan uzaklaştırır, demişlerdir. Bir gün İbrahim bin Ethem Hazretlerinden Hadis-i Şerif öğrenmek için gelen bir gurub insanlar sual sorduklarında, şu anda dört şeyin üzüntüsü ve sıkıntısı ile meşgulüm buyurmuşlardır. Daha sonra bu dört şeyin birincisi ruhlar aleminde misak gününde Cenab-ı Hakk adem oğlunun zürriyetine “*Elestü bi Rabbiküm*” sualine bazıları “*belâ*” ve bazıları “*neam*” dediler. Ben hangi gurubda olduğumu bilemiyorum. İkincisi ana rahminde insan oğlunu şekillendirmekle görevli melek Hazret-i Allah’a şakîmi yoksa saidmi diye sorduğu zaman bilmem ki ne cevap verildi. Üçüncüsü melek-i mevt ruhumu kabz edeceği sırada Ya Rab küfür üzere mi yoksa imanli olarak mı ruhunu alıyım sorusuna ne cevap geldi bilmiyorum. Dördüncüsü ise “*ayrılın bir tarafa bugün ey günahkarlar*” (Sure-i Yasîn-59-) denildiğinde hangi tarafda olduğumu bilemediğim sıkıntısını çekiyorum demiştir. Onun için “ *nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz*” kaidesini hatırdan çıkarmamak gerekir.

Burada on kelimenin açıklaması tamam oldu. Bazı mürşidlerin ilaveleri ile on iki olan bu kelimeleri özet olarak bir kere daha saymakta yarar olacağını ümid ederim.

- 1- Her türlü fevkalade olaylar ve korkular anında **La İlahe İllallah** demek.
- 2- Her bir şeyin başlangıcında **Bismillah** demek.
- 3- Her hayırlı fiilde **Bismillah** her şerr işde **Eüzübillah** demek.
- 4- Her nimet için **Elhamdülillah** demek.
- 5- Her türlü ferahlık için **Eş Şükrülillah** demek.
- 6- Her acı şeyler için **Subhanallah** demek.
- 7- Her günah için hemen **Estağfirullah** demek.
- 8- Her türlü belâ ve musîbet için **İnnâ Lillahi** demek.
- 9- Her çeşit sıkıntıda **Hasbiyallah** demek.
- 10- Her türlü kaza ve kaderde **Tevekkeltü Alallahi** demek.
- 11- Her çeşit ibadet ve kabahatin peşinden **La Havle ve La Kuvvete İlla Billahi** demek.
- 12- Her türlü üzüntü ve gamda **Ma Şae Allah** demek.

(LEN YAĞLİBALLÂHE ŞEYÜN VE HÜVE GÂLİBÜN ALÂ KÜLLİ ŞEYİN) Yani ezelen ve ebeden, zahiren ve batınan gerek dünyevî ve gerekse uhrevî işlerde Hakk Teâlâ hazretlerine hiçbir şey galip olamayacağı gibi O her şeye gücü yeten her zaman ve her halde her şey üzerine galibdir.

(HASBİYA ALLAHU VE KEFÂ) Hazret-i Allah bizleri başkasına muhtaç etmeyip her hususda kullarına rahmet ve merhameti ile yeterlidir. Esasen O’dan başka güç ve kuvvet yoktur. Her şeyin maliki Hakk Teâlâ’dır.

(SEMİA ALLAH Lİ MEN DAÂ) Zayıf ve aciz kullarının yalvarıp yakarmalarını işitip kabul eder, demektir. Burada işitmek kabul etmek manasınadır.

“Kul Ya Rab Ya Rab dedikte Allâhu Teâlâ lebbeyk ey kulum buyurur.” Hadis-i Kudsî’si sırrınca kul Ya Rab dedikte Hazret-i Allah’ın lebbeyk diye cevap vermesi kulun duası kabul edildi, demektir. Nitekim (Sure-i Mü’min-60-) Ayet’de mealen Hazret-i Allah bana dua edin size icabet edeyim, buyurması bu hususa açık bir delildir.

(**LA GÂYETE LEHÜ Fİ’L ÂHİRETİ VE’L ŪLÂ**) Cenab-ı Hakk vâcibu’l-vucuddur. Mevcudiyeti arız ve hadis değildir. Kadimdir. Evveli olmadığı gibi ahiri dahi sonsuzdur. Bakîdir.

(**LA İLÂHE İLLALAH**) Yani ibadete layık ve müstehak Allahü Teâlâ’dan gayri yoktur. Ancak ibadete layık O dur.

(**VAHDEHÜ LÂ ŞERÎKEHÜ**) Zatında bir olup fiillerinde ve sıfatlarında benzeri ve ortağı yoktur.

(**LEHÜ’L-MŪLKÜ VE LEHÜ’L-HAMDÜ**) Mülk ve hamd ona mahsusdur.

(**YUHYÎ VE YŪMÎTŪ**) Bütün mahlukatı öldüren ve dirilten odur. Ayrıca mü’minlerin kalplerini iman ve marifet nuru ile dirilten; gaflet ve vesvese ile öldürenin O olduğuna Sure-i Fatır-8- Ayet delildir.

(**VE HŪVE HAYYŪN LÂ YEMŪTŪ EBEDEN DÂİMEN**) Hakk Teâlâ zatında ebedî hayatla var olup O’na asla ölüm erişmez. Asla yok olmaz demektir.

(**SAMEDEN**) Hazret-i Allah’ın hiçbir şeye ihtiyacı olmayıp, bütün mahlukatı O’na muhtaçdır.

(**BÂKİYEN**) Mevcudiyeti vacip olup bakîdir. Yokluk O’nun için düşünülemez.

(**Bİ YEDİHİ ELHAYRŪ**) Bütün iyilikler ve güzellikler Cenab-ı Hakk’ın kudret elindedir.

(**VE İLEYHİ’L- MESÎRU**) Hepimizin O’na döneceğiz. Tasavvuf ehlinin O’dan O’na dedikleri bu manadır. Aynı zamanda öldükten sonra dirilmeyi ve kıyamet günü toplanmayı tasdik manası vardır. Bütün mahlukat her halde Hakk Teâlâ’nın huzurunda olduğu dikkate alınırsa burada O’na dönmek yükselme manasıdır.

(**VE HŪVE ALÂ KŪLLİ ŞEYİN KADÎR**) O Allahü Teâlâ her şeye kadir olup, kudretinin erişemediği nesne yoktur.

“Bir kimse günde yüz kere, La ilâhe illalâhü vahdehü la şerîke lehü lehü’l-mülkü ve lehü’l-hamdü yuhyî ve yümîtü ve hüve alâ külli şey’in kadîr, dese, bir köle âzat etmiş gibi olur. Ona yüz hasene yazılır ve yüz günahıda imha edilir. Ve bu cümle o, kimse için akşama kadar şeytana karşı sığınak olur. Daha çok amel eden kişi müstesna. Hiç kimse onun söylediğinin getireceği hayrın daha iyisini yapamaz.” Mealinde ki Hadis-i Şerîf gereğince bu tevhidin kıymet ve fazileti çoktur.

(**LA UHSÎ SENÂEN ALEYKE ENTE KEMÂ ESNEYTE ALÂ NEFSİKE**) Manası: Ya Rab senin yüce azametine münasib olan senayı bilip söylemeğe gücüm yoktur. Senin şanına layık senaya yine sen kadirsin, demektir.

(**AZZE CÂRUKE**) En büyük lutuf ve yardım senindir. Hatta kimden ve nasıl gelirse gelsin bütün yardımlar, ihsanlar sendendir.

(**VE CELLE SENÂÜKE**) Ya Rab kendi azametine eylediğin sena diğer bütün senalardan daha yücedir.

(**VE LÂ İLAHE GAYRUKE**) Senden başka yaratan ve kendisine ibadet edilecek yoktur, demektir.

(**ER RAHMÂNÜ ALE' L-ARŞİ İSTEVÂ**) Arş, hakimiyetin yeri ve simgesi olan taht manasınadır. Burada bütün yaratılanları kapsayan, ihata eden cisime denilir. İstivâ, kudret ve tasarrufla tevil edilmiştir. Ancak keyfiyetsiz sıfat-ı ilahi olup buna iman şarttır. Selamet teslimiyettir.

(**LEHU MÂ Fİ'S- SEMÂVÂTİ VE MÂ Fİ'L-ARDI**) Yani yedi kat göklerde bulunan melekler ile diğer varlıklar ve yeryüzünde olan insan, hayvan ve diğer bütün mahlukâtın hepsi Hazret-i Allah'ın mülkü olup O'nun tasarrufu altındadır. Her dilediğini dilediği gibi yapmağa kâdir olup hiçbir zaman ve şekilde ortağı yoktur. Bütün mevcudât da O'nun vahdaniyetine delildir.

(**VE MA BEYNE HÜMÂ**) Dünya ile semalar arasında olan hava, buhar, bulutlar, kuşlar ve başka ne varsa hepsi onun mahlukudur. Bütün bunların hepsi Cenâb-ı Hakk'ın emrine itaat edip, rububiyetini tasdik ederek hamd ile tesbihatta bulunurlar. Sure-i İsrâ-44- Ayetin bir bölümünde mealen O'nu hamd ve senâ ile tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, buyurulması bu hususu açıkça bildirmektedir.

(**VE MÂ TAHTES-SERÂ**) Serâ toprak demektir. Yani toprağın altında, arzın derinliklerinde bulunan mevcudat dahi Hazret-i Allah'a itaat eder. Hiçbir zerre onun emrinden dışarı çıkamaz.

(**VE İN TECHER Bİ'L-KAVLİ FE İNNE HÜ YA'LEMÜ ES-SIRRA VE AHFÂ**) Eğer zikir ve dualarını yüksek sesle yaparsan, muhakkak Hazret-i Allah gizliyi de, en gizli olanı da bilir. Bu nedenle yüksek sesle zikir yapmağa gerek olmadığına işaret edilmektedir. Aynı zamanda Sure-i Araf-205- Ayette mealen Rabbini, içinden, yalvararak ve ondan korkarak yüksek olamayan bir sesle sabah ve akşam an. Gafillerden olma; buyurulmaktadır . Hazret-i Şeyh İsmail Hakkî Kuddise Sırruh Ruhü'l-Beyan isimli tefsirinde Hüdâ'nın işitmesi kasdi için cehrdan men edilmiştir, yoksa insanları irşad vesair nedenlerle yüksek sesle zikre izin verilmiştir. Hac ve umre vazifeleri esnasında yapılan telbiyenin yüksek sesle söylenmesi Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz tarafından emir buyurulmuştur. Hatta bu konuda Şeyhim El-Hac El-Hafız Muzaffer Ozak Hazretleri beş vakit namazın ikisinin hafî ve üçünün ise cehren kılındığına dikkat çekerekdi. Tahkik ehlinin istilâhatında sır kalp ile ruh arasında bulunan bir latife olup ruhanî sırların madenidir. Hafî ise ruh ile Hazret-i İlahiye arasında bir latifedir ki rabbanî sırların ve nurların ineceği yerdir. (**ya'lemü's sırra ve ahfâ**) kavli-i Şerif'i akîbinde (**ALLAHÜ LA İLÂHE İLLÂ HÜ**) diyerek Hazret-i Allah'ın varlığı, birliği, yüceliği ve sonsuz lutuflarının sırrı Sure-i Bakara-31-Ayet'de *"Allah Adem'e bütün isimleri öğretti."* Ve *"Muhakkak Allah Âdemi yarattı ve ona tecellî etti."* Hadîs-i Şerîf'inin hakikatidir.

Kalp ile ruh arasında olan sır her insanın ilk yaradılışında mevcuttur. Gerçekten mü'min ve kafir her insana makul olan şeyler ile ruhani sırların kaynağını bilme kabiliyeti verilmiştir. Ruh ile Hazret-i İlahi arasında olan hafî imanla ibadetle meydana gelir. Onun için her türlü manevî keşifler, müşahade ve ledünnî ilimler ancak mü'minler içindir.

2. BÖLÜM

(ALLAHU) Gerçek Tek varlığın özel ismidir. Bilinen ve söylenen en yüce vasıfları ve ulûhiyyet sıfatlarını mutlak manada kendisinde toplayan gerçek varlığın ismidir. Allah ismi, isimlerin en özeli olduğundan hiçbir şekilde başkası için kullanılamaz. Bu isim cümle esmâya delalet eder.

(LA İLAHE İLLA HÛ) Yerlerde ve göklerde ibadete layık ve müstahak yalnız ve yalnız O vardır, demektir. (HÛ) Hüviyete delalet eder ki sırrı ilahidir. O, celâl ve kemal sıfatları ile tek ezeli varlıktır. Asla şuhûdu mümkün olmayan gaybî sırdır. Kendisi bilinmez. Ancak bütün mevcudat onunla bilinir ve onunla meydana gelir. Tasavvuf erbabı bunun yedi esmânın üçüncüsü ve nefis-i mülhime ile seyr-i alallâh makamının ismi olduğunu bildirmişlerdir. Ayrıca nuru kırmızı ve mahalli ruhtur. Salik sırların keşfi için Hû zikrine devam etmelidir.

Allah semâvât ve arzı yaratmadan önce meleklerden bir melek yaratmıştır. Ve o melek eşhedü en lâ ilahe illâllah, diyerek sesini onunla uzatarak kelimeyi kesmez ve nefes de almaz ve kelimeyi tamamlamaz. Tâ ki kıyâmet vakti gelip İsrâfile sûra üflemesi emr olduğu ve kıyâmet koptuğu zaman tamamlar.

Hadis-i Şerîf'den anlaşıldığı üzere âlemin mevcudiyetinin devamı için en önemli şart zikrin devamlı olmasıdır. Zikir kesilirse âlem yok olacağı anlaşılıyor.

Yeryüzünde Allah Allah diye zikir kesilmedikçe kıyamet kopmaz. Hadis-i Şerifi bunun açık delilidir.

(LEHÛ'L-ESMÂÛ'L-HÛSNÂ) En güzel isimler onundur. Bildiğimiz ve bilmediğimiz bütün güzel isimler ve sıfatlar mutlak manasıyla Hazret-i Allah'a mahsustur. Hakk Subhâne ve Teâlâ Hazretlerinin esmâ-i şerifleri çoktur. Bazıları üç yüz ve bazıları bin bir ve bazıları enbiya-i kirâm aleyhimü's-salâti ve's-selâm adedince yirmi dört bindir, dediler. Zira her nebiye kendine mahsus bir isim ile imdat olduğu söylenir. Bazılar da Hakk Teâlâ'nın isimlerine had ve nihayet olmadığı görüşündedirler. *"Muhakkak Allahın doksan dokuz esmâsı, yüzden bir eksik, kim onları sayarsa cennete girer."* Hadis-i Şerifi yukarıda ki görüşlere ters düşmez. *"Kim onu sayarsa cennete girer."* Müjdesi bu doksan dokuz esmâya mahsus olduğu ve en şerefli olan bu isimlerle özetlemek kasd edilmiştir. Bu isimleri saymak ve zikir etmekten murat manasıyla yaşamak ve gereğince kulluk etmektir. Darr ve Nâfi ism-i şeriflerini zikirde hayır ile şerrin ondan olduğunu bilip zarara sabır kazanca şükür etmek gerekir. En önemlisi delalet ettiği mana ile ahlaklanmaktır. Halîm ismi hilime Kerîm ismi ise kereme işaret eder. *"Kim onu hıfz etti, cennete dahil oldu."* Rivayetini dahi göz önünde bulundurmak gerekir.

(FEDÛ HÛ BİHÂ) Sure-i A'râf'ın 180. Ayetin baş tarafıdır. Her ne talep ederseniz Allah'ın isimlerini anarak dua edin demektir. Sure-i Mü'min'in 60. Ayet-i Kerimesince Hazret-i Allah duaları kabul buyurup istekleri ihsan eder.

(SADAKA ALLAHU'L-AZÎMÛ) Yüce Allah'ın emrinde ebedî yanlış olma ihtimali yoktur. Bu nedenle Hazret-i Pir Kuddise Sırruhu'l-Münir Esmâ-i Hüsnâ'yı zikre başlar.

(HUVA'LLAH ELLEZÎ LA İLAHE İLLAHÛ) O öyle bir Allah'dır ki ibadete layık ondan gayri yoktur. Bu isim doksan dokuz esmânın en büyüğü ve manası en kapsamlı olduğundan bu isimle başlanmıştır. Zira bu isim zat ismi olup ilahi sıfatları içinde toplamaktadır. Bir kimse Ya Allah dese Hakk Teâlâ Hazretlerini bütün sıfatları ve cümle efâli ile zikir etmiş olur. Ancak Ya Rahman dese yalnız rahmet

sıfatıyla anmış olur. Diğer isimlerde bu mana üzerinedir. Hakk Sübhane ve Teâlâ onun için zat-ı şerifini Allah ismiyle isimlendirmiştir. Allah'ın künhü, zatını bilmede ve sıfatlarının kemalini anlamada akıl acizdir. Allah kelimesinden her hangi bir harf çıkarılsa yine Allah isminden bir isim bakî kalır. Mesela elif harfi kaldırılrsa Lillah kalır ki sıfat-ı ilahiyedendir. İkinci harf olan lam silinse Lehu kalır. Bu dahi ilahi sıfatlardandır. Üçüncü harf olan lam da silinse geride Hû ismi kalır. Bu ismi zikr eden kişinin gönlü daima Allah ile beraber olup korku ve reca halinde neye baksa ilahi kudreti görür. Sure-i Bakara-115-Ayet'te mealen nereye dönerseniz Allah'ın zatı oradadır, sırrını yaşamak gerekir. *Ben hiç bir şey görmedim. Ancak Allah'ı onunla beraber gördüm.* Sırrına mazhar olmak gerekir. Kişi günde bin kere Ya Allah dese Cenab-ı Hakk'ın lutf ve yardımlarına nail olur.

(ER-RAHMÂNÜ) Rahman ismi rahmet kelimesinden türemiştir. Allah'ın rahmeti lutfu,ihsanı ve yardımları demektir. Rahmân isminin manası: Dünyada bütün kullarına bol bol ihsan ve ikram edici demektir. Bu şerefli isimle meşgul olmayı sevenler için daima rica, yakarma ve yalvarma halinde olmaları gerekir. Bu güzel isimle Hazret-i Allah'a yaklaşmak isteyenler mevcudata rahmet ve merhamet nazarı ile bakmalıdır. Asi olanlara dahi şefkat ve merhamet edip güzel sözlerle nasihat etmelidir. Mahlûkata merhamet imanı takviye eder. Unutkanlıktan ve gafletten kurtulmak için her namazdan sonra yüz kere zikir edilmelidir. Her kim Cuma günü ikinci namazından sonra güneş batıncaya dek kıbleye doğru durarak (Ya Allah Ya Rahman) dese her ne isterse Hakk Teâlâ ihsan edip, muradına nail edeceği Hızır Aleyhi's-Selâm'dan rivayet olunmuştur.

(ER-RAHÎMÜ) Bu dahi rahmet kelimesinden türetilmiştir. Rahman ismi ile arasında fark vardır. Rahman ismi umuma şamildir. Nitekim bütün mahlûkata ve insanlara nimetlerini, rızıklarını ihsan ettiğiinden bu dünyada rahmeti umumidir. Rahman ismi Hazret-i Allah'ın özel ismidir. Gayride bu isim kullanılamaz. Rahim ismin manası umumi değildir. Mümin kullarına olan rahmetidir. Nitekim ahrette azap etmeyip, cennet nimetlerini lutf etmesidir. Özel isim olmadığı için başkalarına da rahîm ismi verilebilir. Bütün insanlarla iyi geçinmek ve bilhassa fakirlere yardımı esirgemeyip halka merhametli olmak bu ismin gereğidir. Günde yüz kere söylerse kendisine kalp yumuşaklığı ihsan olunur.

(EL-MELİKÜ) Mülkü olan demektir. Mülkün tamamı onundur ve dilediği gibi tasarruf eder. İlmi bütün mülkünü ihata etmiştir. Bu isim ilim ve kudretini bildirmektedir. Kula gereken nefsinin arzularına uymayıp ve ruhunu ve gönlünü sefaya erdirmektir. Kalp huzuru için zeval vaktinde yüz kere okunmasını tavsiye ederler. Sabah namazından sonra yüz yirmi defa okumaya devam edenler Hazret-i Allah'ın feyz ve ihsanı ile zengin olurlar.

(EL-KUDDÛS) Pak, temiz ve en mukaddes demektir. Yani Hazret-i Allah'ı tam manasıyla anlamak ve anlatmak asla mümkün olamaz. Kullara düşen bu ismin sırrı ile nefsinin zevklerinden ve hayvani şehvetlerden pak olmalıdır. Netice de cennete, huri ve gılmana talip olmayıp talebi sadece Hakk'ın rızası olmalıdır. Bir kimse her sabah vakti yüz kere zikr etse kalbi kötü sıfatlardan arınarak tertemiz ve münevver olur.

(ES-SELÂM) Cenab-ı Hakk'ın pak olan zatı kusurdan, sıfatları noksanlıktan ve fiilleri her türlü kötülükten salim olan demektir. Mevcut her türlü selametın kaynağı O'dur. Mü'min kullarını da korktuklarından koruyup adaleti ve keremi ile cennette ebedî saadeti, selameti ihsan eder. Kullara gereken çirkin sıfatlardan kurtulup ahlakını güzelleştirmesi ve kimseyi incitmeyip herkes ondan emin olmalıdır. Ölümcül olmayan hastalıklara yüz on bir kere okunsa Allah'ın izniyle hastalık hafifler hatta tamamen geçer.

(**EL-MÜ'MİN**) Her türlü emniyet ve eman Allah'tan gelir. O, korkuları gideren ve selamete çıkarandır. Ancak diğer bir manası kendi yüce zatının varlığını tasdiktir. Bu husus Sure-i Âl-i İmrân'ın 18. Ayetinde gayet açıktır. Müslümanlara da mü'min denmesi Allah'ın varlığı ve birliğini tasdik ettiğindedir. Müslümanların güzel sözlerle insanları imana ve ebedi saadete davet etmesi gerekmektedir. Bir şeyden korkan kimse otuz altı kere okusa malı ve kendisi her bir şerden emin olup korunur.

(**EL-MÜHEYMİNÜ**) Hazret-i Allah amelleri, rızıkları ve eceleriyle mahlûkatına hâkimdir. Yani bütün yarattıklarının varlığını ve fiillerini bilir ve onları korur, demektir.

(**EL-AZİZÜ**) Şanı yüce, emsali olmayan, mutlak galip olup her halde kendisine muhtaç olunan, demektir.

(**EL-CEBBARU**) Hazret-i Allah, icbar yoluyla her bir şeyde hükmünü yürütür. Hiçbir kimse onun kudret elinden kurtulamaz, demektir.

(**EL-MÜTEKEBBİRÜ**) O, kendi zatına nispetle her bir varlığı hakir görür. Büyüklük ve azamet yalnız Allah'a mahsustur, manasınadır. Nitekim bu yalnız Hakk'ın sıfatıdır. Halk için çirkindir. Mahlukatta her halde bir noksanlık vardır. Hakk Subhâne ve Teâlâ'nın yüceliğini ve büyüklüğünü bilerek kişi tevazu yolunu tutmalıdır. " *Kim tevazu ederse Allah onu yükseltir. Ve kim ki tekebbür ederse Allah onu alçaltır.*" Hadis-i şerifince tevazu yükselme sebebidir.

(**EL-HALİKU**) Takdir ve tayin ederek yaratan demektir.

(**EL-BÂRİU**) Yoktan var eden yaratandır.

(**EL-MUSAVVİRÜ**) Yarattıklarını en güzel bir surette şekillendiricidir. Yer yüzüne, semalara ve mahlukata bakıp ibret alarak en güzel yaratıcının Allahu Teâlâ olduğunu tefekkür etmelidir.

(**EL-GAFFÂRU**) Kötüyü çirkin ve kabahatleri örtterek kullarını çok af edici demektir. " *Her kim ki bir müminin kusurunu örterse Allah da kıyamet günü onun kusurunu örter.*" Mealinde ki Hadis-i Şerif'in gereğini yapmalıyız.

(**EL-KAHHÂRU**) Bütün hal ve zamanlarda görünen ve görünmeyen her şey üzerine tam bir hakimiyeti ile galibiyeti olan, demektir. Hiçbir varlık yoktur ki O'nun kahrının ve kudretinin altında pusmuş ve kudret pençesinde aciz kalmış olmasın. Tanrılık davasında olanların helâk edilmesine kahr denir. Bu üç türüdür. Birincisi, tam manası ile Allah olduğunu iddia edenler. İkincisi, tanrı olduklarını söylemezler lakin işleri onlara benzeyen zalim padişahlar, kırallar, beyler ve celâliler gibi. Üçüncüsü de İNŞAALLAH demeyi hiç düşünmeyip ısrarla ben şunu şöyle yaparım, böyle ederim, diyenlerin tanrılık davasıdır. İşte bu gibileri Hakk Teâlâ kahr ederek murat ettiği işi nasip etmez.

(**EL-VEHHÂBÜ**) Kullarına karşılıksız sayısız nimetler ve ihsanlarda bulunan hatta talep etmeden veren demektir. O'nun ihsanının hududu olmadığı gibi bu ikramına mani ve engel yoktur. Bu isminden kullara düşen vazife malının fazlasından başkalarına ikram ve ihsanda bulunmasıdır.

(**ER-REZZÂKU**) Rızıkları ve rızık verdiklerini yaratan, onlara rızıklarını ulaştıran, rızık elde etme sebeplerini meydana getiren, demektir. Kullara düşen rızıkın Hak'tan olduğunu bilip başkasından bir şey istemediği gibi ümit dahi etmeye.

(**EL-FETTÂHU**) Kulların tüm zorluklarını rahmeti ve yardımı ile kolaylaştırıp, lutfu ile kapalı kapıları açan, demektir. Özellikle maddî ve manevî rızıkları ihsan eder. Evliyasının kalplerinden perdeyi kaldırıp göklerin esrarına ve kibriyasının cemaline giden kapıları açıcı demektir.

“ *Kim bildiği ile amel ederse Allah bilmediği ilme varis kılar.*” Tenbihi gereğince hareket edene fetih nasip olur. Sabah namazından sonra sağ elini göğsü üzerine koyup yetmiş bir kere kıraat edene kalp temizliği ile sırrı aydınlanıp işleri kolaylaşır.

(**EL-ALÎMÜ**) Âlim manasınadır. Âlim ilmi kendisi ile kâim olandır. Hazret-i Allah'ın ilmi cehil ve tefekkürden sonra olmayıp kadîm olmakla her bir şeyin içini-dışını, ufağını-büyüğünü, önünü-sonunu, altını-üstünü ilmen ihata etmesidir. Bu ihata ediş, bilinen şeylerden elde edilmiş değildir. Kişi ilim mertebesine vâsıl olmaz ilmi ile âmil olmayınca. Bu manada vârid olan Hadis-i Şerif meşhurdur.

(**EL-KÂBİDU EL-BÂSİTU**) Bu iki isim fiil sıfatlarındandır. Manaları: Ölüm halinde şahıslardan ruhlarını kabz ve hayatta olanlarla yeni dünyaya geleceklere ruhlarını bırakır, demektir. Yahut zenginden sadakayı alıp, kabul ederek fakirlere bast yani verici demektir. Zenginlere hiç ihtiyacı kalmayacak derecede bol rızık verir. Fakirlerin de rızıkını öyle azaltır ki güç ve kuvvetleri kalmaz hale gelirler. Yahut kalpleri cehalet ve gafletle sıkıntı içinde bırakır. İlim ve mağfiret sahiplerinin kalplerini lütuf ve keremi ile iyice genişletir. Kabz ve bast marifet ehli lisanında, kalpte korku ve ricanın galip olması demektir. Mevlâ kuluna gadap etse onu iki kapıya müptelâ eyler. Biri devletin idarecileri olan amirler diğeri doktor kapılarıdır. Her kim kırk lokma etmek üzerine yazar ve okuyarak günde bir lokmasını yerse açlık eleminden emin olur. El-Bâsıtu İsrâfil Aleyhi's-Selâm'ın zikirlerindedir.

(**EL-HÂFİDU ER-RÂFİU**) Dilediği kulunu nimetleri ile yükseltir ve istediğini de intikamıyla alçaltır, demektir. Hazret-i Allah O'dur ki imansızları bedbaht yaparak alçaltır, müminleri de bahtiyar ederek yükseltir. Her kim nefisini tezkiye edip, ahlakını güzelleştirirse hakikaten yükselir.

(**EL-MU'İZZU EL-MÜZİLLÜ**) Dünya ve ahret dilediğini aziz edici, mülk, saltanat, şan ve şeref verici olup istediğini de zelil ve hakir edici demektir. “ *Kim kanaat ederse aziz olur. Kim tama' ederse zelil olur.*” Kaidesi gereğince Cenab-ı Hakk'ın aziz etmesi kanatla olup, zillete düşürmesi hırs ve tama' iledir. Münâfikûn Suresi 8. Ayetinde beyan buyrulduğu üzere izzet Hazret-i Allah'a peygamberlere ve mü'minlere hasdır. Münafıklar, kafirler, zalimler ile zorbalar zillet erbabıdır.

(**ES-SEMÎU**) Hazret-i Allah ne derece gizli olursa olsun her şeyi işitir. Kendisine dua edenlerin dualarını işitir ve kabul eder. Hamd edenleri duyar da mükafatlandırır. Kişi Hakk Teâlâ'nın işitici olduğunu bildiği için lisanını kötü sözlerden muhafaza etmelidir. Kulağın, insanlara Hakk yolunu öğrenmek gayesiyle Kur'an-ı Kerim'i dinlemek için verildiği unutulmamalıdır.

(**EL-BASÎRU**) Cenab-ı Hakk aza ve cevârihden münezzeh olarak her şeyi görür. İsterse yerin altında olsun her şeyi müşahede eder demektir. Kullara düşen uygun olmayan iş ve fiillerden uzak durmasıdır. “ *Sen Onu görmeden de O seni gördüğü için, O seni görüyormuş gibi ibadet et.*” Hadis-i Şerif gereğince ihsan ve ihlas hallerini yaşamak lazımdır. İsa Alehi's-Selâm'a bir kişi sizin gibi bir kimse var mı diye sorduğunda cevaben buyurdular: “*Kimin nazarı ibret, sohbeti fikret ve kelâmı zikir olursa o benim gibidir.*” Allah'ın görme sıfatı ile kişinin kendisini murakabe etmesi imanın semerelerinden biridir.

(**EL-HAKEMÜ**) Dünya ve ahirette hakiki hakim ve gerçek kara verici O'dur. O'nun hükmünü bozacak ve temyiz edecek birisi yoktur. Kullara düşen Hazret-i Allah'ın emirlerine ve kazasına her halde teslimiyet göstererek nefsine hakim olmaktır.

(**EL-ADLÜ**) Âdil demektir. Hazret-i Allah zulümden münezzehtir. Hakk Teâlâ Hazretlerinin kavli ve fiilleri haktır. Kazası lutfu ilahi olup vahdaniyeti ile dilediğini işler. Mahlukatına ikram ettiği cennet nimetleri fazl ve kereminden olduğu gibi, cümleye azap etse yine âdildir. Onun için ehlullah dualarında; " Adaletinden Allah'a sığınırız. Onun fazl-ı kereminden dileriz ve hikmetinin iki yönünden efdalini talep ederiz." Derler.

(**EL-LATİFÜ**) Kulların muhtaç olduğu şeyleri kolaylıkla ihsan ve ita eden demektir. Hakk Teâlâ'nın lutfu çoktur. Bunlardan biri ihtiyacından fazla ihsan etmesi ve verdiği emirler de kulların takatının üstünde olmamasıdır. Bu isimden hisse alan Allah'ın kullarına ve bilhassa fakirlere, muhtaçlara lutf ve ihsan edip, herkesi iyiliklerle memnun eder. Hatta kafirlere bile güzel davrana. Bu ismin elemleri def' edici özelliği vardır.

(**EL-HABÎRU**) Batın haberlerin kendisinden gizlenemediği Hazret-i Allah demektir. Aynı zamanda alîm demektir. Ancak ilim gizli olan iç âlemlerle ilgili olursa buna haber ve bunu bilene de habîr denir. Bu isimden nasibi olan mü'min kendi iç alemini devamlı kontrol ederek, kötü huylarını ve kalp hastalıklarını araştırır. Bu dertlerden kurtulmanın çaresini arar.

(**EL-HALÎMÜ**) Hazret-i Allah asilerin isyanını müşahede eder, emrine muhalefet edildiğini gördüğü halde hemen öfkelenip cezalandırmaz. Derhal cezalandırmaya kudreti olduğu halde acele etmeyip cezasını geciktirir. Kullara düşen sinirlerine hâkim olup, hemen öfkelenmemek ve insanlardan gelecek eza ve cefaya tahammül etmektir. Ancak bazen yumuşak davranışlar zillet ve zayıflık gibi görüldüğünden dikkat edip duruma göre davranmak lazım gelir.

(**EL-AZÎMÜ**) Manası: Yücelik ve kudret sahibi olup, yardım ve yardımcıya ihtiyacı olmadığı gibi zaman ve mekandan da münezzehtir.

(**EL-GAFÛRU**) Kulların günahlarını örtüp, gizleyip kabahat ve hatalarını yargılayıcı mevlâ demektir. Aslında Gaffar manasındadır. Gaffar çok af edici demek ise de gafûr isminde gaffar kelimesinde bulunmayan bir mübalağa vardır.

(**EŞ-ŞEKÛR**) Az bir ibadet ve taata karşılık çok fazla lütuflarda bulunur, demektir. Zira dünyada sayılı günlerde yapılan iyi işlere karşılık ahirette hudutsuz ni'metler ihsan eder. Hadis-i Şerîf'de insanlara teşekkür etmeyen, Allah'a şükretmez; buyrulmuştur. Ayrıca her kim az rızka razı olursa Allah az amel ile ondan razı olur; denildiği meşhurdur.

(**EL-ALİYYÜ**) Allah O'dur ki O'nun derecesinin üstünde bir derece daha yoktur. Zatı, sıfatları ve fiilleri beşeriyetin akıl ve idrak kabiliyetlerinin en son hududundan da ileri ve yücedir. Her türlü misil ve benzetmelerden yücedir.

(**EL-KEBÎRU**) Manası: Azamet ve Kibriya sahibi olup her şey onun büyüklüğünde küçük ve hakîrdir. Kibriya zatın kemalinden ibarettir. O'nun yüce zatı ve sıfatları öyle kemal mertebededir ki hislerle tanıtmaktan, akıl ile idraktan münezzehtir olarak ezelden ebede devamlı var olan yüce zatı için bir an bile yokluk düşünülemez. Her bir mevcudun varlığı O'ndan meydana gelmiştir.

(**EL-HAFÎZU**) Hazret-i Allah gerçekten koruyucudur. Saklamak ve korumak kelimeleri için iki mana hatıra gelir. Biricisi mevcutların varlığını devam ettirmektir. İkincisi birbirine zıt ve düşman olan şeyleri korumak manasınadır. İnsan vücudunun su, ateş, hava ve topraktan müteşekkil olduğunu misal olarak gösterebiliriz. Yarattıklarını dünya ve ahirette her türlü belâlardan koruyandır. Aynı zamanda müminlerin kalplerini şeytanın vesvesesinden muhafaza edendir.

(**EL-MUKÎTU**) Maddi ve manevi azıkları yaratıp bedenlere ve ruhlara gönderendir. Maddi gıdalar beden için olup, ilim ve marifet de ruhlara için lüzumlu manevi gıdalardır.

(**EL-HASÎBÜ**) Mahlukatın bütün ihtiyaçlarına kafidir. Bu isimden bize düşen Cenab-ı Hüdâ'nın bütün kulların ihtiyacını ihsan ettiğini düşünerek her halde Allah'tan isteyip başkalarına rica ve minnet etmemektir.

(**EL-CELÎLÜ**) Hazret-i Allah celâl sıfatlarla muttasıftır. Celâl sıfatları muhtaç olmama, hâkimiyet, noksanlıklardan münezze, ilim ve kudret sahibi gibi sıfatlardır. Bütün bu celâl sıfatlarını kendinde toplayan mutlak celil yalnız şanı yüce olan Allah'dır.

(**EL-CEMÎLÜ**) Lugatta yüz güzelliği manasına olmakla beraber Cenab-ı Hakk'ın lütuf ve ihsan ile tecellisidir. Cemali her mevcuttan ve her güzelden daha güzel demektir. Sure-i Tîn 4. Ayette bildirildiği üzere Cenab-ı Hakk insan oğluna cemil ismi ile tecelli ederek insanı en güzel bir şekilde yaratmıştır. Hazret-i Ebu Hüreyye Radiyallahu Anh'dan rivayet edilen doksan dokuz esma-i hüsnâda bu isim bulunmadığı halde Hazret-i Pîr Kuddise Sirruhu'l-Münir virdine dahil etmiştir.

(**EL-KERÎMÜ**) Manası: İstenmeden, her hangi bir sebep ve vesile olmadan ihsan ve ikrâm edici yahut va'dine vefa ve tehdidinden vaz geçici demektir. Cömert kimse istenince verendir. Hazret-i Allah istemeden de verendir.

(**ER-RAKÎBÜ**) O alîmdir ve koruyucudur. Her zaman her yerde ve her türlü şartlarda hiçbir şeye ihtiyaç duymadan eşyanın tamamını görücü ve muhafaza eder demektir. Bu isimden kulun hissesi murakabedir. Hakk Teâlâ Hazretlerinin her zaman ve her yerde kullarının hallerini bildiğini ve gördüğünü düşünerek günahın her türlüşünü işlemekten sakınmak gerekir.

(**EL-MUCÎBÜ**) O isteyenlerin arzularını yerine getirmek, dua edenlerin duasını kabul etmek, sıkıntıya düşenlerin ihtiyacını gidermek suretiyle mukabele eden, demektir. Ezelf ilmi ile bildiği için istenmeden verendir. Kullara düşen Allah'ın emirlerini yerine getirmek ve yasaklarından uzaklaşmaktır. Bilhassa Sure-i Duha Ayet 10 da yoksula gelince sakın onu azarlama mealindeki emre uymaktır.

(**EL-VÂSİU**) İlmi ve rahmeti çok geniş olup, lutfu, ihsanı ve ilmi bütün eşyaya şamildir. Kişi ebedî saadete ancak ilimle ve hilimle ulaşabileceğini düşünmelidir. Kullara isabet eden güzellik, iyilik ve gerekse fenalık ile belaların hepsinin Hakk'dan olduğu bilinmelidir. Belaya sabır ve nimete şükür ederek her hale razı olunmalıdır.

(**EL-HAKÎMÜ**) Hikmet ve hüküm sahibi manasınadır. Hikmet, varlıkların en yücesini ilimlerin en faziletlisi ile bilmektir. Varlıkların en yücesi şanı büyük olan Hazret-i Allah'dır. O'nu hakkıyla yine O'dan başkası bilemeyeceğinden gerçek hakîm O'dur. Bütün emirleri ve fiilleri doğru, yerli yerinde, hikmetli ve sağlam olandır. Her fiilinde binlerce hikmet olup akıllar idrakinden acizdir. Kullara düşen Allah'ın varlığını birliğini bilip taklitte kalmayıp tahkike çalışmaktır.

(**EL-VEDÛDÜ**) Lugatta sevgili manasınadır. Cenab-ı Hakk'ın mahlukatını sevmesi onların her türlü ihtiyacını karşılamak, hata fazlasıyla vermek, üzüntü ve sıkıntılarını def ederek, doğru yola hidayet edip sevap kazanmasını sağlayıp ebedî saadete ulaştırmaktır. “ Sizden biriniz kendi nefsi için sevdiğini, müslüman kardeşi için sevmedikçe îmânın hakikatine vasıl olamaz.” Mealindeki Hadis-i Şerif'in manasını düşünmek ve yaşamak gerekir. Bu ismin özelliklerinden biri insanlar arasında bilhassa eşlerin birbirine olan sevgisinin sabit ve ziyade olması için yiyecek üzerine bin kere okuyup eşi ile beraber yerse Allah'ın izni ile aralarında sevgi ziyade olur.

(**EL-MECÎDÜ**) Allah; zatı şerefli, fiilleri güzel nimeti ve ihsanı bol olandır. Zatin şerefının yanında fiil güzelliği de olursa buna mecd denir. Mecd büyüklük, azamet ve şeref demektir. Hazret-i Allah aynı zamanda mâciddir. Mâcid âlî, yüce ve şerefli demektir. Lakin bu iki kelimedenden biri olan mecîd daha mübâlağalıdır. Sanki Mecîd ismi; Celîl, Vehhâb ve Kerîm isimlerinin manasını kendinde toplamaktadır.

(**EL-BÂİSÜ**) Hazret-i Allah mahşer günü kabirde olanları sual ve hesap için diriltip kaldırır ve sinelerdekini ortaya çıkarır. Ba's ölümden sonraki diriliş demektir. Aynı zamanda insanlar iki cihan saadetine nail olmaları için şart olan iman ve islâmı bilsinler için çeşitli ümmetlere yüce peygamberleri ba's edici ve göndericidir. Bir diğer manası da yoktan var edip ibadet etsinler için kullarına bol bol nimetler ihsan eder demektir. Ba'sın hakikati ölümlerin dirilmesi isede cehaletten beter ölüm olmadığı gibi ilimden şerefli hayat olmaz. Onun için bir an evvel cehaletten kurtulmanın çaresine bakmalıdır.

(**EŞ-ŞEHÎDÜ**) Alîm demektir. Her zaman ve her yere nazır olup her şeyi bilen, gören ve şahit olandır. Gizli, aşikâr her şeye şahittir. Her şey Hazret-i Allah'ın ilminde mevcuttur. Nitekim habîr eşyanın batınını, şehit ise zahirini bilen demektir. Yahut kıyamet günü halk üzerine şehadet edici manasına da gelir.

(**EL-HAKKU**) Yokluk, sona erme ve değişiklik kabul etmeyen ezelf ve ebedî olarak uluhiyyet ve vahdaniyette sabit olan demektir. Hazret-i Allah fiilen var olan, inkarı mümkün olmayan gerçek Hakk'dır. Bu isim batıl kelimesinin zıddıdır.

(**EL-VEKÎLÜ**) O, işler kendisine havale edilendir. Bütün işlerinde kullarına kafidir, yeterlidir. O, mutlak vekildir.

(**EL-KAVİYYÜ**) Kaviyy isminin kökü olan kuvvet, tam bir kudrete delâlet eder. Şanı yüce olan Allah, kudret ve kuvvetinin tam ve kâmil olması bakımından Kaviyy'dir.

(**EL-METÎNÜ**) Metîn isminin kökü olan metânet de kuvvetin şiddetine delâlet eder. Çocuğunu emzirecek kadar memesinde sütü olmayan zayıf bünyeli hanımlar için bu isim temiz bir kaseye yazılıp o kaseden su içerlerse Allah'ın izniyle sütü çoğalır.

(**EL-VELİYYÜ**) O, seven ve yardım edendir. Sure-i Casiye -19- Ayet bu hususun en açık delilidir. Sure-i Bakara-257- Ayet'te bildirildiği üzere müminleri karanlıktan aydınlığa çıkarandır.

(**EL-HAMÎDÜ**) O, senâ edilen, övülendir. Şanı yüce Allah ezelde kendisini övmekle övülmüştür. Kullarında kendisine hamd etmesiyle ebediyen senâ edilecektir. Konuşurken ekseriya kötü ve çirkin sözlerle taşkınlık yapan kişi için su içtiği kaseye yazılırsa bu belâdan kurtulur.

(**EL-MUHSÎ**) Gizli ve aşikâr her şeyin had ve miktarını bütün ayrıntıları ile bilen demektir. Bu ismin bir özelliği de kalpleri teshîr etmesidir. Bir kimsenin kalbini kazanmak için yirmi lokma ekmek üzerine yirmi kere okuyup yedirilir.

(**EL-MÜBDÛ**) Mahlukatı hiçbir benzeri yok iken ilk defa yaratan ve var edendir. El-Mübdû isminin anlayışı kuvvetlendiren bir özelliği vardır. Bu güzel ismi hamile olan eşinin karnı üzerinde şahadet parmağını döndürerek doksan dokuz defa okursa hamli sabit olup, düşük tehlikesinden kurtulur.

(**EL-MUÎDÛ**) Bütün mevcudatı yok ettikten sonra geri çevirendir. Mahlukatını ölümlerinden sonra tekrar diriltten, hayatlarını iade edendir. Unutulan bir şey için birkaç defa zikr edilse hatırlanır.

(**EL-MUHÛ**) Hayatı yaratandır. Hayatı dilediğine istediği şekilde verir. Dilediği gibi gerek sebepli ve gerekse sebepsiz hayatı daim kılar.

(**EL-MÛMÎTÛ**) Ölümün yaratıcısıdır. Mahlukuna dilediği vakitte sebepli sebepsiz ölümü musallat eden. Kalpleri marifet nuru ile ihya ettiği gibi gafletle öldürür, derler.

(**EL-HAYYU**) Şanı yüce Allah mutlak manada hayat sahibi, ebedî ve ezelf diri olandır.

(**EL-KAYYUMÛ**) Yarattıklarını koruyan, rızıklarını veren ve onları idare edendir. Yemek yerken her lokma üzerine okusa yedikleri kalbine nur olur.

(**EL-VÂCIDÛ**) Vâcid; kendisine darlık, fakirlik ve acz ârız olamayan demektir. Bu mana ile şanı yüce Allah dilediğini dilediği zaman yapan, hiçbir şeye muhtaç olamayan, istediğini istediği zaman bulandır. Her şey huzurunda hazır demektir. Kalpleri yakınlaştırıcı özelliği olduğu için yediği lokma üzerine okuyanın kalbi kuvvetli ve münevver olur.

(**EL-MÂCIDÛ**) Mecîd manasınadır. Ancak onda olan mubalağa bu isimde yoktur.

(**EL-VÂHİDÛ**) Manası: Zât , sıfat ve fiillerinde tektir. Zâtında vâhiddir ki bölünemez ve parçalara ayıramaz. Sıfatında vâhiddir ki kendi bir şeye ve bir şey dahi ona benzer değildir. Fiillerinde vâhiddir ki ortağı ve benzeri yoktur.

(**EL-EHADÛ**) Şanı yüce Allah zatında çoğalma, ortaklık ve benzerlik kabul etmez, demektir.

(**ES-SAMEDÛ**) Zail olmayan bakidir. Hiçbir şeye muhtaç olmayan, her nesnenin kendisine muhtaç olduğu, bütün üstünlük ve yücelik vasıfların sahibi olan demektir.

(**EL-KÂDIRU**) Şanı yüce Allah her şeye gücü yeten, mutlak kudret sahibi istediğini dilediği şekilde yapabildir.

(**EL-MUKTEDİRU**) Hazret-i Allah tam kudret sahibidir. Gücünü ve kuvvetini fiilleri ile gösterendir. Her şeyi idare edendir. Yoktan var eden, var olanı yok etmeğe gücü yetendir.

(**EL-MUKADDİMÛ**) Cenab-ı Hakk dilediğini öne geçiren, takva sahiplerini yücelten dilediğini kendisine yaklaştırandır.

(**EL-MUAHHİRÜ**) Dilediğini geriye bırakan, yüksek mertebelerden indiren, inanmayan ve düşmanlık etmeğe çalışanları kendisinden uzaklaştırandır.

(**EL-EVVELÜ**) Varlığının başlangıcı olmayandır. Hiçbir şey yok iken Hazret-i Allah Celle Celâluhu vardı. O her şeyden öncedir.

(**EL-ÂHİRÜ**) Cenab-ı Hakk'ın varlığının sonu yoktur. Vücudu bakîdir. Her şey yok olduktan sonra sadece O bakî kalacaktır. Bu ism-i lâtifin günde yüz kere zikrine devam edenin kalbinde mâsivaya ilgi kalmaz. Bu ism-i şerîfin zikrine devam edenin düşmanı helâk olur.

(**EZ-ZÂHİRÜ**) Şanı yüce Hazret-i Allah aşikârdır. Zira akıl sahipleri için bütün kâinat onun varlığına delildir. Güneş doğarken zikir edenin kalbinde velayet nuru zahir olur.

(**EL-BÂTİNÜ**) Duyu organları ve akıl ile keyfiyeti idrak edilemeyendir. Hazret-i Allah'ın gizli olan zatının mahiyeti, hakikati idrak edilemez. Günde otuz üç kere zikir eden kimsenin vücudu emniyette olur. Ayrıca çok kıraat eden korkularından emin olup, kalp genişliği ve rahatlığı ile batını nurlanır.

(**EL-VÂLÎ**) Kullarının bütün işlerini çekip çevirip idare eden hâkim-i mutlakdır. Bu ism-i şerifin zikri idareciler, meşayih ve mürşitler için çok faydalıdır. Zikrini çok yapan kimse halk nazarında saygın olur.

(**EL-MÜTEÂLÎ**) Allah Celle Celâluhu her şeyden yücedir. Akılların kavrayabileceği her şeyden üstündür. Noksan sıfatlardan ve mekandan münezzehtir.

(**EL-BERRU**) Mutlak iyilik sahibi, lütuf ve ihsanı bol olan yalnız ve yalnız Hazret-i Allah'dır. Kullarına kolaylık gösteren, sayısız nimetler veren ve vadini yerine getirendir. Yolcu olan kişiler bu ismi çokça zikir ederlerse seyahatleri kolaylaşır. Çocuk üzerine yedi defa okunursa Allah Celle Celâluhu çocuğun lisanına fesahat ve belagat ihsan eder. Gümüştten bir yaprak üzerine yazarsa Hazret-i Allah dileğini kabul eder. İçki gibi zina gibi günahı kebar işleyenler her gün yedi yüz kere zikir ederlerse bu fiiller kendilerine çirkin görünüp terk etmeleri bu ism-i şerifin özelliklerindedir.

(**ET-TEVVÂBÜ**) Kullarının tövbelerini kabul edendir. Allah Teâlâ kullarını tövbeye yönlendirir ve tövbe etmeğe muvaffak kılar. Netice olarak lutfu, ihsanı ve merhameti ile bağışlar. Esas olan nasuh tövbesidir. Yoksa Rabia-i Adeviyye Radiyallahu Anhâ'nın buyurduğu gibi bizim şu istiğfarımız başka bir istiğfara muhtaç olur. Sabah namazından sonra üç yüz altmış kere kıraat eden tevvâbînden olur. Bir zalim kimse üzerine on kere okunursa mazlum ondan halas olur.

(**EL-MÜNTEKİMÜ**) Hazret-i Allah Celle Celâluhu suçluları ve cezaya müstehak olanları cezalandırır. Asi ve günahkar kullarına azap ve ikab edici demektir. Zikrine devam eden kimse düşmanına galip gelir.

(**EL-AFÜVVÜ**) müminlerin günahlarını lutfu, keremiyle yok edendir. Allah Celle Celâluhu afv eden, afvî çok olan ve günahları çok bağışlayandır. Bu ismi çok okuyana rıza kapısı açılır.

(**ER-RAUFÜ**) Şanı yüce Allah merhameti, şefkati, iyilik ve ihsanı bol olup, kullarını esirgeyendir. Kişi sinirlenip öfkelenildiği zaman on kere bu ismi ve on adet salavât-ı şerife okursa sukûnet bulur.

(**MALİKE'L-MÜLKİ**) Hazret-i Allah Celle Celâluhu mülkün hakiki sahibidir. Dünya ve ahret hükümlerini elinde olup, âlemlere dilediği gibi hükmeden, her şeye gücü yeten yalnız O'dur. Asla hiçbir mani ve engel olamaz. Sure-i Yâsîn-82- Ayet buna delildir.

(**EL-MUKSİTU**) Adalet ve merhamet sahibi Hazret-i Allah Celle Celâluhu adaletle hüküm eden, bütün işlerini yerli yerinde dosdoğru yapandır. Bu ismi çokça zikir eden kimse ibadet esnasında vesveseden kurtulur.

(**EL-CÂMIU**) Sure-i Âli İmran Ayet -9- da bildirildiği üzere Hazret-i Allah istediğini istediği yerde toplayan, geleceğinde şüphe olmayan bir günde insanları hesaba çekmek üzere toplayacak olandır. Yahut kemal sıfatların hepsinin sahibidir. Ayrıca zıdları ve benzerleri bir araya getiren ve uzlaştıran demektir.

(**EL-GANIYYÜ**) Hazret-i Allah zat, sıfat ve efalinde her şeyden müstağni olup hiçbir şeye muhtaç değildir. Kullar ihtiyaçlarını Hakk'a arz etmelidir. Hakiki zenginlik ve devlet fakr ile kanâttadır. Tahkik erbabına göre belâ ve meşakkat saltanat ve devlettir. Bu ismin zikrini çok yapan kimsenin dünyevî işleri kolaylaşır ve rızkı geniş olur.

(**EL-MUĞNÎ**) Zenginlik veren, dilediğini zengin eden, cömert, ihsan, ikram ve lütuf sahibi demektir. Bu güzel ismin zikrini çokça yapan kişi başkalarına muhtaç olmaktan kurtulur.

(**EL-MUTÎ**) Dilediğini dilediğine veren yahut kulların ihtiyaçlarını en güzel bir şekilde gideren demektir. Hazret-i Ebu Hüreyre Radiyallahu Anh'ın rivayet ettiği doksan dokuz esmânın içinde bu isim bulunmadığı halde Hazret-i Pir Kuddise Sırruhu'l-Münir vird-i şerîfine dahil etmiştir.

(**EL-MÂNIU**) Muhafaza edici sebepleri yaratmak suretiyle, dinlerde ve bedenlerde vuku bulabilecek helâk ve noksanlık sebeplerini önleyen demektir. Menetmek ve defetmek, hıfzemenin icaplarındandır. Hafız isminin manasını anlayan Mâni isminin manasını da anlar. Hadis-i Şerif'de *Ey Allah'ım senin verdiğine kimse mani' olamaz ve vermediğini de kimse veremez;* buyrulmuştur. Kula gereken ihtiyacını Hakk'dan gayriden talep etmemesidir.

(**ED-DARRU**) Her zarar ve kederi ancak Hazret-i Allah verir. Gerek doğrudan doğruya ve gerekse melekler, insanlar ve sair mahlukat vasıtasıyla verir. Sen, zehrin kendi kendine öldürdüğünü ve zarar verdiğini, yemeğin kendi kendine doyurduğunu; insanın, meleğin, şeytanın veya mahlukattan herhangi birinin, meselâ feleğin, yıldızın kendi başına bir hayra, bir şerre, bir faydaya, bir zarara muktedir olduğunu sanma.

(**EN-NÂFIU**) Her hayrı, iyiliği ve güzelliği dilediği kuluna vasıtasız veya vasıtalı olarak lütfen ve keremen ihsan edici demektir. Nitekim hayrihi ve şerrihi min Allahi Teâlâ imandandır. Kim kadere inandı kederden emin oldu. Sözü ile hareket etmek gerekir.

(**EN-NUR**) Şanı yüce Allah öyle bir zahirdir ki her görünen O'nunladır. Zira kendi nefsinde zahir olup başkasını da izhar eden, gösteren nur ismini alır. Göklerin ve yerin nuru yani onları aydınlatan mutlak nur olup gönülleri nurlandıran nurun sahibi Hazret-i Allah'dır. Lugatta nur zulmetin zıddı olan aydınlığa denir ki suî ve manevî olmak üzere iki çeşittir. Biri basiret gözü ile görülen ilahi nurlardan olan akıl nuru ve kur'ân diğeri de gözümüzle gördüğümüz güneş, kamer ve yıldızlar gibi nurlu ve ışıklı cisimlerdir.

(**EL-HÂDÎ**) Kullarına fazl ve keremi ile hidayet edici olup dalaletten kurtarıcı demektir. Leyse'l-Hadî illâ Hû derler. Sütten kesilmemiş çocuğun boynuna asılırsa Allah'ın izni ile hidayetine sebep olur.

(**EL-BEDÎU**) Hazret-i Allah Celle Celâluhu eşi, benzeri ve numunesi olmadan her şeyi maddesiz, müddetsiz ve aletsiz olarak yoktan var edendir. Bir belâdan kurtulmak veya bir ihtiyacını gidermek için yetmiş bin kere zikr edilmesi tavsiye edilir.

(**EL-BÂKÎ**) Varlığının sonu olmayandır. Varlığı devamlıdır. Yokluk O'nun için caiz değildir. Bu ismi bin defa okuyan zarardan ve kederden halas olur.

(**EL-VÂRİSÜ**) Şanı yüce Hazret-i Allah mülklerin ve servetlerin hakiki sahibidir. Bu husus Mü'min Suresi-16- Ayette açıkça bildirilmektedir.

(**ER-REŞİDÜ**) Kullarını doğru yola ulaştıran, gerçek ve hakiki irşat sahibidir. Fiillerinde ve işlerinde daima isabet eden ve hiçbir yanlışlığı olmayandır.

(**ES-SABÛRU**) Hazret-i Allah Celle Celâluhu çok sabırlıdır. Kulların hatalarını cezalandırmada acele etmeyen ve hatta cezaları ahirete erteleyendir. Belâ ve musibetin defî için güneş doğmadan yüz kere okumalıdır.

Muvaffakiyet Allah iledir. Allah bize kâfidir. Ve O ne güzel vekildir. Ve O ne güzel refiktir.

Esmâ-i Hüsna'nın açıklaması tamamlandı. İsimlere ait bazı özellikleri Haririzade Kemâleddin Efendi Abdü'r-Rauf Menâvinin kitaplarından aldığını bildirmiştir. Hazret-i Allah'ın güzel isimlerinin her biri ism-i azam gibidir. Bu güzel isimleri zikr etmek isteyenler muhakkak erbabından izin almalı ve halis ve hayırlı bir niyet ile zikr etmelidir. Tasavvuf ehli Allah'ın güzel isimlerini doksan dokuzdan fazla sayarlar. Zira rivayet olunan Hadis-i Şerîf'de el-Cemîlü, el-Ehadü, el-Mu'tî isimleri yoktur. Diğer bir Hadis-i Şerîf'de el-Metînü, el-Muktediru isimleri yoktur. Halbuki bu güzel ve şerefli isimler gerek Kur'an-ı Kerîm'de gerekse çeşitli Hadis-i Şerîf'lerde mevcuttur.

Kutb-i Cihan Şaban-ı Velî Kuddise Sırruhu'l-Mennan Hazretlerinin türbesinde metfun olan Muhiddin Efendi Kuddise Sırruh Hazretleri rivayet ederler ki: Bir gün Hazret-i Pîr Şaban-ı Velî sadık bendeleri ile beraber bulunduğu bir mecliste bizim huzurumuzda okunan Vird-i Şerif'de bir nokta dahi eksik ve fazlalıktan sakınmalıdır. Zira bu okunan Vird-i Şerif Levh-i Mahfuz'da kayıtlı olduğu şekilde Kutb-i Cihan Seyyid Yahya Sultan Kuddise Sırruhu'l-Münir Hazretlerinin huzurlarında okunan Vird-i Şerif'in aynısı olduğunu bildirmişlerdir.

Bu güzel isimleri Hazret-i Pîr Kuddise Sırruhu'l-Münir Efendimizin okuduğu gibi lâm-ı tarif ile kıraat etmelidir. Bu şekilde okumak hem Kur'an-ı Kerîm'e hem de Hadis-i Şerîf'lere uygundur. Arapça gramerine göre nida ya'sı yalvarma ve ricada lâm-ı ta'rîf ise vasf ve senada kullanılır. Allah yolunda olanlara layık olan bu güzel isimleri tilavet esnasında kalbini hazır ve sair azalarını sakın kılarak batın temizliğine ve esmânın feyzinden istifade etmeğe niyet etmelidir.

Tarik-i Şabaniye'de ve bir çok halvetî dergahlarında bir kişi okurken diğer ihvan dinledikleri cihetle Esmâ-i Hüsna kıraat olunurken her bir isim okundukta dinleyenler sesli olarak Celle Celâlühü veya Celle Alâ yahut Azze Celle Celâlühü ve yahut Azm-i Şâne diyerek dikkatle ve özenle takip etmelidir. Hatta Allah'ın isim ve sıfatlarının okunması tamam oldukça okuyan ve dinleyenler Allah'ın ahlakı ile ahlaklanınız mealindeki Hadis-i Şerif'i göz önünde bulundurmalıdır.

Peygamber Efendimizin ismi veya sıfatı anıldığı vakit Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimize salavat getirilmesi emr olunmuştur. Ben kimin yanında anıldım ise, bana salavat getirsin. Şeklindeki peygamberimizin emri çok açıktır. Benim üzerime kim bir defa salavât getirirse, Allâhü Teâlâ ona on kere salât eder. Müjdesini dikkate alarak salat ve selâmı ihmal etmemelidir.

Sahâbe-i kirâm Hazaratı anıldığı vakit Radiyallahu Anh demek suretiyle hiç birine hürmette kusur edilmemelidir.

Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz Velilerin ulusu Hazret-i Ali Keremallahu Veche Efendimize Lâ İlahe İllallah kelime-i tayyibesini telkin buyurmuşlardır. Ancak Cüneyd-i Bağdadî Kuddise Sırruh Hazretleri Allah, Hu ve Hakk isimlerini ilave ederek seyr-i süluka dört esma ile devam olunmuştur. Mevlana Seyyid Yahya Şîrvânî Kuddise Sırruhu'r-Rabbanî zamanına dek dört esma ile irşada devam edilmiştir. Ancak Hazret-i Pîr Seyyid Yahya Şîrvânî Kuddise Sırruhu'r-Rabbanî Efendimiz Hayy, Kayyum ve Kahhar isimlerini manevî emir ile ilave ederek yedi esmâ kıraat edilmeğe başlanmıştır. Ayrıca Vedud, Malik, Cebbar, Kaviyy ve Kâdir isimlerinin ilavesini de ictihad buyurmasıyla on iki esmâ ile terbiye ve irşada devam olunmuştur.

Esmâ-i Hüsna'yı zikirden sonra Hazret-i Pîr Seyyid Yahya Şîrvânî Kuddise Sırruhu'l-Münir Efendimiz İslâm inancının temelini ve esaslarını belirtmek üzere buyurur:

(ELLEZÎ TEKADDESET ANÎ'L-EŞBÂHÎ ZÂTÜHU) Güzel isimleri ile kendisine yalvarıp yakardığımız Hazret-i Allah Celle Celâluhu hiçbir cihetten bir şeye benzemekten münezzehtir.

(LEYSE KE MİSLİHİ ŞEYÜN) Sure-i Şurâ-11. ve dahî Sure-i İhlas-4. Ayette bildirildiği üzere hatıra ve hayale ne gelirse gelsin o Hazret-i Allah'a benzemez. Hazret-i Allah zaten ve sıfaten emsalden münezzehtir ve mukaddestir.

(VE TENEZZEHET AN MÜŞÂHEBETİ'L-EMSÂLÎ SIFÂTUHU) Manası: Hazret-i Allah'ın sıfatları ne zatının aynı ve ne de gayridir. Allah Celle Celâluhu'nun kadim sıfatları hiçbir sıfat ve vasfa benzer ve mümasil değildir. Hazret-i Allah'ın sıfatları da her türlü benzerlikten ve noksanlıktan münezzehtir. Cenab-ı Hakk'ın sıfatları iki kısımdır. Biri zatî diğeri fiilidir. Zati sıfatları işitme, görme, kelâm, irade, kudret, hayat ve ilimdir. Fiilî sıfatları ise tekvîn, rızık veren, dirilten ve öldüren gibi olup cümlesi ezeli ve ebedidir. Bütün sıfatları Zat-ı Hakk'ın aynı değil ve gayri dahi olmayıp bizatihi mevcuttur.

(VE ŞEHİDET Bİ RUBÛBIYETİHİ ÂYÂTÜHÜ) Âyât ayet klimesinin çoğuludur. Alamet, nişan, işaret ve kimsenin inkâr edemeyeceği açık delil demektir. Kur'ân-ı Kerîm'deki her bir cümleye de âyet denir. Bu cümlenin manası: Hazret-i Allah'ın âlemlerin Rabb'ı olduğuna ve bütün mevcudâtı dilediği gibi tasarruf ettiğine her bir şey delildir, şahittir. Gece ve gündüzün birbirini takip etmesi, mahlukatın hallerinin devamlı değişmesi gibi tayin etmiş olduğu kaide ve alametler, Yüce Allah'ın varlığının şahitleridir. Her mahluk Hazret-i Allah'ın âlemlerin rabbi olduğunu tasdik ve itiraf eder. Hatta bir sinek ve böcek dahi Rabb'isini i'tiraf ederek onun emrine tabi olur. Yüce Allah'ın âlemlerin Rabb'i olduğuna dört çeşit şahit vardır. Birincisi gökyüzü ve seyyareler, ikincisi yer yüzündeki denizler, ağaçlar, hayvanat ve diğer mahlukat, üçüncüsü en güzel şekilde yaratılmış olan insanın kendi özünde olan özellikler, dördüncüsü Kur'ân-ı Kerîm ayetleridir. Rabb'ini tanımasını, erkek veya dişi olduğunun idraki, düşmanını bilmesi ile yiyeceklerden faydalı ve zararlı olanları ayırt etmesini hayvanlara Allah Celle Celâluhu tarafında ilham edildiğini Hazret-i İbn-i Abbas Radiyallahu Anhüma tarafından bildirilmiştir.

(**VE DELLET ALÂ VAHDÂNİYETİHİ MASNÛÂTÜHÜ**) Yüce Allah'ın birliğine cemi yaratıkları delildir. Dumanın ateşe, ekmeğin fırıncıya delil olduğu gibi. Sure-i Enbiya-22- Ayette bildirildiği üzere şayet arz ve semada Allah'tan başka ilahlar olsaydı kainatta nizam kalmayıp, batıl ve fasit olurdu. Bütün kainat ve belki ondan her cins, belki ondan her nevi, belki bir neviden her şahısta Allahü Teâlâ'nın vahdaniyetine deliller vardır. Bu hususu ancak akıllı kimseler bilir ve düşünürler.

(**VÂHİDÜN LA MİN KİLLETİN**) Hazret-i Allah zatında ve sıfatında birdir. İki veya daha çok şeylerin birleştiği de değildir. Zatına benzer zat yoktur. Birliği azlık cihetinden olmadığı manasındadır. Vahid sıfatı bir adedi gibi mevcutlardan bir tanesini kast eden azlık manasına değildir. Hakikatte Vacibü'l-Vücut vahdeti iktiza ettiğinden uluhiyyet sıfatlarında kesinlikle ortaklık ve benzerlik olamaz.

(**VE MEVCÛDUN LA MİN İLLETİN**) Hazret-i Allah mevcuttur. Vücudu sair mümkünatın varlığı gibi her hangi bir sebep, gaye ve başka bir varlık tarafından meydana getirilmiş değildir. Mevcut oluşu zatının icabı olup her türlü etki ve illetten münezze ve müstağnidir, demektir. Zira vücudu sair mevcudattan evvel var idi. Eğer bir sebep ve gaye ile olsa mevcudattan birinin O'dan önce olması icap ederdi. Hazret-i Cafer Radiyallahu Anh buyurur ki: "Tevhid bir şeyde ve bir şeyden ve bir şey üzerine olamadığını bilmektir." Bazı arifler tevhidin asılın dört olduğunu birincisinin Allahü Teâlâ'nın vahdaniyetini, ikincisi keyfiyetten münezze olduğunu, üçüncüsü kemiyetten mukaddes bulunduğunu, dördüncüsü de babalık ve evlatlıktan yüce olduğunu bilmektir dediler.

(**Bİ'L-CÛDİ MA'RÛFÜN**) Manası: Hak kazanmadan ve istenmeden rızık veren, ihsan eden ve ikram sahibi olduğu bütün mahlukat tarafından çok açıkça bilinen demektir. Marifet yani insanın sahip olduğu bilgi mahdud ve sınırlıdır. İlim ise sonsuz ve sınırsız olduğu için burada maruf kelimesi kullanılması bir inceliklerdir. Cenab-ı Hak'ın bütün nimetlerini ve ihsanlarının tamamını kavrayan bir ilme sahip kimse yoktur. Bu sebeple velilere âlim-i billah denmeyip ârif-i billah denir.

(**VE Bİ'L-İHSÂNİ MEVSÛFÜN**) Hadisen ve kadimen bütün mahlukatına ihsanla vasıflanmıştır; demektir. Kainatın icadı bunun açık delillerinden biridir. Ayrıca ihsanı ve keremi ezeli ve ebedi olup kafiri de günahkar kulu da açıklıkla ve yoklukla helak etmez.

(**MA'RÛFUN BİLÂ GAYETİ**) İhsanın ve cömertliğinin tekidi kasdıyla söylenen bu ifade keremine ve ihsanına hudut yoktur, demektir. Maruf olduğu bir müddet ve bir müddetten bir müddete dek değildir. Belki O, cemî halâyık tarafından maruf olmazdan evvel bilinen, demektir.

"Ben gizli bir hazine idim. Bilinmekliğim sevdirdi." Mealindeki Hadis-i Kutsî mahluka nispetlidir. Marufiyet Barî Teâlâ'nın kadîm sıfatıdır.

(**VE MEVSÛFUN BİLÂ NİHÂYETİN**) Hazret-i Allah Celle Celâluhu ihsan sıfatları vardır ve sıfatlarının nihayeti ve sonu yoktur. Yüce Allah'ın vasıfları bir müddet ve bir müddetten bir müddete dek olmayıp, ezeli ve ebedidir. Bu hususu ispat kasdı ile buyurur.

(**EVVELÜ KADİMÜN BİLÂ İBTİDÂİN**) Burası okunurken dikkat edilerek lâ'nın elifi ile ibtidâ kelimesinin ilk harfi olan elif de okunmayıp "*Bilebtidâin*" şeklinde okunacaktır. Manası: O, kadîmdir. Varlığının başlangıcı yoktur, demektir.

(**VE ÂHİRÜN KERİMÜN MUKÎMÜN BİLÂ İNTİHÂİ**) Allahü Teâlâ ahirdir. Varlığının nihayeti yoktur. Vadine sadık vaidini af edici kerem ve ihsan sahibi olarak varlığı bakîdir, ebedidir. Bu ahiriyet kadim sıfatlardandır. Sair eşya ve mahlukata izafe edilen son, sonraki ve en son manasına değildir. Hazret-i

Allah'ın diğer sıfatları gibi bu ahiriyet sıfatının da hakikatini idrak etmek mümkün olmadığı cihetle bunun aslını düşünüp, sorup araştırarak bu hususta fikir beyan ederek söz söylemek yasaktır. Hazret-i Allah'ın sıfatlarına olduğu gibi inanarak, anlaşıldığı kadarı ile yetinmelidir.

(VE GAFARA ZÜNÛBE'L MÜZNBÎN KEREMEN VE HİLMEN VE LUTFEN VE FADLEN) Günahkâr ve isyankâr müminlerin günahlarını tamamen lutfu ve keremi ile yargılayıcı demektir. Gufran kulun her hangi bir fiili sebebiyle olmayıp Hazret-i Allah'ın lutfu, keremi ve ihsanı ile kulunu af etmesidir. Bildirildiği üzere İblîs alayhî'l-lane Cenab-ı Hakk'a senin izzetin hakkı için ben kullarının hepsini kandıracağım değince, Hazret-i Allah Celle Celâluhu kulum bir günah işleyip tövbe ederse ben de onu af ederim, buyurdu. Hakk Subhane Teâlâ'nın "Gufrândan sen beni men edebilirmisin? Mahlûkat benim kerim ve rahim olduğumu bilsinler ki ben onları bağışlarım bir şeye de aldırış etmem." Buyurduğu bildirilmiştir. Kul günah işledikçe Hakk Teâlâ hilmi ile örter ve setr ederek af eder. Cenab-ı Hakk'ın keremi gereği tövbe dahi etmeden kullarının günahlarını bağışlar. Kul nam-körlük ettikçe O ihsan ederek şükrü ilham eder. Yüce Allah cenneti lutfu, keremi ile ihsan eder. Üç şey olmasa üç şey yok olurdu. İnkârcılar olmasa cehennem, mümin olmasa cennet ve asiler olmasa rahmet ve merhamet olmazdı, derler.

"Benim kadir olduğumu bilen kimseyi bana şirk koşmadıkça hiç bir şeye aldırış etmeden onu bağışlarım." Mealinde ki Hadis-i Kutsî çok büyük bir müjdedir.

(ELLEZÎ LEM YELİD) Hazret-i Allah bir nesne doğurmadı ve O'dan çocuk olmadı demektir. Böylece Yahudi ve Hıristiyanların itikatları ret edilmiş oluyor.

(VE LEM YÛLED) Yüce Allah Celle Celâluhu doğmuş da değildir. O anne ve babadan münezzehtir.

(VE LEM YEKUN LEHÛ KÛFÛVEN EHADÛN) Hiçbir şey O'na benzemediği gibi hiçbir kimse O'na yakın dahi olmadı. Hiçbir nesneye ihtiyacı olmayıp Hazret-i Allah zatında tektir. Veliler tevhibi iki cümlede toplamıştır. Birincisi, kişinin zannına, hayaline ve hatırına ne gelirse o Allah Celle Celâluhu değildir. İkincisi, Hakk Teâlâ'nın zatı bir şeye benzemekten münezzehtir.

(LEYSE KEMİSLİHÎ ŞEY'ÜN VE HÛVE'S-SEMÎU'L-BASÎRU) Yüce Allah'ın benzeri yoktur. O işitici ve görücüdür. Bütün sesleri duyar ve her şeyi görür. O'nun ne zıddı nede benzeri vardır.

(Nİ'ME'L-MEVLÂ VE Nİ'ME'N-NASÎRU) Ne güzel efendidir ki kulunu mahrum etmez ve ne güzel yardımcıdır ki yardım ettiği kimse mağlup olmaz, demektir.

(GUFRÂNEKE GUFRÂNEKE) Tekrarı te'kîd içindir. Kerem ve ihsan sahibi Yüce Allah'tan af ve merhamet isteme manasınadır.

(RABBENÂ VE İLEYKE'L-MASÎRU) Ey Rabbimiz bizim dönüşümüz sanadır. Bu hitapta yardım ve mağfiret talebi dahi mevcuttur.

(VE HASBÛNALLÂHÛ VAHDEHÛ VE Nİ'ME'L-VEKÎLÛ) Allah Teâlâ birdir. Dinî, dünyevî ve uhrevî her türlü halimizde bize yalnız ve yalnız Allah Celle Celâluhu yeterlidir. Bütün işlerimizi O'nun takdirine bırakırız, O ne güzel vekildir, demektir.

(VE LÂ HAVLE VE LÂ KUVVETE İLLÂ BILLÂHİ) Günah, isyan ve her türlü çirkin şeylerden sakınmaya ve çekinmeye güç ve kuvvetimiz olmadığı gibi; itaat, ibadet ve güzel işler yapmağa dahi kudret ve takatımız yoktur. Ancak Allah Celle Celâluhu'nun yardımı ve dilemesi ile olur, demektir.

(**EL ALİYYİ'L-AZÎMÎ**) Manası: Hazret-i Allah şerikten, ortaklıktan münezze ve yüce olup, her nesne ona nispeten hakîdir, değersizdir.

(**YEF'ALULLÂHU MÂ YEŞÂÛ Bİ KUDRETİHİ**) Allah Celle Celâluhu hiçbir izin ve danışma ihtiyacı olmaksızın arzu ve takdir ettiğini kendi gücü ile yapandır.

(**VE YAHKÜMÜ MÂ YÜRİDÜ Bİ İZZETİHİ**) Cenab-ı Hakk izzeti ve azameti ile hiçbir engel ve niza olmaksızın hayırdan ve şerden dilediği üzere hüküm verir. Dilediğini yapar demektir.

(**ELÂ LEHÛ EL-HALKU VE'L-EMRU**) Dilediğini var edip yaratmak yalnız O'na aittir. Dilediği gibi hüküm vermek ve tasarruf etmek Yüce Allah'a mahsustur.

(**TEBÂRAKE ALLÂHÛ RABBÛ'L- ÂLEMÎNE**) Alemlerin Rabbi olan Allah'ın yüceliği, kereminin ve lutfunun sonsuzluğu sabittir.

İKNCİ FASIL

Bu vird-i şerîfin üç bölüme ayrılmış olduğunu evvelce belirtmiştik. Birinci fasıl hamd ve senâ ile başlayarak Hazret-i Allah'ın güzel isimleri ile yüce ilahi sıfatlarının izahları ile tamamlanmıştır. Bundan sonra Levh-i Mahfuz'da yazılı olan şahadet kelimesine yakınlık olsun için açık bir şekilde vav-ı atıfla ikinci bölüme başlar.

(**VE NEŞHEDÛ EN LÂ İLÂHE İLLALLÂHÛ VAHDEHÛ LÂ ŞERÎKE LEHÛ**) Dahi biz şahadet ederiz ki ibadete layık ve müstahak yoktur. Ancak Yüce Allah ibadete layık ve müstahaktır. Birdir, ortağı ve benzeri yok, demektir.

Yüce Peygamberimizin ismi Hazret-i Allah'ın isminden ayrı değildir. Gerçekten de gerek zatı ve gerekse sıfatı itibarıyla Hakk'a vuslatı tamdır. Kelime-i Tevhidin faziletleri sayısız olduğundan burada Hazret-i Şeyh Hasan-i Adlî Sünbülî Kuddise Sırruh'un tevhid kasidesini hatırlatmak uygun olacaktır.

Tevhid Kasidesi

Cennetin dedi ol Resulullah
Aslını saldı gülşen-i câne
Anın için gıdâ-i ruh oldu
Hıfz ider cânı şerr-i şeytandan
Masivâyı yudâr neheng-âsâ
Küntü kenzi sana ayân eyler
Getürür bahr-i vahdeti çûşa
İki kat itdi Pîri gerdûnî
Vi'rgürür arşa câmî'-i aşkın
İletür râhını cinâne senin
Kandırır teşne dilleri ahir
Vasıl-ı râh-ı Hakk oldun ise
SadeF-i kalbe düşse inci olur.
Çend şeytanı tarumar eyler
Başına kim ki giydi şah oldu
Şark-ü garba irişdi açılıcak

Semen-i lâ ilâhe illallah
Şecer-i lâ ilâhe illallah
Semer-i lâ ilâhe illallah
Siper-i lâ ilâhe illallah
Ejder-i lâ ilâhe illallah
Güher-i lâ ilâhe illallah
Eser-i lâ ilâhe illallah
Kemer-i lâ ilâhe illallah
Minber-i lâ ilâhe illallah
Rehber-i lâ ilâhe illallah
Kevser-i lâ ilâhe illallah
Mazhar-ı lâ ilâhe illallah
Matar-ı lâ ilâhe illallah
Asker-i lâ ilâhe illallah
Efser-i lâ ilâhe illallah
Şehber-i lâ ilâhe illallah

Tâsı carhı delib geçer arşa	Hançer-i lâ ilâhe illallah
Can-ü dil göklerin münevver eder	Kamer-i lâ ilâhe illallah
Harman-ı dilde Masivâyı yakar	Şerer-i lâ ilâhe illallah
Doğacak yakdı zulmet-i küfrü	Ahter-i lâ ilâhe illallah
İrişilden dile futûh irdi	Zafer-i lâ ilâhe illallah
Buy-ı vahdet irer yanınca dile	Micmer-i lâ ilâhe illallah
(Adliyâ) irsle irişdi bize	Gevher-i lâ ilâhe illallah

(**İLÂHEN ÂDİLEN CEBBÂREN**) İlah olduğu halde adalet ve cebir ile sıfatlanmıştır. Hükümleri zulümden uzak, fiilleri eza ve cefadan münezzehtir. Lutfu ilahisi ile her fenalığı yok edip her asiye islah ile kurtuluşa erdirir, demektir.

İlah kelimesinin ilk harfi elif olup kulun istikamette ve doğru yolda olmasının gereğine işarettir. İkinci harfi lam ise ilahi lutflara ve son harf olan he evvel ve ahirde hidayete remizdir. Onun için deriz ki istikamet bulunursa lutf ve ihsanlar gelir. Nitekim Sure-i Ankebut'un 69. ile Sure-i Hud'un 112. Ayetlerinin manalarını iyi düşünmek gerekir.

(**VE MELİKEN KÂDİREN KAHHÂRA**) Mahlûkatta kazaya tedbirat ile tasarruf ettiğinde kahr ve kudret sıfatlarının tecelliyatı görülür. Var olanı yok etmek, yok olanı var etmeğe kadir olup, her işin zahiri ve batını üzere tam hükümranlığı bulunmaktadır.

(**LİZ-ZÜNÛBİ GAFFÂRA VE LİL-UYÛBİ SETTÂRÂ**) Allahu Teâlâ bütün günahlarımızı mağfiret ve ayıplarımızı örtücü demektir. Böylece Hazret-i Allah'ın vahdaniyeti ikrar olundu ise de bu yeterli olmayıp ancak nebisini tasdik ve ikrar ile maksat hâsıl olur. Onun için devamında buyruldu.

(**VE NEŞHEDÛ ENNE SEYYİDENÂ MUHAMMEDEN ABDÛHÛ VE RASÛLÛHÛ EL-MUSTAFÂ**) Dahi biz şahadet ederiz ki Hazret-i Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem Hazret-i Allah'ın seçilmiş kulu ve peygamberidir. Bütün insanlığın mürşidi olan ahir zaman peygamberimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in en iyi bilinen ve en meşhur ismi Muhammed'dir. Çok hamd, sena ve medh edilmiş demektir. Âdem Aleyhi ve Selâm'dan sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimize gelinceye kadar nebilere ve resullere indirilen kitap ve sahifelerde tekrar ve tekrar medh ve sena edildiğinden kendilerine Muhammed ismi verilmiştir. Peygamberimiz isimleri bin ve bir rivayete göre de iki bin yirmidir. Bunlar Kuran-ı Kerim'de, diğer semavî kitaplarda ve nebilerin sözlerinde görülmektedir. Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in hakikati, sıfatları, yaradılışı, ahlakı, fiilleri ve her türlü ahvali Muhammed olduğu için Hazret-i Âdem Aleyhi ve Selâm'ı ve Âlemleri yaratmadan önce Yüce Allah kendisine bu ismi verdi. Bu husus kelime-i tevhid ile aşikârdır. Âdem Aleyhi ve Sellem bununla künyelendi ve şifa bulup rahatladı. Havva Annemiz Radiyallahu Anha'nın mihrinin yirmi salâvat olduğu söylenir. Ben Abdullah'ın oğlu Muhammed'im buyurarak kendilerini bu isimle tesmiye ederler idi. Melaikeler ona bu isimle salât ederler. Valideleri Âmine binti Vehb Radiyallahu Anha'ya rüyada bu ismi vermeleri tenbih edildi. Ceddi Abdülmuttalip Hazretleri dahi gördüğü rüya üzerine bu ismi koymuştur. ABDÛHU kelimesinde bulunan hu zamiri Allah'a raci olduğundan Abdullah demektir. Cenab-ı Hakk bu isimle dahi müşerref kılarak Sure-i İsrâ-1- ve Sure-i Necm -10- ayetlerde abd ismini vermiştir. Zira ubudiyet kemal mertebedir. Fahr-i Âlem Sallallahu Aleyhi ve Sellem kemal-i risalette olduğundan kullukta da kemal derecede olduğu şüphesizdir. Peygamber Efendimizin isimlerinden biri

de Mustafa'dır. Seçilmiş demektir. Her bakımdan üstün vasıflarla yaratılmış olup bütün insanlar üzerine tercih edilmişlerdir.

Muhakkak Allâhü Teâlâ İsmâil Aleyhi's-Selâm evlâdından Benî Kenâneyi seçti. Kenâneden Kureyşi seçti. Kureyşden Benî Hâşimi seçti ve Benî Hâşimden beni seçti. Ben seçilmişlerin seçilmişlerinden seçilmişim."

Bu Hadis-i Şerîf seçilmiş olduğunun senedir. Zira kendileri kötü ahlak ve çirkin hallerin cümlesinden pak ve uzak olduğu, hatta Cenab-ı Hakk'a ziyade yakınlığı sebebi ile Mustafa denildi.

(**VE RASÛLÜHÛ EL-MÛCTEBÂ**) Mücteba ve Mustafa ikisi de aynı manaya gelir, ancak arada ince bir fark vardır.

Muhakkak Hazret-i Allah bir kulu sevdiğinde ona bir musîbet verir. Eğer sabır ederse onu seçer. Ve razı olsa onu ıstifâ eder.

Hadis-i Şerif'ince Allahu Teâlâ Hazret-i Resulullah'ı mübtelâ kıldığı mihnet ve ezâlara sabır ettiğinden ism-i pakına Mücteba denildi. Razı olduğundan Mustafa denildi.

Bütün peygamberlerin en faziletlisi Muhammed Mustafa Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizdir. Ancak burada "*Metâ oğlu Yûnus üzerine beni tafdîl etmeyiniz*" mealindeki Hadis-i Şerif'e göre hareket etmek gerekmektedir. Cümleden efdaldır denebilir ise de tahsis ederek Hazret-i Musa Aleyhi ve Sellem veya Hazret-i İsa Aleyhi ve Sellem'den üstündür denemez.

(**VE EMÎNÜHÛ'L-MUKTEDÂ**) Dinî ve dünyevî bütün işlerde emin ve mutemettir. Her türlü iyilik ve güzelliklere sahip olmak için ona uyulur ve ona tabi olunur, demektir. Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin bir ismi dahi Emîn'dir. Gerek nübüvvetini açıklamadan önce ve gerekse sonra olsun hayatının hiçbir anında kendilerinden yalan sudur etmemiştir. Hatta Kureyş halkı kendisine Muhammedü'l-Emîn derlerdi. Bir Hadis-i Şerif'lerinde mealen muhakkak ben hem arzda ve hem semâda eminim; buyurmuşlardır. Kendisine bildirilenleri muhafaza edip noksansız tebliğ etmede emin olduğu gerçeği Tekvir Suresi-21. Ayet'de de açıkça bildirilmiştir. Ayrıca Fetih Suresinin ikinci Ayetinde azab ve ikabdan da emin olduğu açıklanmıştır. "*Benim abdim, benden ne tebliğ ederse hepsi doğrudur.*" Mealindeki kudsî hadisi dahi burada hatırlatmakta yarar vardır.

(**HABÎBÜHÛ'L-MURTEZÂ**) Yüce Allah'ın Habib-i Murtezası ki cümle mahlûkattan daha sevgili ve ondan ziyadesiyle razı demektir. Hazret-i Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin isimlerinden biri de Habibullah'dır. Bu güzel isim başka kimseye verilmemiştir. Sadece Peygamber Efendimize tahsis edilmiştir. Muhabbet Yüce Allah'tan olduğu halde zahiren ve batınen çok ikram manasınadır. Mahlûkattan olduğu takdirde Halik için taat ve hürmetin çok olmasını iktiza eder. Bu muhabbetin zahir manasıdır. Batın manası Hazret-i Allah'ın sırlarından bir sırdır.

(**ŞEMSÜ ED-DUHÂ**) Arapça gramerine göre bu ifade Hüve Şemsü'd-Duha'dır. O, duha vaktindeki güneş gibidir; demektir. Peygamber Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in maneviyatı güneş gibi bütün âlemi aydınlattı. Zira onda mevcut olan güzel sıfatlar ve fiillerinden bütün âlemler feyz almıştır. Kıyamete kadar da onun nuru ile aydınlanacaktır. Bu sıfat tazim içindir. Zira o vakit mübarektir. Duha vaktinde güneş tam manasıyla zuhur eder ve ziyası tazedir.

(**BEDRÜ ED-DÜCÂ**) O, karanlık gecelerde dolunay gibidir. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizi dolunay benzetmenin iki yönü vardır. Birincisi bütün Peygamberlerden hatta Yusuf Aleyhi ve Sellem'den daha güzel oluşudur. İkincisi ise cemalinin nuru ve aydınlığıdır. Nitekim günlerden bir gün Hazret-i Aişe Radiyallahu Anha annemiz dikiş iğnesini kayıp ettiği bir gecede kandil dahi sönükken Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz hane-i saadete girdiklerinde gül cemalinin nuru ile kayıp olan iğneyi buldular.

(**NÛRU'L-VERÂ**) Peygamber Efendimizin isimlerinden biri de Nur'dur. İlk yaratılan benim nurumdur ve her şeyi Allâhü Teâlâ benim nurumdan yarattı. Mealindeki Hadis-i Şerif ile ilk yaratılanın onun nuru olduğu ve cümle varlıkların bu nurdan yaratıldığı bildirilmiştir. Ayrıca nuru ile yer ve gökler aydınlandığı gibi müminlerin kalpleri de onun hidayeti ile münevverdir.

(**NURU'L-HÛDÂ**) Bazı nüshalarda bu ibare vardır.

(**SÂHİBÜ KÂBE KAVSEYİNİ EV EDNÂ**) İki yayın birbirine değmesi gibi yakın veya daha da yakın olma makamının sahibi demektir. Miraç gecesinde Yüce Allah'a olan kurbiyeti ifade etmek için söylenir. Arap edebiyatında yakınlığı mübalağa ile belirtmek istediklerinde bu ifadeyi kullanırlar. Bu derece yakınlık Hazret-i Fahr-i Kâinat Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden gayriye nasip olmamıştır. Necm Suresi 9. Ayetin tefsirinde bazıları bu yakınlığın Cebrail Aleyhi ve Sellem'e bazıları ise Hazret-i Allah'a olduğu görüşündedir. Doğrusu Yüce Allah'a olan kurbiyettir.

(**RASÛLÜ ES-SEKALEYİNİ**) İnsanlara ve cinlere gönderilmiş peygamberdir. Bu iki gurup varlıklara ilahi emirlerle bazı mükellefiyetler verildiği veya günahları sebebiyle ağırlıkları olduğundan iki ağırlık manasına sekaleyn denildi. Her ne kadar Süleyman Aleyhi ve Sellem onları hâkimiyeti altına almış ise de Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden evvel cinlere resul gönderilmemiştir.

(**VE NEBÎYYÜ'L-HARAMEYİNİ**) Mekke'de dünyayı şerefleştirdiği ve bir müddet sonra Medine'ye hicret ederek orada vefat ettiklerinden bu sıfatla vasıflandırılmıştır. Burada Kâbe-i Muazzama ile Medine-i Münevvere'de bulunan Mescid-i Nebî'nin ehemmiyetini bildiren şu Hadis-i Şerif sadır olmuştur.

“Mescid-i Haram müstesna benim şu mescidimde ki bir namaz başka yerdeki bin namazdan daha efdaldir. Ve Mescid-i Haram'da kılınan bir namaz benim mescidimde kılınan yüz namazdan efdaldir.”

Onun için ziyade sevap kasdıyla ancak üç mescide sefer yapılması uygun görülmüştür. Bunlar Mekke'deki Mescid-i Haram, Medine-i Münevvere'deki Mescid-i Nebî ve Kudüs'te bulunan Mescid-i Aksa'dır.

(**VE İMÂMÜ'L-KIBLETEYİNİ**) İki kıblenin imamı demektir. İlk önceleri Kudüs-i Şerif'e doğru yönelerek ibadet edilirken Sure-i Bakara 144. Ayetin emri ile Kâbe istikametine dönülmüştür. Her iki kible yönünde imamlık yaptığı için kendisine bu unvan verilmiştir. Ayrıca iki kıbleden murat biri vücudumuz ve uzuvlarımızla yöneldiğimiz kiblemiz olan Kâbe diğeri ise kalp, sır ve ruhumuzla yöneldiğimiz Cenab-ı Hakk'ın mukaddes olan yüce zatıdır. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin her iki kibleye karşı namaz kıldığı şüphesizdir. Bu konuda varid olan *“Bir kimse namaza durduğunda yüzü, kalbi, arzusu Allah'a müteveccih olursa namazı tamam olup; anasından yeni doğmuş gibi olur.”* Mealindeki Hadis-i Şerif'i iyi düşünmek gerekir. Netice olarak musalli kibleye dönmedikçe namazı kabul olmadığı gibi her türlü hal ve harekâtında Resul-i Kibriya Efendimize tabi olmayıp onun sünnetine uymadıkça Yüce Allah'a yönelmiş olmaz. Bilhassa kalp huzuru namazın en önemli

rükünlerindedir. *“Kim beni severse sünnetime ittibâ’ etsin.”* Mealinde ki Hadis-i Şerif gereğince muhabbetin şartı sünnet-i seniyeeye uygun yaşamaktır. Gerek ibadetlerimizde olsun gerekse günlük hayatımızda sünnete uymağa gayret etmelidir.

(VE CEDDÜ ES-SIBTAYNİ) Sıbt torun demektir. İmam-ı Hasan ve İmam-ı Hüseyin Radiyallahu Anhüma Hazretleri kast edilerek iki torunun dedesi manasına Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem bu sıfatla yâd edildi.

(VE ŞEFÛ MEN Fİ’D-DÂREYNİ) Dünya ve ahrete şefaate edici demektir. Bilhassa ahrette günahkâr müminlere şefaate edecektir. İmanlı hiçbir kimsenin cehennemde kalmaması için Yüce Allah’a yalvaracak ve istediğinin verileceği ayet ve hadislerle sabittir. Dünya hayatında ise müminlere birçok kolaylıklar ihsan olunmuştur. Teyemmüm gibi, arzın temiz olan her yerinde ibadet edebilmeyi Hazret-i Allah bu ümmete lutf etmiştir. Kâfirler ise Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin şefaati ve rahmeti ile top yekûn yok edici felaketlerden kurtulmuşlardır.

(RASÛLEN MEKKİYYEN MEDENİYYEN) Dünyayı Mekke’de Şerefleştirmiş, vahy-i ilahi Mekke’de inmeğe başlamıştır. Takriben 53 veya 54 yaşlarında Medine’ye hicret etmiş ve orada vefat etmiş ve Medine’de ki türbe-i şeriflerinde bulduklarından bu sıfatlarla anılmaktadır.

(HAŞİMİYYEN KUREYŞİYYEN) Fahr-i Kâinat Aleyhi Ekmeli’t Tahiyat Efendimizin soyu Arap kabilelerinin en faziletlilerinden olan Kureyş kabilesinden olup Hazret-i Haşim evlatlarındandır. Temiz ve asil soyunu ittifakla şu şekilde sayarlar. 21. Atası Hazret-i Adnan’dır. Bunu takiben ataları Maad oğlu Nizar oğlu Mudar oğlu İlyas oğlu Müdrike oğlu Hüzeyme oğlu Kinâne oğlu Nadr oğlu Kureyş oğlu Fihri oğlu Galip oğlu Lüey oğlu Ka’ab oğlu Mürre oğlu Kilâb oğlu Kusay oğlu Abd-i Menaf oğlu Haşim oğlu Abdülmuttalib (Şeybe) oğlu Abdullah’tır. Peygamberimiz Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin peder-i âlileri Abdullah’tır.

(ARABİYYEN) Nushadır. **(EBTAHİYYEN)** Mübarek Mekke şehrinde bir vadinin ismidir. Ekseriya bu vadide çeşitli tecelliler ve ilahi lütuflar meydana geldiği cihetle bu sıfat verilmiştir.

(KERÛBİYYEN) Yüce Allah’a en yakın olduğu kabul edilen meleklerin en büyüklerine denir. Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizde meleklerin sıfatları olmakla beraber mevcudatın en faziletlisi peygamberlerin seyidi ve kâinatın efendisi olması hasebiyle bu isimle yâd edilmiştir. Güzel ahlaklı olması ve meleklerle has sıfatlara sahip olması bakımından meleklerle benzediğinden **(RÛHAN RÛHİYYEN)** Bazı nüshalarda **(RÛHÂNİYYEN)** denildi. Bast halinde Muhakkak ben sizin gibi bir beşerim buyurmuştur. Kabz ve istiğrak halinde ise buyurduğu *“Benim Hazret-i Allah ile öyle bir vaktim olur ki o zaman benimle beraber ne mukarreb bir melek nede bir peygamber olur.”* Hadis-i Şerif’ten mübarek cisminin kesafeti nefsanîyesi olmayıp ruh gibi latif olduğu anlaşılmaktadır.

“Kim bana salât ederse bende ona karşılığını vereceğim.” Ve dahi

“Bana bir kimse selâm verdiğinde Allah benim ruhumu iade eder ve bende ona muhakkak mukabele ederim.” Hadis-i Şerifleri kendilerinin bu dünya hayatından sonra ahiret âleminde dahi hay olduğunun ispatıdır.

(TAKİYYEN) Nübüvvetini açıklamadan evvel olsun ve gerekse sonra kendisinden hiçbir küçük veya büyük günah sadır olmamış demektir. Her zaman pak, tâhir ve masum oldukları halde her zaman tövbe ile meşgul olurlardı. İstiğfarla meşgul olmaları hususunda farklı görüşler vardır. Bulduğu bir

makamdan daha yüksek bir makama çıktıklarında bir evvelki hali nakıs görüp ondan tövbe etmesi yahut ümmetine talim için veya *“Benim kalbime hafif bir perde (meşguliyet) geldiğinde gecede ve gündüzde yetmiş kere istiğfar ederim.”* Mealindeki Hadis-i Şerif gereğince.

(NAKIYYEN) Zahiri ve batını, maddi olsun manevi olsun her türlü rezillik, alçaklık, kir ve çirkinlikten pak ve temiz demektir. Hazret-i Enes ibn-i Malik Radiyallahu Anh amberden, miskten ve ne de başka bir şeyden, Resul Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin kokusundan daha güzel bir koku koklamadığını bildirmiştir.

(NEBİYYEN KEVKEBEN DÜRRİYYEN) Gecenin koyu karanlığından sonra sabaha yakın görünen yıldız Kevkeb-i Dürrî derler. İnsanlığı küfür karanlığından kurtarıp iman nuru ile aydınlatması bakımından böyle vasıflandırıldı.

(ŞEMSEN MUDİYYEN) Güneşin ziyası bütün mekânları aydınlattığı gibi Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem bütün insanlığın resulü olarak gönderilmiş ve görevlendirilmiştir. Ayrıca âlemlere rahmet olduğuna da işarettir.

(KAMERAN KAMERİYYEN) Ay gibi parlak ve karanlık geceleri aydınlatan manasıdır.

(VE NÛRAN NÛRÂNİYYEN) Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz dünyevi kir ve lekelerden pak ve temiz oldukları yahut Yüce Allah'ın nurundan olmakla nuran denildi. Ayrıca insanlarda olan kesafet pak zatında bulunmadığından nuranîdir. Efendimiz Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in gölgesi olmazdı. Zira nurun da gölgesi yoktur. Kendileri kerîm, latîf, halîm ve avf edici idiler. Hazret-i Enes Radiyallahu Anh on senelik hizmeti sırasında bunu niye yaptın veya şunu niye yapmadın şeklinde tenkit edilmediğini bildirmektedir. Önden gördükleri gibi arkadan da görürler idi. Mübarek vücutlarına sinek konmazdı. Bunların cümlesi nurânî olduklarıdır. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin devamlı gelip geçtiği yolun üzerinde bir gün Eba Cehil Aleyhi'l-Lane bir kuyu kazıp içini necasetle doldurup üzerini ot ve dallarla kapattı. Arzusu o çukura düşürmekti. Fahr-i Âlem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin kesafeti ve ağırlığı olmadığından yani nuranî olduğundan o çukurun üzerinden düşmeden güzelce geçti. O din düşmanı bunu gördüğünde çukurun üzerini her halde iyi örtmemişim diyerek kontrol etmeğe geldiğinde kendisi necasetin içine düştü. Bu konuda kim kardeşine bir kuyu kazarsa kendisi yüzükoyun içine düşer, sözünü unutmamak gerekir.

(BEŞİRAN) Müjdeciye derler. Müminleri cennetle ve çeşitli mükâfatlarla, muhabbet ehlini Hazret-i Allah'ı görme nimeti ile müjdelediğinden beşîran denildi.

(NEZİRAN) İnkârcıları ve isyankârları azapla, cehennem ateşi ile korkutucu demektir.

(SİRÂCEN MÜNİRAN) Sirac ışık kaynağı ve kandil demektir. Siracen münira doğru yolun nurlu ışığı manasında bir sıfattır. Bu nurlu ışıktan faydalanmak için şart Kuran-ı Kerim'de gelir. Sure-i Âl-i İmran 31. Ayette mealen Resulüm de ki: Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyunuz ki; Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah son derece bağışlayıcı ve esirgeyicidir. Ayrıca bu husus da *“Kim benim sünnetimi zayi ederse şefaati ona haram olur. Kim sünnetimi ihya ederse beni ihya etmiş olur. Kim beni ihya ederse beni sevmiş olur. Kim beni severse Cennet'te benimle beraber olur.”* Mealinde ki Hadis-i Şerif meşhurdur. Habib-i Huda Efendimizin ahlakından birkaç örnek vermek gerekirse; fakirliği tercih etmesi, fakara ile oturması, arpa ekmeği yemesi, zalimi af etmesi, hasta ziyareti ve cenazelere iştirak etmesi, sert ve kaba kumaştan elbise giymesi, katıra ve merkebe binmesini söyleyebiliriz. Bunun gibi daha birçoklarını tarih ve hadis kitaplarında bulabilirsiniz.

Buraya kadar Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin isim ve sıfatları zikir edildiğinden Hazret-i Pîr Seyyid Yahya-i Şirvanî Kuddise Sırruhu'l-Münir Efendimiz, Fahr-i Âlem Sallallahu Aleyhi ve Sellem'in "*Kimin yanında zikir edilirse bana salâvat getirsin.*" Emrine uyarak salât ve selâma başladı.

(SALLÎ ALLÂHÜ TEÂLÂ VE SELLİM ALEYHİ) Bu salât dua manasınadır. Ancak bizim ihtiyacımız olduğu ve bize vacip olduğundan sevgi ve saygımızın bir ifadesi olarak salât ve selamlarımızı takdim ediyoruz. Yoksa Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin ihtiyacı için değildir. Esasen Sure-i Ahzab 56. Ayetle salât ve selama memuruz, mecburuz. Ayrıca salavât-ı şerife ile sıkıntılar def olur, rızıklar çoğalır ve her türlü ihtiyacımız için Yüce Allah kolaylıklar ihsan eder.

(VE ALÂ ÂLİHİ) "*Benim üzerime salavât getirdiğinizde (âl ve eshâbımı da dâhil ederek) umûmileştirin.*" Emrini yerine getirmek üzere salât ve selama Âl-i Resulullah'ı dâhil eyledi. Âl Sultan-ı Enbiya Efendimizin soyu, nesli ve hatta ona tabi olanlara denir. "*Benim âlim kıyamete kadar takva sahibi bütün müminlerdir.*" Hadis-i Şerifi buna delildir. Bazıları ehl-i beyt manasınadır; dediler. Ehl hane halkı, ailesi ve yakın akrabaya derler. Ancak âl akraba ve yakınların en şerefliilerine denir. Ehl-i Beyt'e tazim, muhabbet ve ihtiram imandandır. Onları sevmenin birçok faziletleri vardır. Ehl-i Beyt sevgisi hakkında sayısız hadis-i şerifler vardır.

(VE ESHÂBİHİ) Hazret-i Allah sahabe efendilerimize de salât ve selam eylesin demektir. Fahr-i Âlem Sallallahu Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimizi görmüş ve sohbetinde bulunmuş imanlı kişiye sahabe denir. Huzurunda, sohbetinde bulunmak fazilet ve kıymet bakımından çok üstün bir mevkidir. Hiçbir şeye eşit olmadığı bütün âlimlerin ittifakı ile sabittir.

"Allah, Allah benden sonra ashabıma düşmanlık ve kin tutmayın. Kim benim onları sevdiğim gibi severse bende onları severim. Kim onlara buğz ederse bende onlara buğz ederim. Kim onlara eziyet ederse gerçekten bana eza vermiş olur. Ve kim bana eziyet ederse muhakkak Allah'a eziyet etmiş olur ki Allah kendine eza edeni pek yakında azabıyla yakalar." Hadis-i Şerifi hiç hatırdan çıkarmamalı ve sahabe efendilerimize hürmette kusur etmemeliyiz. Ayrıca "*Benim ashabım yıldızlar gibidir. Hangisine uyarmanız yolunuzu bulursunuz.*" Hadis-i Şerif ile sahabe efendilerimize tabi olmamız emir ediliyor.

(VE EZVÂCİHİ) Yüce Allah Celle Celalühü, ismet abideleri annelerimiz olan Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin eşlerine de salât ve selam etsin. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin eşleri on bir olup vefatında dokuzu mevcuttu. İlk eşi Hazret-i Hatice Radiyallahu Anha Mekkeli olup Esed kabilesinden Hüveylid'in kızıdır. Henüz yirmi beş yaşında olan Hazret-i Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem ile evlendiği zaman kırk yaşında dul ve iki çocuk annesi idi; yirmi beş yıl müddetle Hazret-i Hatice Radiyallahu Anha'nın vefatına kadar Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz tek eşli olarak kaldı. Aile hayatında çok mesut idiler. Habib-i Kibriya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin ondan iki oğlu ve dört kızı oldu. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz nübüvvetini açıkladığında Hazret-i Hatice Radiyallahu Anha Annemiz o an hemen iman ve islamlarla şereflendiler. Hicretten üç sene dört ay önce altmış beş yaşında Mekke'de ahirete göç ettiler.

İkinci annemiz ilk eşi amcazadesi vefat etmiş olan Zama kızı Sevde Radiyallahu Anha'dır. Hicretten bir yıl sonra Medine'de beka âlemine rihlet etmiştir.

Üçüncü eşleri Hazret-i Ebu Bekir kerimesi Cenab-ı Aişe-i Sıddıka Radiyallahu Anha dokuz yaşında iken Hicretten üç sene evvel Mekke'de Allah'ın emri ile nikâh akdedilmiş ise de zifaf Medine-i Münevver'e de gerçekleşti. Hicri 57.sene Ramazan-ı Şerif'in 17. salı gecesi ukbayı teşrif buyurdular.

Dördüncüsü, Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh'ın kerimesi Hazret-i Hafsa Radiyallahu Anha annemizdir. Eşi Bedir muharebesinde aldığı yaradan bir müddet sonra şehit olunca Hazret-i Hafsa Radiyallahu Anha yirmi iki yaşında dul kaldı. Hicretin 3. senesi Hazret-i Hafsa Radiyallahu Anha ile evlendiler. Hicretin 45. senesi Şaban ayında ahrete göç etti.

Beşincisi, Hüzeyme'nin kızı Hazret-i Zeynep Radiyallahu Anha'dır. Evvelki eşi Uhud gazasında şehit olduğundan hicretin 4. Yılında Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizle evlendiler. Miskinlerin Annesi lakabıyla şöhret bulmuştur. Ancak üç ay sonra vefat etmiş ve Baki kabristanına sırlanmıştır.

Altıncı annemiz Ümmü Seleme Radiyallahu Anha Hazretleridir. Kocasını Ebu Seleme Radiyallahu Anh'ın Uhud gazasında aldığı yaradan şehit olunca hicri 4. yılda Fahr-i Âlem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin talebi üzerine nikâhlanmıştır. Hicri 61 senesinde ahrete göç etmiştir.

Yedinci validemiz Cahşi kızı Hazret-i Zeyneb'i Peygamber Efendimiz Zeyd Radiyallahu Anh ile evlendirmişti. Zeyd Hazretlerinin talebi üzere boşandıktan sonra hicretin 5. senesi ilahi emirle evlenmişlerdir. Bu konuda Sure-i Ahzab'ın 37. Ayetinin tefsirinde geniş bilgi vardır.

Sekizincisi Mustalik oğulları gazasında kabile reisi Haris'in kızı Cüveyriye Radiyallahu Anha esir düşmüş ve Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden yardım istemişti. Peygamberimiz bahasını vererek nikâhına talip olduğunda kabul etmiş ve evlenmişlerdir. Annemiz yetmiş yaşlarında hicri 56 yılında Medine'de ahirete göç etmiştir.

Dokuzuncu annemiz Ebu Süfyan'ın kerimesi Ümmü Habibe Radiyallahu Anha'dır. İlk Müslümanlardandır. Kocasını ile Habeşistan'a hicret etmiş orada kocasının vefatını müteakip Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Habeşistan'a bir heyet göndererek razı olduğu takdirde giyabi olarak nikâh kıyılmasını ve annemizin Medine'ye getirilmesini istemiş ve öylece gerçekleşmiştir. Hicri 59 senesinde vefat etmiştir.

Onuncusu Harun Aleyhi ve Sellem neslinden Hüeyy kızı Hazret-i Safiye Radiyallahu Anha hicretin yedinci senesi Hayber gazasında esir olduktan sonra İslam ile şereflenmiş ve esirlikten kurtarmalık bedeli mihr olmak üzere evlenmişlerdir.

On birinci eşleri Haris'in kerimesi Meymune Radiyallahu Anha validemizdir. Evvelce evlenmiş olduğu iki eşi vefat etmiş çok asil ve soylu olup Müslüman olmuş dul olarak Mekke'de yaşamakta iken hicri 7. yılda Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizle evlenmiştir. Hicretin 51. yılında vefat etmiştir. Hazret-i Allah bizleri cümlesinin şefaatine nail eylesin.

(VE EVLÂDUHU) Allah Teâlâ Peygamberimiz mübarek ve mükerrem evlatlarına da salât ve selam eylesin demektir. Muhterem çocukları üçü erkek ve dördü kız olmak üzere yedi adettir. Hazret-i Kasım, Hazret-i Zeynep, Hazret-i Rukiye, Hazret-i Ümmü Gülsüm ve Hazret-i Fatıma'nın dünyayı teşrifleri nübüvvetin ilanından evveldir. İlk önce Hazret-i Kasım iki yaşında vefat etmiştir. Cenab-ı Zeynep Radiyallahu Anha annesi Radiyallahu Anha'nın kardeşinin oğlu Ebu'l-As Bin Rebi ile evli iken hicri 8. Yılda vefat etmiştir. Hazret-i Rukiye Radiyallahu Anha Hazret-i Osman Radiyallahu Anh ile evli

iken Bedir gazası esnasında vefat edince Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz diğer kerimesi Hazret-i Ümmü Gülsüm Radiyallahu Anha'yı Hazret-i Osman Radiyallahu Anh Efendimize nikâhladı. O dahi hicri 9. Yılda ahirete göçmüştür. Hazret-i Fatıma Radiyallahu Anha nübüvvetin açıklanacağı sene dünyayı teşrif etmiştir. Hanımlar içinde en faziletlisidir. Onu takiben Hazret-i Hadicetü'l-Kübra Radiyallahu Anha ve sonrada Hazret-i Aişe-i Sıddıka Radiyallahu Anha sayılmıştır. Diğer iki erkek oğulları Hazret-i Abdullah ve Hazret-i İbrahim'in dünyaya gelişleri nübüvvetin ilanından sonradır. Hazret-i İbrahim hariç bütün evlatları Hazret-i Hatice Radiyallahu Anha annemizdendir. Hazret-i İbrahim hicretin 8. senesinde Hazret-i Mariye'den doğmuş ve on altı veya yirmi iki ay sonra vefat etmiştir. Böylece Bütün evlatları Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz dünyada iken vefat etmişler. Yalnız Hazret-i Fatıma Radiyallahu Anha Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden altı ay sonra ahiret âlemine göçmüşlerdir. Bazıları Tayyip ve Tahir isminde iki oğlundan söz ederler. Ancak gerçek olan bu iki isim Abdullah Hazretlerinin lakaplarıdır.

(VE ETBÂİHİ) Bu ibare bazı nüshalarda olup, tabi olanlara da salât ve selam olsun demektir.

(VE HULEFÂİHİ) Halifenin çoğuludur. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin yerine geçen Cihar Yar-i Güzin diye yâd edilen dört büyük zatlardır.

“Benim sünnetimi ve hulefa-i râşidînin sünnetini tutmak sizin üzerinize vâcibdir.” Mealinde ki hadisi şerif gereğince sair müminlere ve hatta sair sahabe efendilerimize nispetle muhabbet, fazilet ve sohbetten cümlesinden ileride oldukları aşikârdır.

(ER-RÂŞİDİNE EL-MÜRŞİDİNE EL-MÜHTEDİYYİNE MİN BA'DİHİ) Halife Efendilerimizin vasıfları sayılmıştır. İnsanları güzel ahlaka, doğru yola ve bilhassa hidayete ulaştıran özellikleri herkesçe bilinmektedir.

(HUSÛSAN MİN HÛM ALE'Ş-ŞEYHİ EŞ-ŞEFİKİ) Hususi olarak onlardan insanlara çok şefkatli ve zamanın şeyhi olan Hazret-i Ebu Bekir Radiyallahu Anh Efendimizdir. Hazret-i Ali Radiyallahu Anh Cenaplarına sorulan “Resulullah Sallallâhü Teâlâ Aleyhi ve Sellem Efendimizden sonra insanların en hayırlısı kimdir?” sorusuna Ebu Bekir sonra Ömer sonra Osman diye cevap verdiğini Hazret-i Muhammed Bin Hanefi Radiyallahu Anh rivayet etmektedir. *“Nebilerden ve resullerden sonra Ebu Bekir den daha faziletli hiç kimsenin üzerine güneş doğmadı ve batmadı.”* Hadis-i Şerif'i malumdur. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz nübüvvetini ilan edip Hazret-i Ebu Bekir Radiyallahu Anh'ı imana davet ettiği zaman yalanlamayıp hemen imana gelen ilk Müslümanlardandır.

(KÂTİLİ'Z ZINDİKİ) Hazret-i Ebu Bekir Radiyallahu Anh Efendimizin sıfatlarındandır. Hilafeti esnasında küfür ehli olan, fesat çıkararak zındıklar ve bilhassa peygamberlik iddiasında bulunan Müseylemetü'l Kezzab ile avnesinin haddini bildirmişti. Ayrıca hurma ambarı olarak bilinen Basra feth olundu.

(VE Fİ'L-GÂRİ ER REFİKU) Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz Medine-i Münevvere'ye hicret sırasında ikamet ettikleri mağarada ki arkadaşı demektir. Tövbe suresinin 40. Ayetiyle sabit olduğundan inkârı küfürdür. Hazret-i Ebu Bekir ilk önce mağaraya girip bir sürü haşaratı def etmiş ve deliklerine girmişlerdir. İmamesini parçalayıp delikleri tıkamaya çalışmış ve bir deliğe kumaş yetmediği için onu da ayak topuğu ile kapatıp Cenab-ı Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizi içeriye davet buyurdular. Hazret-i Peygamber Bismillah diyerek mağaraya girdiğinde Ebu

Bekir Hazretlerinin yüzünde ızdırap eseri görünce ne olduğunu sordular. Topuğu ile kapadığı delikten bir yılanın ısrarla ayağını ısırıldığını bildirince Hazret-i Resul onun yolunu aç buyurdu. Hazret-i Ebu Bekir delikten ayağını çekince kocaman çok zehirli bir yılan çıktı. Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem niçin benim arkadaşşıma eziyet edersin Allah'tan korkmaz benden hayâ etmez misin? Diye azarlayınca cevaben Ya Habib-i Rahman senin âşıkların yalnızca insanlar değildir. Büyüklerimden bu mağaraya geleceğinizi öğrendiğimden beri yıllardır yolunuzu gözlerdim. Sizi görebileceğim yol kapanınca şaşırđım ve ne yapacağımı bilmeden bu küstahlığı işledim diyerek kendini savundu.

(EL-MULAKKABİ Bİ'L-ATÎKİ) Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz çok kere kendilerine Ya Atîkullah (Ey Allah'ın Azatlısı) diye hitap ederlerdi.

(EL İMÂMÜ ALE'T-TAĦKÎKİ) Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz son hastalığında imameti ona havale etmiş ve on yedi vakit bu görevi ifa etmiştir. Peygamber Efendimiz dahi ona iktida buyurmuşlardır.

(EMİRİ'L-MÜ'MİNİNE EBİ BEKRİN) Müminlerin imamı ve emiri demektir. Bekir isminde bir oğlu var anlamı taşımaz. İlk İslam olandır. Müslümanlıkta ileri geçen manasınadır. Mübarek isimleri Abd-i Rabbi'l-Kâbe idi. Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem ilk onun ismini değiştirerek Abdullah adını verdiler. Babasının adı Osman künyesi Ebu Kuhafe'dir. Resulullah Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin yedinci atası Mürre'de soyları birleşmektedir.

(ES SİDDİKİ) Nübüvveti ve Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin her dediğini hiç tereddüt etmeden tasdik ederek iman ettikleri için kendilerine bu lakap verildi. Bir Hadis-i Şerif'de *"Allah sana Siddik adını verdi."* Buyrulmuştur. Diğer bir Hadis-i Şerif'de *"Gece götürüldüğüm zaman kavmim beni tasdik etmeyecek dediğimde, Cibril-i Emîn buyurdu ki: Ebû Bekir seni tasdik edecek. Çünkü o tasdik edicidir."* Varid olmuştur. Hilafet müddeti iki sene üç ay yirmi gündür. Ahiret âlemine göç ettiğinde tabutu Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin türbe-i saadetlerinin önüne konulmuş ve Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh tarafından namazı eda edilmiştir. Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin izni ile Ravza-ı Mutahhara'ya sırlanmıştır.

(ET TAKÎ RADİYALLAHÜ ANH) Takva sahibi Hazret-i Ebu Bekir Efendimizden Allah razı olsun demektir.

(SÜMME'S-SELÂM) Tertip için kullanılan bir tabirdir. Sonra selam ona olsun manasınadır.

(MİNE'L-MELİKİ'L-VEHHÂB) Melik ve vehhab sıfatları ile muttasıf olan Hakk Teâlâ tarafından kendisine selam ve selamet ola.

(İLE'L-EMİRİ'L-EVVÂB) Yüce Allah yolunda bütün gayreti ile çalışan, mücadele eden, adaletli, ibadet ve taatta çok ileri gitmiş olan Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh'ın meziyetleri anlatılmaktadır. *"Eğer benden sonra bir peygamber olsa idi Hazret-i Ömer İbn-i el-Hattâb olurdu."* Rivayeti meşhurdur ve doğrudur.

(ZEYİNİ'L-ESHÂBİ) Manevi güzelliklere sahip olduğu gibi sureti dahi mükemmeldi. Eshabın süsü ve ziyneti idi. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin *"Yâ Rabbi sen Eb'l-Hakem bin Hişâm veya Hattâb'ın oğlu Ömer ile İslam'ı aziz kıl."* Duası bereketiyle İslam ile şereflenmiş ve onunla Müslümanların adedi kırk olup İslam zahir oldu. Nefsini tezkiye etmiş, kalbini tasfiye ederek mücella

bir ruh sahibi olan Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh'ın en güzel sıfatlarla muttasıf olduğu inkâr edilemez. Zamanında birçok gazalar ile İslam devletini büyütmüş ve kuvvetlendirmiştir.

(MÜCÂVİRİ EL MESCİDİ VE'L-MİHRÂBİ) Mücavir komşu olmağa ve mescit ile camilerde itikâf etmeğe derler. Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh Efendimiz ibadetlerini mescitte yapmakla beraber devlet işlerini de mescitte yürütür ve insanların dertlerini burada dinler, müşküllerini burada hal ederdi. Onun için bu sıfatla vasıflandırılmıştır.

(EN NÂTIKI Bİ'S-SIDKI VE'S-SEVÂBİ) Her sözü doğru ve hikmetli olup daima marufu emr edip münkeri yasaklardı. *“Eğer benden sonra bir peygamber olsa idi Hazret-i Ömer olurdu.”* Hadis-i Şerif'i hatırdan çıkarmamak gerekir.

(EL MEZKÛRİ FÎ'L-KİTÂBİ) Sure-i Tövbe 100. Ayet ve Sure-i Enam 54. Ayet'te olduğu gibi Kuran-ı Kerim'de zikr edildiğinden bu sıfat verilmiştir. Bu ayetlerde cihar yar-ı güzün hazaratına işaret edilmiştir.

(EMÎRİ'L-MÜ'MİNÎNE ÖMERE'BNİ'L-HATTÂBİ) Müminlerin emiri Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh Efendimizin neseb-i şerifleri dokuzuncu atası Kaab'da Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Hazretlerinin nesebi ile birleşir. Validesi Ebu Cehil'in kız kardeşi Hişam kızı Halime'dir. Hilafeti zamanında Nil nehrine ve cin taifesine hükmü nafiz idi. İsm-i Şerifini kim parmağı ile göğsüne yazarsa o gece ihtilam olmaz. Çok kuvvetli rüzgârlarda cin taifesinden korktuğunda ve Nil'de boğulmaktan korkan birkaç kere Ya Ömer dese çok fayda hasil olacağı tecrübe ile sabittir. Hilafetleri zamanında Mısır, İskenderiye, Trablus, Şam, Halep, Antep, Antakya, İsfahan ve Diyarbakır gibi yerler feth edildi. Bilhassa İran devletinin hâkimiyetine son verilmiştir. Hilafeti on buçuk senedir. Hicri yirmi üç senesi zilhicce ayını on dördü veya yirmi yedinci günü Şehit edilmiştir.

(EN NAKÎ RADİYALLAHÜ ANHÜ) Hazret-i Allah ondan razı olsun.

(SÛMME'S-SELÂMÜ MİNE'L-MELİKİ'L-MENNÂNİ) Sonra Melik ve Mennan sıfatları ile mevsuf olan Yüce Allah'ın selamı (Hazret-i Osman Radiyallahu Anh Efendimize) olsun.

(İLE'L-EMÎRİ EL-EMÂNİ) Adil ve emin bir emir olup Hiçbir vecihle kendisinde ayıp ve çirkin bir şey zuhur etmemiştir. Hazret-i Ebu Bekir ve Hazret-i Ömer'den sonra ümmetin en faziletlisi Hazret-i Osman'dır. İlk önce Cenab-ı Peygamberin kerimesi Hazret-i Rukiye Radiyallahu Anha ile evlenmiştir. Onun vefatını müteakip Hazret-i peygamberin diğer kerimesi Ümmü Gülsüm'le nikâhlanmıştır. Onun için kendisine iki nur sahibi manasına Zi'n-Nureyn denildi. *“Her peygamberin bir arkadaşı vardır. Cennette benim arkadaşım Osman'dır.”* Hadis-i Şerifi meşhurdur.

(HABÎBİ'R-RAHMÂNİ) Bazı nüshalarda (Habîb-i Habîbî'r-Rahmân) şeklindedir. Ziyade ibadet ve taat ile Rahman'ın rızasını kazanmış demektir.

(CÂMİ'İ'L-KUR'ÂNİ) Çeşitli deri, kâğıt ve hatta kemik parçaları üzerine yazılmış olan Kuran-ı Kerim ayetlerini ilk toplayan Hazret-i Ebu Bekir-i Sıddîk Radiyallahu Anh Efendimizdir. Ancak Hazret-i Osman Radiyallahu Anh Efendimiz tekrar gözden geçirip, sahabe-i kiram efendilerimizle istişare ve müzakere ettikten sonra kitap formatında beş adet Mushaf-ı Şerif yazılarak birini Mekke-i Mükerrreme'ye birini Basra'ya birini Kufe'ye biri dahi Şam'a gönderilmiş ve birisi de Medine-i Münevvere'de muhafaza edilmiştir. Daha sonra bunlar esas alınarak Mushaflar çoğaltılmıştır. Maalesef bu ilk nüshalar günümüze ulaşmamıştır.

(SÂHİBİ'L-HAYÂİ VE'L-ÎMÂNİ) Şiddeti hayâsından insanlar ve melekler bile kendisinden utanırlardı. Hazret-i Aîşe Radiyallahu Anha Annemizin hane-i saadetinde Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz mübarek ayakları açık vaziyette yanları üzere uzanmış istirahat ederken Hazret-i Ebu Bekir Radiyallahu Anh izin isteyip huzura girmiş ve biraz sonra da Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh izin talep ederek huzura girdiğinde Cenab-ı Peygamber durumunu değiştirmemiştir. Ancak Hazret-i Osman Radiyallahu Anh Efendimiz de huzura girmek istediğinde Sultan-ı Resul Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz kalkıp oturdular. Annemiz hikmetini sual ettik de cevaben *“Ben öyle bir kişiden hayâ ediyorum ki melekler ondan hayâ eder.”* Buyurdular. *“ Hayâ İmandandır.”* Hadis-i Şerifi malum ve meşhurdur.

(EŞ ŞEHÎDİ 'ALE'L-FURKÂN) Hicretin otuz beşinci senesi Zilhicce'nin on sekizi Çarşamba ve Cuma günü ikindiden sonra Kuran-ı Kerim okurken şehit edilmiş ve mübarek kanı Sure-i Bakara'nın 137. Ayeti üzerine dökülmüştür.

(EMİRİ EL-MÜ'MİNİNE OSMÂNE İBN-İ AFFÂNİ RADIYALLAHÜ ANHÜ) Müminlerin emiri Hazret-i Osman'ın nesebi beşinci atası Abdü'l-Menaf'da Sultan-ı Enbiya Efendimizin nesebine mülaki olur. Şerefli lakapları iki nur sahibi demek olan Zî'n-Nureyn'dir. Hazret-i Ömer Radiyallahu Anh'ın vefatından üç gün sonra hicretin yirmi dördüncü senesi Muharrem ayının başlarında bir Cuma günü kendisine biat edilmiştir. Hilafet müddeti on bir yıl on ay on üç gündür. Saadetli hanesinde kırk dokuz gün muhasara edildikten sonra oruçlu ve Kuran-ı Kerim okurken şehit edilmiştir. Hilafeti zamanında Afrika, Kirman, Nişâbur, Herat, Malatya ve Kıbrıs gibi bir çok beldeler feth edilmiştir. Hazret-i Allah şefaathine nail eylesin.

(SÜMME'S-SELÂM MİNE'L-MELİKİ'L-VELİYYİ) Bütün mahlûkatın yaratıcısı, sahibi ve koruyup kollayan Hazret-i Allah'ın selamı (Hazret-i Ali Radiyallahu Anh'ın) üzerine olsun.

(İLÂ EMİRİ'L-VASÎ) Her halde ve zamanda kendisine güvenilen, hiçbir şekilde ondan ihanet ve kötülük tasavvur dahi edilmeyen devlet başkanıdır. Kendileri üç halifenden sonra insanların en faziletlisidir. Özellikle Halvetiyye, Çelvetiyye, Rufaiyye, Kâdiriyye, Şazeliyye, Sadiye ve benzeri cehri tarikatların baş halkasıdır. Hakkında çok fazla Hadis-i Şerîf rivayet edilmiştir. Tebük gazvesine giderken Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem ehl-i beytin iş ve ihtiyaçları ile ilgilenmek üzere kendisinin Medine'de kalmasını istedikte Ya Resulullah beni hanımlar ve çocuklar üzerine mi halife tayin ediyorsunuz diye sorduklarında *“Ya Alî sen bana Hazret-i Musa'nın Harun'u menzilindesin. Ancak ve muhakkak benden sonra peygamber yoktur.”* Hadis-i Şerifi varid olmuştur.

(İBNİ 'AMMİ'N-NEBİYYİ) Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin amcası Ebî Talib'in oğlu olduğu için bu sıfatla vasıflandırıldı.

(KÂLİ'İ'L-BÂBİ'L-HAYBERİ) Hayber kalesinin kapısını kökünden söküp koparan demektir. Hayber Medine yakınlarında Yahudilerin yaşadıkları bir yerdir. Hazret-i Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz Hayber'i kuşatmış ve yapılan taarruzlardan bir netice alınamamıştır. *“Muhakkak ben şu bayrağı yarın bir kişiye vereceğim. Allah fethi onun eli ile yapar ve O, Allah ve Resulünü sever.”* Buyurmuşlardır. Sabah olunca her bir sahabe efendilerimiz sancağın kendisine verilmesini ümit ederken Sultan-ı Enbiya Efendimiz Amcazadem Âli nerededir diye sorduklarında gözlerinin çok şiddetli bir şekilde ağrıdığını haber verdiler. Resulullah onu bana getirin buyurdu. Hazret-i Âli huzura getirildiğinde Cenab-ı Peygamber mübarek parmaklarını ağzında ıslatarak Hazret-i Âli'nin gözlerine sürünce lutfu ilahi ile derhal ağrısı geçmiş ve sağlığına kavuşmuştur. Hemen gazaya koşmuş ve bizzat

koca kale kapısını tutarak kudret-i ilahi ile kapıyı yerinden söküp çıkarmakla fetih nasip olduğu için bu sıfatla meşhur oldular. Yüce şanlarından ötürü *“Lâ fetâ illâ Ali, lâ seyfe illâ Zülfikar”* da denilmektedir. Esedullah lakabı ile Ebu't-Turab künyesi bizzat Cenab-ı Peygamber tarafından verilmiştir. Âli ismi babasından Haydar lakabı annesinden sadır olmuştur.

(ZEVCİ FÂTİMATE EZ-ZEHRÂ) Fahr-i Kâinat Efendimizin kerimesi Hazret-i Fatıma Radiyallahu Anha'nın eşi olduğu için bu sıfatla anılmıştır. Hazret-i Fatıma'nın Hasan, Hüseyin, Muhsin adlarında üç erkek evladı ve Ümmü Gülsüm-i Kübra, Zeynep-i Kübra isimli iki kız çocuğu olmuştur. Rıdvanullahi Teâlâ Aleyhim. Pederleri Sultan-ı Enbiya Aleyhi't-Tahaya Efendimizden altı ay sonra ahiret âlemine göç etmiştir. Cennetü'l-Baki kabristanında sırlanmıştır.

(VÂRİSİ'L-ULÛMİ'N-NEBÎ) Peygamber ilimlerinin varisi demektir. Nitekim bu konuda ki Hadis-i Şerifler çoktur. *“Ben ilim şehriyim ve Ali kapısı.” “Ben hikmet yeriğim ve Ali kapısı.” “Hikmet on cüze ayrıldı dokuz cüzü Ali'ye bir cüzü de diğer insanlara verildi.” “Ben ilim şehriyim ve Ali kapısı kim şehre girmek istese kapıya gelmesi gerekir.”* Mealinde Hadis-i Şerifler bunlardan birkaçıdır.

(EMÎRİ EL-MÛ'MİNÎNE ALİYYİ ER-RADİYYİ ES-SAHÎ EL-VEFİYYİ) Burada dahi Hazret-i Ali Efendimizin güzel vasıfları dile getirilmektedir. Vefakâr, cömert ve Hazret-i Allah'ın kazasına razı Müslümanların başkanı, emiri demektir. Bu hususları belirten ve Hazret-i Ali Radiyallahu Anh hakkında indirildiği bildirilen Ayetler vardır. Sure-i Bakara-207-, Sure-i İnsan-7- ile -8- ayetlerin tefsirlerine bakabilirsiniz.

(RADÎYALLÂHÜ ANHÜ VE KERREMAELLÂHÜ VECHEHÜ) Hiç putlara tazim etmediğinden Hazret-i Allah ondan razı olsun ve kendisini mükerrem kılsın manasına duadır. Hicretin kırkıncı senesi Ramazan ayının on yedinci günün sabah namazında İbn-i Mülcem haini tarafından şehit edildi.

(SÛMME'S-SELÂM ALE'L-İMÂMEYNİ) Sonra selam o iki imamın üzerine olsun. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin torunları Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin Efendilerimiz kast edilmektedir. Ümmetin en faziletlieleri olduklarına dair birçok Hadis-i Şerif vardır. Bir Hadis-i Şerif'de şöyle buyrulmuştur. *“Bu iki benim kızım evlatları oğullarımdır. Ey Allah'ım ben onları ve onları seveni severim.”* Diğer bir rivayette mealen *“Hasan ve Hüseyin her ikisi dünyada reyhan ve ukbâda cennette ki gençlerin efendileridir.”* buyrulmuştur.

(EL-HÛMÂMEYNİ) Her ikisi de gerek Allah katında gerekse insanların nazarında kıymetli, yüce, muhterem, çok şerefli ve cömert olduğu cihetle bu sıfatla vasıflandırılmıştır.

(ES-SAÎDEYNİ) Her ikisi de itaatli, ibadetlerinde titiz ve dikkatli olup Hazret-i Allah'ın rızasını kazandıklarından bu sıfatla anılmaktadırlar.

(EŞ-ŞEHÎDEYNİ'L-MAZLÛMEYNİ'L-MAKBÛLEYNİ) Hazret-i Hasan Radiyallahu Anh Efendimiz zehirlenerek, Hazret-i Hüseyin Radiyallahu Anh Efendimiz ise herkesin bildiği üzere Kербela'da haksız yere zulmen şehit edilmişlerdir.

(ŞEMSEYNİ'L-KAMEREYNİ'L-BEDREYNİ) Onların yaşadığı zamanda bütün insanlardan daha şerefli ve güzel ahlak sahipleridir. Bilgileri ile insanları güneş gibi aydınlatmaktadırlar. Maddi ve manevi ay ve güneş gibi parlak olduklarından bu şekilde vasıflandırıldı.

(EL-HASÎBEYNİ'L-NEŞÎBEYNİ) Şanları ve şerefleri çok yüce olup, nesepleri dahi en temiz, en güzel ve âlî olduğu gayet açıktır.

(BÎ'L-KADÂÎ'R-RÂDÎYEYNÎ) Her ikisi de Hazret-i Allah'ın kaza ve kaderine tam olarak rıza göstermişler olduklarının beyanıdır.

(VE ALE'L-BELÂ'İ ES-SÂBİRİNİ) Olabilecek bütün bela ve musibetlere daima sabır edip şikâyet etmediler. Belâ mukarrabin için derecesinin yükselmesine, iyilerin günahlarının silinmesine ve gafillerin de cezalarının artmasına sebep olduğu malumdur. "Belânın en şiddetlisi nebilere sonra velilere sonra benzerlerinedir." Kibar-ı kelim meşhurdur.

(EMİRİ EL-MÜ'MİNİNE EBÎ MUHAMMEDİN EL-HASANİ) On iki erkek evladının en büyüğü Muhammed olmakla bununla künyelendi. Müminlerin emiri, başkanı Muhammed'in babası Hasan Radiyallahu Anh demektir. Hazret-i Hasan hicretin üçüncü senesi dünyaya gelmiştir. Eşi Mukdeme tarafından kırk altı yaşında zehirlenerek şehit edilmiştir. Şehadeti hicretin ellinci yılı Safer ayının yirmi dokuzudur. Altı ay beş gün halife olarak ümmete hizmet etmiştir. " *Hilafet benden sonra otuz senedir.*" Hükmü tamam olmuştur.

(VE EBÎ ABDULLÂHİ EL-HÜSEYNİ) Dört erkek evladın en büyüğünün ismi Abdullah olduğundan bu isimle künyelendi. Hicretin dördüncü senesi dünyaya gelmişlerdir. Hicretin altmış birinci senesi aşure günü olan Muharrem ayının onunda elli sekiz yaşında iken şehit edilmiştir.

(RADIYALLAHÜ ANHÜMÂ) Allah Teâlâ her ikisinden razı oldu.

(VE ALÂ'L-AMMEYNİ) İki amcaya da selam olsun. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin dokuz amcası olmakla beraber ikisi imanla şereflendiğinden selam bu ikisine tahsis edildi.

(EL-KERÎMEYNİ) Mallarını ve canlarını Allah yolunda feda ederek bütün güçleri ile çalışmışlardır. Her ikisi de hizmetleri ve ihsanları çok olan mücahitlerdir.

(EL-MÜKERREMEYNİ) Hazret-i Allah her ikisine dünya ve ahiret sayısız ihsanlarda bulunduğu için bu sıfatla vasıflandırıldı.

(EŞ-ŞUCÂAYNİ) Her halde savaşta ve sulhta daima çok cesur oldukları malumdur.

(EL-MUAZZAMEYNİ EL MUHTEREMEYNİ) Her bakımdan hürmete layık ve insanların içinde vakarlı duruşları ile dikkati çektiklerinden bu sıfatlarla yâd edildiler.

(HAMZATE) Uhud gazasında otuz bir kâfir katlettikten sonra şehit olmuştur. Resul-i Ekrem Sallallahu Aleyhi ve Sellem namazını yetmiş kere kılmıştır. Uhud şehitliğinde sırlıdır.

(VE'L-ABBÂSİ) Hazret-i Abbas Radiyallahu Anh Efendimiz otuz beş hadis rivayet etmiştir. Habib-i Kibriya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizden iki yıl önce dünyaya gelmiştir. Hicretin otuz üçüncü senesi vefat etmiştir. Baki kabristanına sırlanmıştır.

(VE ALA CEMÎ'S-SAHÂBETİ) Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin cemalini görüp, sohbetini dinleyen, emirlerine itaat ederek yasakladıklarından sakınan ve ömürlerinin sonuna dek iman dairesinden çıkmadan yaşayanlara sahabe denir. Peygamberlerden sonra insanların en faziletli sahipleri sahabe efendilerimizdir. Adetleri hakkında farklı rivayetler vardır. Kırk bin, seksen bin ve hatta yüz yirmi dört bin sahabe olduğu ifade edilmiştir.

(**MİNE’L-MUHÂCİRİNE**) Peygamber Efendimizin izni ile ilk önce Habeşistan’a daha sonra Medine’ye hicret edenlerle tamamen Allah rızası için mallarını, mülklerini terk ederek Mekke’den Medine’ye hicret edenlere muhacir denilir.

(**VE’L-ENSÂRİ**) Hicret eden sahabe efendilerimizi ve Hazret-i Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem’i güzel bir şekilde, coşku ile karşılayan, bütün imkânları ile onlara ikram ve hizmet eden, hatta evlerini dahi paylaşan Medine’de bulunan Evs ve Hazrec kabilesi mensuplarıdır. “Bu *sahabeleri yalnız müminler sever. Onlara ancak münafıklar buğz eder. Kim onları severse Allah da onları sever, kim onlara buğz ederse Allah da onlara buğz eder.*” Hadis-i Şerif’i çok iyi düşünmek ve anlamak lazımdır. Sahabe efendilerimize muhabbet iman alametidir. İman edip de Allah yolunda hicret ve cihad edenleri, (*Muhacirleri*) barındıran ve yardım edenler var ya, işte gerçek müminler onlardır. Onlar için mağfiret ve bol rızık vardır; mealinde ki Sure-i Enfâl-74- Ayeti iyi okuyup anlamak gerekir.

(**VE’T-TÂBİİNE**) Habib-i Kibriya Efendimizi görmek şerefine nail olmayan ancak bazı sahabe efendilerimizi idrak edip, onların sohbetlerinden feyz alanlardır.

(**EL-AHYÂRİ VE’L-EBRÂRİ RIDVÂNU ALLÂHİ TEÂLÂ ALEYHİM**) İşte bu en hayırlı ve en iyi müminlerden Allah Teâlâ razı olsun, demektir.

(**VE ALEYNÂ ECMAÎN**) Cenab-ı Hakk’ın rızası bizlere ve herkese nasip olsun demektir.

(**VE SELLEME TESLÎMEN VE AZZEME TA’ZÎMEN DÂİMEN EBEDÂ**) Daima ve ebedî olarak selam ve selamet Allah’ın bu sevgili kullarına olsun. Cenab-ı Hakk affı ve rızası ile onları yüceltsin.

(**VE HAMDEN KEŞİRAN KEŞİRÂ İLÂ YEVMİ’L-HAŞRİ VE’L-KARARİ**) Hazret-i Allah bu Vird-i Şerif’in tamamlanmasına ve okunmasına muvaffak kıldığı için kıyamete kadar kararlı bir şekilde çok ama çok ve sonsuz şükürler olsun.

Buraya kadar Vird-i Şerif yüksek sesle okunur. Burada duaya başlandığı için Sure-i Araf-55- Ayetin emrine uygun olması açısından hafif bir sesle içinden okunur. Bu noktada bir incelik daha akla gelmektedir. Vird-i Şerif’in Ya Settar diye başlayıp El-Karar’a kadar olan kısmı Hazret-i Pir Seyyid Yahya-i Şirvanî Kuddise Sırruhu’l-Münir’e bizzat Hazret-i Peygamber Efendimiz talim buyurmuşlardır. Bu dua ise Hazret-i Pir Efendimizin kendisi tarafından yapılmış olduğu cihetle Peygamber Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin talim buyurdıkları kısmın yüksek sesle okunması uygun görülmüştür.

(**ALLÂHÜMME ZEYYİN ZAVÂHİRENÂ BİHİZMETİK**) Ya Rabbi zahirlerimizi, görünen azalarımızı Zat-ı Ulûhiyetine yaptığımız ve yapacağımız ibadet, taat, zikirler ve dualarla güzelleştir, ziynetlendir.

(**VE BEVÂTİNENÂ BİMA’RİFETİK**) İçimizi, nefislerimizi her türlü afat ve belalardan, bu dünyaya olan ilgi ve alakalardan kurtarmakla tezkiye ve tezyin eyle, demektir. Hadis-i Şerif’de mealen “*Nefsini bilen Rabbini bilir.*” Varid olmuştur.

(**VE KULÛBENÂ BİMUHABBETİK**) Kalplerimizi muhabbetinle güzelleştir. Bizleri mal, mülk, evlat ve makam gibi dünyaya ait isteklerden hatta ahirette ki derecelere talip olmaktan, masiva ile meşgul olmaktan kurtarıp, yalnız senin muhabbetinle kalplerimizi sefaya erdir.

NAZIM

Sür çıkar gayri gönülden ta tecelli ide Hakk
Padişah konmaz saraya hane ma'mûr olmadan

(**VE ERVÂHENÂ BİMUÂVENETİK**) İki cihanda yardım ve ihsanlarıyla ruhlarımızı ziyetlendir.

(**VE ESRÂRİNÂ BİMÜŞÂHEDETİK**) Beşeri kederlerden kurtulup, nefsanî isteklerden uzaklaşarak Cenab-ı Hakk'ın ihsanı ile fena makamında karar kılmakla sırlarımızı müşahedenle süsleyip sefaya erdir.

(**ALLÂHÜMME-CAL FÎ KALBÎ NÛRAN**) Ya Rabbi pak ve temiz esmanın nuru ile kalplerimizi nurlandır. Her türlü yakışsız ve kötü düşüncelerden âri eyle. Allah'ım kalbimi nurlandır.

(**VE FÎ SEM'Î NÛRAN**) Her zaman ve her yerde hayırlı ve güzel sözleri dinlemeği nasip ederek kulağımı azametinin nuru ile nurlandır.

(**VE FÎ BASARI NÛRAN**) Gözlerimi harama bakmaktan koruyup, eşyanın hakikatini müşahede etmekle nurlandır. Kalp Hakk Teâlâ'nın tefekkür yeridir. Göz Hazret-i Allah'ın ayetlerinin temaşa mahallidir. Kulak ise hak ve hakikati işitme organıdır. Şeytan insanlara bu azalardan sokulup vesvese verdiği için Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimiz böyle dua ederlerdi.

(**VE AN YEMÎNÎ NÛRAN VE AN ŞEMÂLÎ NÛRAN VE FEVKÎ NÛRAN VE TAHTÎ NÛRAN VE EMÂMÎ NÛRAN VE HALFÎ NÛRAN**) Ya Hazret-i Allah sağımızı, solumuzu, üstümüzü, altımızı, önümüzü ve ardımızı ilahi nurlarınla aydınlat.

(**VE-CALLÎ NÛRAN**) İlahi sana yakın olabilmem için beni nur eyle, bana nurunu ihsan eyle. Günahlarımızdan meydana gelen karanlıkları af ve mağfiretinle yok ediver. Kalplerimizi ilahi cezbe ile neşelendir. Hakk ve hakikati temaşa etmekle şerefendir. Sure-i Tahrir -8- ayette bildirdiğin kulların zümresine beni de dâhil eyle manasınadır.

(**YÂ NÛRA'N-NÛR Bİ RAHMETİKE YÂ ERHAME-RRÂHİMÎNE**) Ey nurların nuru, rahmet ve merhameti sonsuz, lutf ve ihsanları nihayetsiz olan Rabbimiz bu dua ve niyazlarımızı kabul eyle.

(**VE-STECİB DUÂENÂ**) Dualarımızı kabul eyle.

(**VE-ŞFİ MERDÂNÂ**) Eceli gelmemiş olan Muhammed ümmetinin hastalarına şifalar ihsan eyle. İbadet ve taata güç ver. İnyet ve lutfunla bilhassa kalp hastalıklarımızdan kurtulmamızı nasip eyle. Sultan-ı Enbiya Sallallahu Aleyhi ve Sellem Efendimizin "*Muhakkak, Hazreti Allah her derdi halk etmiş ve her derdin devasını da yaratmıştır.*" Mealinde ki Hadis-i Şerifi meşhurdur.

(**VERHAM MEVTÂNÂ**) Ölülerimizin günahlarını af ve derecelerini yükseltmek sureti ile merhamet eyle, demektir. Menba’-i Feyz ve Fazl-ı Hadi Ömer el-Fuâdi Kuddise Sırruh Hazretleri Hastalık iki türlü olduğu gibi ölüm dahi iki çeşittir. Biri tabii olan ölüm, diğeri ise maneî mevttir. Buna iradi ve ihtiyari ölüm dahi denir. Evliyanın buyurdıkları “Ölmeden önce ölünüz.” Nasihatlerini iyi anlayıp gerçek bir mürşidin yardımı ile bu hale ulaşmağa çalışmalıdır.

(**Lâ ilâhe illallah, Lâ ilâhe illallah, Lâ ilâhe illallah**) Dualardan sonra fiillerin tevhidi, sıfatların tevhidi ve zatın tevhidini kast ederek üç tevhid zikir edildi. Tevhid-i efâl cemi eşyadan sadır olan fiillerin faili Hakk’tır; tevhid-i sıfat cemi eşyada olan sıfatlar Hakk’tır; tevhid-i zat Allah Celle ve Âlâ Şanehü Hazretlerinin zatından gayri mevcut yoktur, demektir. Evveliden Allah’la beraber bir şey yoktu ve şimdide yine öyledir.

(**MUHAMMEDÜN RESULÜ ALLÂHİ HAKKAN VE SIDKAN**) Gerçekten Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem Allah’ın elçisidir.

(**VE SALLİ ALÂ KÜLLİ NEBİYYİN VE VELİYYİN**) Ya Rab cemi’ enbiya, evliya ve meleklerle sen salat eyle demektir.

(**ESTAĞFİRULLÂH, ESTAĞFİRULLÂH, ESTAĞFİRULLÂH**) Bu Vird-i Şerifi okumaya muvaffak olduğu için kişinin kalbinde ucup hâsıl olur endişesi ile üç defa tövbe edilir. Estağfirullah Hazret-i Allah’tan günahlarımızın affını istemektir. “*Muhakkak Allah takdir ve teki sever.*” Mealindeki Hadis-i Şerifini hatırladığı için üç kere istiğfar edilmiştir. Ayrıca bu cemiyette bulunanların mertebelerine işaret vardır. Bunlar avam, havas ve ehassu’l-havastır. Diğer bir yönden nefis, kalp ve ruh makamlarında olanlar her biri kendi mertebelerine göre tövbe ederler.

(**MİN CEMİİ MA KERİHE ALLÂHÜ KAVLEN VE Fİ’LEN HÂTİRAN VE NÂZİRAN VE ETÛBÜ İLEYHİ**) Cenab-ı Hakk’ın razı olmadığı lisanımla, fiillerimle, kalbimden geçenlerle ve bakışlarımla yaptığım bütün çirkinliklere pişman olup tövbe ederim; demektir.

(**SUBHÂNALLÂH**) Hazret-i Allah her türlü noksanlıktan münezzehtir. Otuz üç kere tekrar edilecek,

(**ELHAMDÜLİLLÂH**) Otuz üç kere söylenecektir. Hazret-i Allah’ın bize verdiği maddi ve manevi nimetlerine teşekkür etmektir.

(**ALLÂHÜ EKBER**) Otuz dört kere namaz sonrası okunduğu gibidir. En büyük Hazret-i Allah’dır. “*Otuz üç kere tesbih, otuz üç kere tahmid ve otuz dört kere tekbir, bunlar takip edilen şeylerdir. Her farz namazdan sonra söyleyen ve yapan mahrum olmaz.*” Mealinde ki Hadis-i Şerif’in feyzinden istifade etmek lazımdır.

(**ALLÂHÜ EKBER KEBİRÂ**) Allah Teala Hazretleri her nesneden uludur, büyüktür.

(**VE'L-HAMDÜ LİLLÂHİ KESÎRA**) Çok, çok hamd ve şükranlarımız Allah içindir. Hamd, sitayiş ve öğmek manasına da gelir. Ancak Hazret-i Allah bizim hamdimiz ile yüce olmayıp belki kendi zatında kendi tahmid ve senasıyla yücedir.

(**SUBHÂNE ALLÂHİ BÜKRATEN VE ASÎLÂ**) Bükra sabah asil akşam demektir. Yani sabah akşam bütün zamanlarda Allah Teâlâ kendisine layık olmayan her şeyden pak ve münezzehtir. Hakk Celle ve Ala kimsenin tesbihine muhtaç değildir. O, kendi zatında paktır. Tesbihin faydası kuladır. Kul bu kelimeyi söylemekle pak olur. *“Subhanallahi ve'l-hamdülillahi arz ve sema arasını doldurur.”* Hadis-i Şerif hamd ve tesbihin faziletini bildirmektedir.

(**VE TEÂLÂLLÂHÜ**) Hazret-i Allah her şey üzerine tam bir kudret ile galip ve mahlukatın sıfatlarından âli ve münezzehtir.

(**MELİKEN CEBBÂRÂ**) Mahlûkatının hallerini emir ve nehiyleri ile islah ederek mülkünde tasarruf eder.

(**KAHHÂRAN SETTÂRÂ**) Her işin zahiri ve batını üzere tam bir hakimiyeti olup ayıpları, günahları örter.

(**SULTÂNEN MA'BÛDEN**) Kulları üzerinde kahr, galebe ve azim kudreti olan ibadete layık olan Hakk'tır.

(**KADÎMEN KADÎRAN**) Her şeyden evvel ve her şey üzerinde tam ve kesin bir kudreti vardır.

(**VE LÂ HAVLE VE LÂ KUVVETE İLLÂ BİLLÂHİ'L-ALİYYİ'L-AZÎM**) Hiçbir güç ve kuvvet yoktur. Her türlü güç, kuvvet ve kudret ancak Cenab-ı Hakk'a mahsustur.

(**VA'FÜ ANNÂ YÂ KERÎMÜ**) Ey kerem ve ihsanı sonsuz olan Kerim Rabbim küçük, büyük, gizli, aşikâr, kasten, sehven ve yanlışlıkla işlediğim bütün hatalarımızı, günahlarımızı af eyle; demektir.

(**VAĞFİRENÂ ZÜNÛBENÂ**) Bizim isyan ve günahlarımızı yargıla manasındadır.

(**YÂ RAHMÂNÜ YÂ RAHÎMÜ BİRAHMETİKE YÂ ERHAME ERRÂHİMÎNE**) Ey Rahman ve Rahim olan Cenab-ı Zülcelâl rahmetinle bizleri bağışladığın kullardan eyle.

KÂMİLE

Bu Vird-i Şerif'in okunması esnasında dikkat edilecek hususlar şunlardır: Sabahleyin edebe riayet ederek huşu ve tevazu ile okunup dinlenilmelidir. Vird okunurken uyuklamayıp kalben manasını dahi anlamağa çalışmalıdır. Eğer manasını bilemiyorsa tam bir dikkatle dinlemelidir. Haline, makamına ve istidadına göre dünyevi ve uhrevi muratlarından mahrum kalmaz. Zaruret olmadıkça virdinden kalmaya. Diz üstü oturup vakar ve sükûnetle dinlemelidir. Virdi okuyan, şeyhin şayet şeyh hazır değilse seccadenin sağ tarafına oturup kıraat ederken ihvan da halka teşkil ederek dinlemelidir. Cemaatle okunmasına izin verilmiş ise de asıl ve kadim olan bir kişinin okuması ve topluluğun dinlemesidir. Bu meclislere katılamayanlar yalnız okuyabilirler. Tabi efdal olan cemaatle okunandır. Hatta dinlemenin okumaktan daha faziletli olduğu belirtilmektedir. Okumak lisanla zikir, dinlemek ise kalple zikirdir. Kalbi zikir daha üstündür. Vird tamam olduğu zaman cümle ihvan sessizce Fatıha okuyalar. Daha sonra Sure-i Yasin'e başlanır. Müteakiben başka surelerden ayetler kıraat edilerek birçok salât ve selam getirilir.

ÖNEMLİ NOT

Bu Vird-i Şerif ve Hizb-i Latîf'in zikr olunan şerâitine riâyet ederek kırâatine bu sevâdkâr-i âsi-i nâtuvan ekalallahü asârahü fî külli'l-evân. Evlenen peder-i azîzim ve sebab-i vucûdum es-Seyyid eş-Şeyh Abdurrahman Efendi'den ve sâniyen Şeyh-i Azîzim Ekmel-i Ehl-i Zamane, Reîs-i Hulefa-i Tarîkate fî Evâneh eş-Şeyh Muhammed Enîsü'z-Zâkirîn Efendi eş-Şâmî'den, o dahî eş-Şeyh Muhammed Hâşim Efendi et-Tâcî'den, o dahî eş-Şeyh Mustafa et-Tahlâvî'den, o dahî Şeyh Muhammed Mahmûd ed-Dâmûnî'den, o dahî eş-Şeyh Mahmûd el-Kerdî'den, o dahî Şeyh Muhammed Şemseddîn el-Hafenî'den, o dahî eş-Şeyhi'l-Kâmil el-Mükemmel Müceddidi't-Tarîka es-Seyyid eş-Şeyh Mustafa bin Kemâleddîn el-Bekrî'den, o dahî Şeyh Abdüllatîf el-Halebî'den, o dahî Şeyh Mustafa Efendi el-Edirnevî'den, o dahî Şeyh Alî Efendi Karabaşî'den, o dahî Şeyh İsmâîl el-Cerûmî'den, o dahî eş-Şeyh Ömer el-Fuâdî'den, o dahî Şeyh Muhyiddîn el-Kastamonî'den, o dahî türbe-i pür enverleri Kastamonî'de olan Kutb-i İns-ü Can Şabân Efendi Sultan Hazretler'inden, o dahî Hayreddîn et-Tokâdî'den, o dahî Cemâli'l-Halvetî'den, o dahî eş Şeyh Muhammed Bahâeddîn el-Erzincânî'den, o dahî bilâ vasita bu Vird-i Şerif'in Câmîi Reîsi't-Taifetü'l-Aliyetü'l-Halvetiyye Mevlânâ es-Seyyid eş-Şeyh Yahya eş-Şirvânî el-Bâkûyî Kuddise Sırruhüm'den mucâz ve mezûn olmuştur ki onların silsileleri Seyyidü't-Tâifeteyn Mevlânâ Cüneyd-i Bağdâdî'ye onların dahî bi'l-vasita nesepleri Sırr-ı Halka-i Vilâyet Hazreti Alî Mürtezâ'ya vâsil olduğu cemî fukarayı halvetiyenin müselsel ve muanan ve muttasıl rivâyetleri ile sadran an sadr me'hûz ve mahfûz cerîde-i derûnları olmakla serd ve irsâle tayy-i sened tercih olundu. Kaddesallahü esrârahüm ve nefa'nâ fî'd-dâireyn bihim. Elhamdülillâh bu şerh-i latîf-i müşğîn-i nikâb ve benân-ı münîf-i rengîn-i hitâb. Şerh-i Şâh-ı Velîyü'l-Antâbî ve Şerh-i Ömer el-Fuâdî ve Şerh-i Abdullâh eş-Şerkâvî ve Şerh-i Muhammed et-Tervî ve Şerh-i Süleyman Saadeddîn Müstakimzâde ve Şerh-i Şemseddîn Nasûhizâde Kuddise Sırruhüm'den ve bazı te'lifât-ı Hazreti Pîr Mustafa el-Bekrî Kuddise Sırruhü'l-Bekrî'den ve bazı kütüb-i mu'tebereden zübde ve hulâsa ve intihâb

ve netîce olarak minkâr-ı kalem-i fakîr-i bimecâl es-Seyyid Muhammed Kemâleddîn hicretin bin iki yüz seksen yedinci senesi şehri cemâziye'l-âhirin aşr-i sânisinin âhirinde bade salâtî'l-mağrib âsitâne-i aliyyede Câmî-i Lâmi'-i Hırka-i Saâdet-i Muhammedî'ye karîb olan dervîş hânemizde çekîde ve imzâ-i ihtimâm keşîde olub kitâb-ı celil ve şîrâze-bend tekmil oldu. Bu mâideden zâik olanlara afiyetler ve bu şerbetten nuş edenlere sıhhatler ola.

Elhamdülilahi Rabb-i el-âlemîn Ve's-Salatü ve's-Selâmü alâ Seyyidina Muhammedin el-Emîn ve alâ Âlihi ve Eshabihi ecmaîn.